

Plzeňský kraj

Analytický podklad pro tvorbu dlouhodobého záměru v kraji

- A. Kvalitní a dostupné předškolní vzdělávání*
- B. Moderní základní vzdělávání pro 21. století*
- C. Odborné vzdělávání pro uplatnitelnost na trhu práce*
- D. Podpora a rozvoj pedagogů a leaderů škol*
- E. Rovný přístup a efektivní podpora pro všechny žáky bez rozdílu*
- F. Prevence a ústavní výchovná péče*
- G. Systémová podpora a řízení škol*
- H. Vzdělávání v celoživotní perspektivě*
- I. Strategie dalšího rozvoje sítě škol a školských zařízení*

**Spolufinancováno
Evropskou unií**

Název projektu: Datově-analytická podpora pro hodnocení a řízení vzdělávací soustavy ČR

Registrační číslo projektu: [CZ.02.02.XX/00/22_005/0002901](#)

Plzeňský kraj

Analytický podklad pro tvorbu dlouhodobého záměru v kraji

Ministerstvo školství, mládež a tělovýchovy

Mgr. Michal Soukop

Mgr. Barbora Macková

doc. Mgr. Daniel Marek, M.A., Ph.D.

Mgr. Eva Lebedová, Ph.D.

Mgr. Kateřina Zymová

Ing. Bc. Stanislav Volčík

Mgr. Ondřej Sax, Ph.D.

Poděkování za podklady a podněty

Mgr. et Mgr. Jakub Lysek, Ph.D.

doc. PhDr. Tomáš Lebeda, Ph.D.

Mgr. Jakub Janega

Ing. Jaromír Nebřenský

Ing. Petr Čech

Mgr. Markéta Jurčíová

Mgr. Ludmila Třeštíková

Ing. Dagmar Horáčková

Mgr. Jana Kubecová

Mgr. Hana Novotná

Mgr. Tereza Kuzmová

Mgr. Kristýna Staňková

Mgr. Gabriela Doležalová

Mgr. Zdeněk Modráček

Mgr. Jiří Dvořák, Ph.D.

Mgr. Lucie Mokrá

Mgr. Tomáš Pavlas

Mgr. Jiří Novosák, Ph.D., MBA

Mgr. Petr Suchomel, Dr.

© Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Odbor školské statistiky a analýz, květen 2023.

Obsah

Shrnutí a doporučení pro Plzeňský kraj	3
Doporučení České školní inspekce pro daný kraj.....	5
Úvodní slovo	7
A. Kvalitní a dostupné předškolní vzdělávání.....	9
A.1 Nové metody ve vzdělávání předškolních dětí	15
B. Moderní základní vzdělávání pro 21. století.....	20
C. Odborné vzdělávání pro uplatnitelnost na trhu práce	32
C.1 Přehled o nezaměstnanosti „čerstvých“ absolventů škol k 30. 4. 2022	35
C.2 Vývoj počtů a podílů žáků vstupujících do středního vzdělávání.....	36
C.3 Shrnutí pro kraj	37
C.4 Podíly nově přijímaných žáků v kraji.....	37
C.5 Počty nově přijímaných žáků v kraji.....	38
C.6 Porovnání podílu nově přijatých žáků v kraji a celé ČR.....	39
C.7 Spolupráce SŠ a zaměstnavatelů (NPI ČR)	40
C.8 Aktivity, které školy realizují v rámci podpory odborného vzdělávání včetně spolupráce se zaměstnavateli	41
C.9 Důležitost nejčastěji zmiňovaných aktivit na vybraných typech škol	42
C.10 Překážky, na které školy naráží v rámci podpory odborného vzdělávání včetně spolupráce se zaměstnavateli	44
C.11 Opatření pro zlepšení realizace podpory odborného vzdělávání včetně spolupráce se zaměstnavateli	45
C.12 Důležitost nejčastěji zmiňovaných opatření na vybraných typech škol	46
D. Podpora a rozvoj pedagogů a leaderů škol.....	50
E. Rovný přístup a efektivní podpora pro všechny žáky bez rozdílů.....	62
F. Prevence a ústavní výchovná péče	68
G. Systémová podpora a řízení škol	71
H. Vzdělávání v celoživotní perspektivě	74
H.1 Aktivity SŠ v oblasti celoživotního vzdělávání (NPI ČR).....	74
H.2 Aktivity, které školy realizují v rámci rozvoje celoživotního učení.....	75
H.3 Důležitost nejčastěji zmiňovaných aktivit na vybraných typech škol	75
H.4 Překážky, na které školy naráží v rámci rozvoje celoživotního učení	78
H.5 Opatření pro zlepšení realizace rozvoje celoživotního učení	79
H.6 Důležitost nejčastěji zmiňovaných opatření na vybraných typech škol	80
I. Strategie dalšího rozvoje sítě škol a školských zařízení	83
I.1 Výhled vývoje počtu dětí ve věku nástupu do mateřských škol	83
I.2 Výhled vývoje počtu dětí ve věku nástupu do 1. ročníku ZŠ.....	84
I.3 Výhled vývoje počtu osob ve věku nástupu do 1. ročníku SŠ	86
I.4 Vybrané základní údaje pro rok 2021 a 2020	89
I.5 Struktura zaměstnanosti.....	89
I.6 Shrnutí pro kraj	90
I.7 Zastoupení profesních tříd v Plzeňském kraji – podle CZ-ISCO.....	90
I.8 Zaměstnanost ve vybraných odvětvích v Plzeňském kraji – podle CZ-NACE	91
I.9 Struktura zaměstnaných podle postavení v zaměstnání v Plzeňském kraji – podle CZ-ISCE	93
I.10 Vzdělanostní struktura zaměstnaných v Plzeňském kraji – podle CZ-ISCED.....	94
Zdroje.....	96

Shrnutí a doporučení pro Plzeňský kraj

01	<p>Podle mezinárodních šetření delší doba předškolního vzdělávání souvisí s lepšími výsledky žáků. Je proto potřeba zajistit dlouhodobou udržitelnost a kapacity v předškolním vzdělávání (zejména v okresech v okolí Plzně). Plzeňský kraj je krajem s nejvyšším průměrným věkem učitelů v mateřských školách. V průměru jsou v Plzeňském kraji učitelé v MŠ o 2 roky starší, než je republikový průměr. Kraj by měl zajistit vyšší participaci dětí na předškolním vzdělávání, která dosahuje pouze celorepublikového průměru.</p>
02	<p>Plzeňský kraj se rovněž (byť v menší míře než sousední kraje) potýká s dlouhodobým nedostatkem kvalifikovaných a aprobovaných učitelů v některých okresech (Tachov). Pokud se nepodaří Plzeňskému kraji zajistit dostatečný počet kvalitních a motivovaných učitelů, hrozí, že dojde k propadu v průměrných výsledcích testování žáků v domácích i mezinárodních šetřeních. Kvalifikovanost a aprobovanost přímo souvisí s výsledky žáků.</p>
03	<p>V Plzeňském kraji dochází ke značným rozdílům mezi okresy, co se týče výsledků žáků či negativních jevů ve výuce. Okres Tachov si vede o něco hůře ve všech ukazatelích, naopak okres Klatovy v průměru lépe. Ostatní okresy se pohybují v horším či lepším republikovém průměru. Zprůměrování dat v rámci Plzeňského kraje tak může zkreslovat realitu jednotlivých regionů této části republiky. Na agregované úrovni (průměr ukazatele za kraj) se pak celý Plzeňský kraj pohybuje v lepším či horším průměru a rozdíly mezi okresy zůstávají skryty. Plzeňský kraj by se měl strategicky zaměřit na okres Tachov, který v mnoha ukazatelích je spíše podobný okresům Karlovarského a Ústeckého kraje.</p>
04	<p>V těch školách v Plzeňském kraji (zejména okres Tachov), které čelí sociálnímu znevýhodnění, je nutná zacílená podpora speciálních podpůrných profesí ve vzdělávání. Méně příznivé rodinné zázemí žáka, vysoká míra exekucí, rozvodovosti a problémy s bydlením v některých regionech vyžadují soustavnou činnost školních psychologů a sociálních pedagogů. Plzeňský kraj by měl zajistit dostatečné počty pracovníků speciálních podpůrných profesí ve vzdělávání ve všech regionech dle potřeb škol s ohledem na rodinné zázemí a sociální status žáků.</p>
05	<p>V Plzeňském kraji vidíme nejvyšší nezaměstnanost právě u absolventů učňovských oborů bez maturity. Nejnižší nezaměstnanost dosahují absolventi v kategorii N (vyšší odborné vzdělávání) a kategorii K (úplné střední všeobecné vzdělání).</p>
06	<p>Plzeňský kraj by se měl nadále zaměřovat na poskytnutí příležitosti pro další vzdělávání, školení a profesní růst učitelů, aby byli schopni poskytnout kvalitní výuku.</p>
07	<p>Ze všech sledovaných šablon Vzdělávání pedagogických pracovníků ZŠ – DVPP si školy v Plzeňském kraji vybírají nejvíce šablonu v oblasti ICT (39,9 % procent oproti republikovému průměru 28,6 %). O něco více je v Plzeňském kraji využívána také šablona Vzdělávání pedagogických pracovníků ZŠ – DVPP v oblasti osobnostně sociálního rozvoje. Ostatní oblasti šablon Vzdělávání pedagogických pracovníků ZŠ – DVPP si školy v Plzeňském kraji vybírají v zásadě stejně jako je průměr ČR.</p>
08	<p>Plzeňský kraj má spolu s Ústeckým krajem, Krajem Vysočina a Libereckým krajem nejnižší počet úvazků školního psychologa na 10 tis. žáků v republice. Zároveň je v Plzeňském kraji také nejnižší počet úvazků speciálního pedagoga. Hodnoty se liší mezi oblastí města Plzně a okrajovými částmi kraje.</p>
09	<p>Plzeňský kraj patří ke krajům, kde můžeme najít menší průměrný podíl škol, v nichž pedagogičtí pracovníci vykonávají činnost školního metodika prevence. Zároveň je Plzeňský kraj regionem s průměrným podílem žáků (okolo 3 %) ve speciálních třídách ZŠ.</p>
10	<p>Ve spolupráci s relevantními aktéry (jako je např. krajská hospodářská komora, místní zaměstnavatelé a neziskový sektor) by bylo přínosné zajistit praxe a stáže žákům odborného a učňovského vzdělávání. Tím se zvýší jejich praktické dovednosti a připravenost na trh práce.</p>

V Plzeňském kraji je nadále potřeba podpořit pedagogické pracovníky v aktivní účasti na dalším vzdělávání. Je proto důležité zvýšit zájem pracovníků o aktivní účast na dalším vzdělávání a nabídnout jim motivaci (např. prostřednictvím příležitosti kariérního rozvoje a podpory vzdělávání). Je také potřeba zajistit systém, který umožní plynulý chod výuky i při nepřítomnosti učitele v době účasti na sebevzdělávacích kurzech.

Doporučení České školní inspekce pro daný kraj

Česká školní inspekce pro potřeby tohoto textu identifikovala pro každý kraj několik specifických indikátorů, u kterých byly zjištěny největší negativní rozdíly v daných parametrech oproti průměru za Českou republiku. Vybrané interpretace jsou záměrně voleny tak, aby naznačily oblasti, kterým by bylo vhodné se v krajském DZ v následujícím období věnovat.

Ve školním roce 2021/2022 byly některé položky nahrazeny jinými údaji, a tedy je lze obtížně porovnávat s předchozími lety.

Pro Plzeňský kraj byly identifikovány tyto ukazatele:

Výuka

- Ve školním roce 2021/22 nejnižší podíl hodin na ZŠ, kde byla zaznamenána v dominantním nebo výrazném výskytu účelná (vzhledem k cíli výuky) skupinová výuka nebo práce ve dvojicích, nízký výskyt byl zaznamenán především v hodinách cizího jazyka.
- Ve školním roce 2021/22 třetí nejnižší podíl hodin na SŠ, kde byla zaznamenána v dominantním nebo výrazném výskytu účelná (vzhledem k cíli výuky) skupinová výuka nebo práce ve dvojicích, nízký výskyt byl zaznamenán především v hodinách matematiky.

Vyšší výskyt skupinové výuky a práce ve dvojicích souvisí s celkově vyšší kvalitou výuky, tzn. větší aktivizací a zapojením žáků do vzdělávání, podporou spolupráce a zlepšováním průběhu učení.

- Ve školním roce 2021/22 druhý nejnižší podíl hodin českého jazyka na ZŠ, kde byla účelně využita (vzhledem k cíli výuky) digitální technologie.
- Ve školním roce 2021/22 druhý nejnižší podíl hodin cizího jazyka na SŠ, kde byla účelně využita (vzhledem k cíli výuky) digitální technologie.

Využívání digitálních technologií v rámci vzdělávacího procesu má pozitivní vliv na výsledky žáků, přičemž důležité je nejenom jejich využití pro prezentaci učiva, ale rovněž i pro vlastní práci žáků. Zároveň je podstatné podporovat rozvoj digitálních kompetencí učitelů.

- Ve školním roce 2021/22 druhý nejnižší podíl hodin cizího jazyka podporujících autonomní hodnocení na ZŠ.

Autonomní hodnocení slouží žákovi jako motivační podnět a jako nástroj pro posuzování a ovlivňování průběhu nebo výsledků učení. Snahou je podíl autonomního hodnocení v průběhu vzdělávání postupně zvyšovat, tj. aby žák postupně přebíral zodpovědnost za své jednání a hodnocení.

Výsledky vzdělávání

- Ve školním roce 2019/20 třetí nejvyšší podíl žáků 9. tříd v nejnižší úrovni výsledků v testu z matematiky.

V České republice jsou výsledky žáků tradičně ovlivněny zejména rodinným zázemím, což se odráží v krajských rozdílech v úspěšnosti v testech nejen z matematiky. Negativa daná například nižším socioekonomickým statusem žáka, horším třídním či školním klimatem ovšem dokáže překonat

dostatečné sebevědomí žáků, které je zapotřebí podporovat v žácích napříč ročníky a stupni vzdělávání.

Úvodní slovo

Krajské úřady stojí před důležitým úkolem, kterým je zpracování dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v kraji na období 2024–2028 (dále jen „dlouhodobý záměr“). Dlouhodobý záměr je významným nástrojem řízení vzdělávací soustavy v kraji, navazuje a pro specifické podmínky a potřeby regionu rozpracovává Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR na období 2023–2027.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy připravilo analyticko-datový podklad určený především zpracovatelům dlouhodobých záměrů. Současně tento materiál poukazuje na specifika kraje, upozorňuje na některé silné a slabé stránky vzdělávání v kraji a oblasti se vzděláváním související (socioekonomická situace v kraji, nezaměstnanost absolventů, ...) a může tak být velmi důležitým podkladem či inspirací pro další diskuze a návrhy opatření pro zvyšování kvality vzdělávání, a to nejen na krajské úrovni.

V analytické zprávě čtenář najde nejenom velké množství indikátorů vzdělávací soustavy zobrazených v mapách, kdy intenzita jevu je zobrazena za kraj, popřípadě za okres, ale také celou řadu doprovodných analýz, které se rozdílné hodnoty napříč okresy pokouší vysvětlit. Cílem není jen popis prezentovaných jevů, ale i snaha o vysvětlení, s jakými faktory sledované jevy souvisí či mohou souviset. Grafy pak porovnávají z důvodu přehlednosti daný kraj a kraje s nejvyšší a nejnižší hodnotou.

Upozornění

Indikátory jsou ve zprávě tzv. agregované za vyšší územní celek. Výsledky je třeba interpretovat na dané úrovni (kraje a okresy), nedají se tak srovnávat s osobní zkušeností, která může být pro každého čtenáře jedinečná. Důležité je si uvědomit, že pouhá existence korelace mezi dvěma proměnnými nestačí pro závěr, že mezi nimi existuje příčinný vztah. Korelace pouze ukazuje, že dvě proměnné se pohybují současně, ale nevyovídá o tom, zda jedna proměnná skutečně způsobuje změnu ve druhé proměnné. Pokud je ve zprávě uveden příčinný vztah, je podepřen dalšími studii na rozdílných datových zdrojích (mezinárodní šetření žáků) s rozdílnou metodologií (kvalitativní studie, experimenty). Rozdíly mezi jednotlivými indikátory v krajích nemusí být statisticky významné na standardní hladině spolehlivosti 95 % (rozdíly mezi kraji mohou být způsobeny náhodně). Věcnou významnost je nutné vždy posoudit individuálně v kontextu daného kraje.

Zpráva je rozdělena do několika na sebe logicky navazujících kapitol.

Kapitola A se zabývá předškolním vzděláváním, které trápí zejména nedostatek kvalifikovaných učitelů a nedostatek kapacit. V hůře rozvinutých regionech pak trápí tento stupeň vzdělávání nižší participace dětí na předškolním vzdělávání. Jedná se o velký problém, protože mezinárodní studie ukazují, že délka předškolního vzdělávání má přímý vliv na lepší výsledky žáků ve vzdělávání.

Kapitola B rozebírá vzdělávání na základních školách. Věnuje se zejména výsledkům žáků v českém jazyce, matematice a cizím jazyku, které porovnává v čase. Vyhodnocovat výsledky za celou ČR není v tomto případě vhodné, jelikož se kraje, a dokonce i jednotlivé regiony v rámci krajů, mezi sebou liší. Zatímco v některých částech republiky můžeme vidět zlepšování výsledků žáků, v jiných regionech dochází ke zhoršování. Zhoršování můžeme nejvíce pozorovat v pohraničních oblastech republiky a periferiích krajů. Další část kapitoly analyzuje aprobovanost výuky a kvalifikaci vyučujících zejména na základním stupni vzdělávání. Některé regiony se totiž dlouhodobě potýkají s nedostatkem kvalifikovaných a aprobovaných pedagogů. Jedná se ale o dvě odlišné příčiny. Kvalifikovaní učitelé chybí ve strukturálně postižených oblastech Karlovarského a Ústeckého kraje a současně naopak v

ekonomicky silných okresech, kde je příliv nového obyvatelstva, jako jsou oblasti Středočeského kraje, v okolí hlavního města Prahy a okolí Plzně.

Kapitola C se věnuje středním školám a zaměřuje se na počty přijímaných studentů do různých typů středního vzdělávání a jejich uplatnitelností na trhu práce. Obecně platí, že nejvyšší nezaměstnanost vykazují absolventi učňovských oborů bez maturity, nejmenší nezaměstnanost pak absolventi gymnázií a středních škol s maturitou, což je dáno tím, že většina těchto absolventů pokračuje do terciárního stupně vzdělávání. Dále se kapitola zabývá spoluprací mezi SŠ a zaměstnavateli a podporou odborného vzdělávání na SŠ. Kapitola je důležitá také z hlediska nabídky absolventů v daném kraji. Ta se totiž ne vždy setkává s poptávkou zaměstnavatelů a strukturou ekonomiky v kraji.

Kapitola D se soustředí na zmapování míry podpory a rozvoje pedagogů a leaderů škol. Tato část analýzy věnuje prostor průzkumu dalšího vzdělávání pedagogů a překážkám, kterým MŠ, ZŠ a SŠ v souvislosti se vzděláváním pedagogických pracovníků čelí. Obecně platí, že většina škol v ČR vytváří vzdělávací plány a plány osobního rozvoje pro své pedagogické zaměstnance a pravidelně tyto plány aktualizuje. V účinnější implementaci těchto plánů jim ale brání zejména nedostatečná pracovní síla, která by mohla zajistit suplování za chybějícího učitele, nedostatečné finanční zdroje pro účast na kvalitních vzdělávacích akcích (např. v zahraničí) a nedostatečná časová kapacita pedagogických pracovníků pro účast na dalším vzdělávání. Kapitola se také částečně věnuje problematice mladých a nastupujících učitelů, kterých není v ČR dostatek, kvůli čemuž do budoucna hrozí zhoršení nedostatku pedagogických pracovníků a rozebírá možné příčiny tohoto stavu.

Kapitola E se zaměřuje na rovný přístup a efektivní podporu pro všechny žáky bez rozdílu. Obsahuje mapy a grafy vyobrazující počty úvazků dalších zaměstnanců škol (na 10 tisíc žáků), jako jsou například psychologové, speciální pedagogové, nepedagogičtí pracovníci a asistenti pedagoga. Tito zaměstnanci jsou totiž důležití pro hladký chod školy a pro podporu rozvoje a vzdělávání dětí. Počty těchto zaměstnanců se mezi kraji liší a často nejsou dostačující. Pro zajištění rovnosti je proto nutné se tímto problémem zabývat.

Kapitola F popisuje stav prevence a ústavní výchovné péče představující důležitou roli v ochraně a podpoře dětí a mládeže v České republice. Zabývá se počty žáků ve speciálních třídách na úrovni ZŠ a SŠ a počty žáků s lehkým mentálním postižením na ZŠ.

Kapitola G se obecně zabývá budováním funkčního systému podpory, který přispěje ke zvýšení kvality vzdělávání, lepší spolupráci, zefektivnění řízení škol a školské soustavy. Tato kapitola obsahuje dílčí zjištění z výzkumu realizovaného přes TA ČR s názvem „Vytvoření souborů nástrojů určených ke zjišťování potřeb regionálního školství“.

Kapitola H se věnuje aktivitám SŠ v oblasti celoživotního vzdělávání, vnímání důležitosti těchto aktivit, překážek a vhodných opatření. Závěry jsou dostupné pro jednotlivé typy škol. Školy v rámci rozvoje celoživotního vzdělávání nejčastěji realizují další vzdělávání pedagogů. Vyšší podíl škol organizuje odborné vzdělávání pro zaměstnavatele a zájmové vzdělání pro veřejnost. U překážek školy nejčastěji naráží na malý zájem pedagogů o výuku v programech dalšího vzdělávání. Největší zájem školy projeví v podpoře přípravy pedagogických pracovníků jako lektorů dalšího vzdělávání.

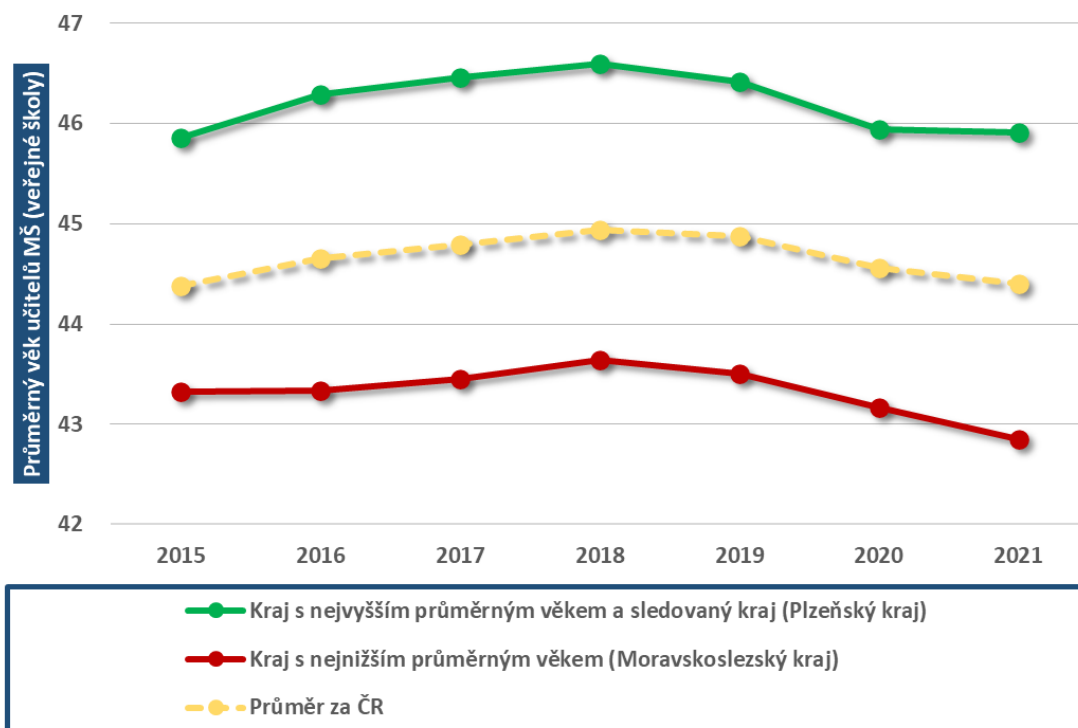
Kapitola I s názvem Strategie dalšího rozvoje sítě škol a školských zařízení se zabývá předpovědí vývoje počtu dětí nastupujících na MŠ, ZŠ a SŠ. Tato poslední kapitola pak řeší strukturu zaměstnanosti v daném kraji s využitím kódů CZ-ISCO, CZ-NACE, CZ-ISCE a CZ-ISCED. Hodnoty za kraj jsou v každé z kategorií srovnávány s průměrnými podíly v celé ČR.

A. Kvalitní a dostupné předškolní vzdělávání

Předškolní vzdělávání (PV) hraje významnou roli v celoživotním vzdělávacím procesu dítěte. Mezinárodní studie (viz např. Sekundární analýza PIRLS 2016, Sekundární analýza TIMSS 2019 – obě publikovány ČŠI) dokazují, že dítě zapojené do PV po dobu alespoň 2–3 let dosahuje lepších výsledků v testech než žáci, kteří do PV zapojeni nebyli. Studie zároveň přicházejí se závěrem, že intervence v předškolním věku dítěte je neefektivnější i z hlediska finančního, jelikož efekt PV se s roky multiplikuje (Heckman, 2006). To znamená, že dítě, které navštěvovalo mateřskou školu, má posléze lepší výsledky na základní škole, což vede k lepším výsledkům v dalším vzdělávání žáka, což nakonec vyústí ve větší pravděpodobnost, že si žák najde práci s vyšším výdělkem. Tento fakt je důležitý zejména pro sociálně znevýhodněné děti, jelikož jim PV může napomoci k úspěšnějšímu zahájení povinné školní docházky (Borghans et al., 2008; PAQ, 2021). Je proto důležité na mateřské školy (MŠ) nahlížet jako na instituci primárně vzdělávací. Mnozí totiž vliv PV opomíjejí a mateřské školy vnímají spíše jako instituci, která má za úkol hlídat děti pracujících rodičů.

Průměrný věk učitelů v mateřských školách se pohybuje dle grafu 1 mezi 42–47 lety. Nejvyšší průměrný věk učitelů lze pozorovat v kraji Plzeňském, naopak nejnižší v kraji Moravskoslezském. Sledování věku učitelů je podstatné, jelikož v rámci EU existují obavy ze stárnoucí populace učitelů, což by v budoucnu mohlo způsobit nedostatek zaměstnanců v učitelské profesi (Evropská komise, 2012). Plzeňský kraj je krajem s nejvyšším průměrným věkem učitelů v mateřských školách. V průměru jsou v Plzeňském kraji učitelé v MŠ o 2 roky starší, než je republikový průměr. Dle grafu 1 je trend od roku 2018 snižující se věk učitelů, rozdíl ale není signifikantní.

Graf 1 | Průměrný věk učitelů ve veřejných mateřských školách dle krajů v letech 2015–2021

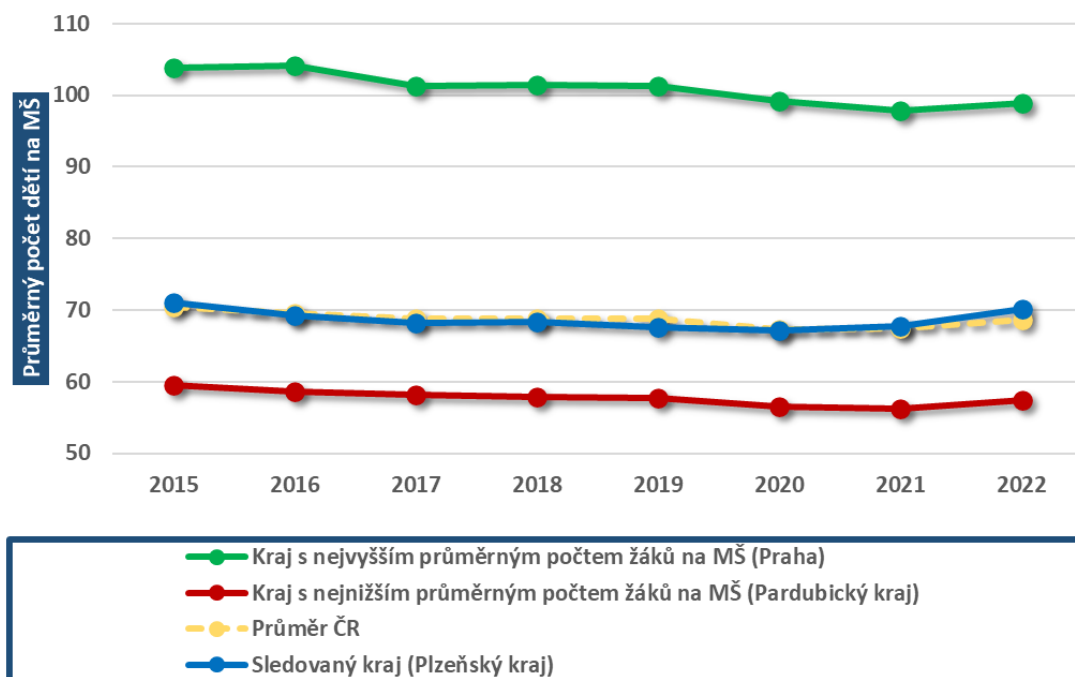
Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

Pozn.: Osa Y nezobrazena na hodnotě 0 pro názornější vizualizaci rozdílů mezi kraji a meziroční změny.

Průměrný počet dětí na jednu mateřskou školu je značně vyšší v Praze a kraji Středočeském. Jelikož je obecně v Praze a Středočeském kraji více nově přistěhovalých obyvatel, je i průměrný počet dětí na jednu mateřskou školu vyšší. Sledovaný Plzeňský kraj kopíruje v grafu 2 křivku republikového průměru. Podstatnější je pro vyobrazení situace mateřských škol graf 3, který ukazuje podíl dětí v mateřských

školách. Nižší podíl dětí v mateřských školách lze sledovat v regionech kraje Karlovarského a Ústeckého. V těchto částech republiky sehrávají socioekonomické faktory podstatnou roli v nižším podílu dětí v mateřských školách (České školství v mapách, 2022). Kraj Plzeňský kopíruje stejně jako u předchozího grafu 2 křivku republikového průměru.

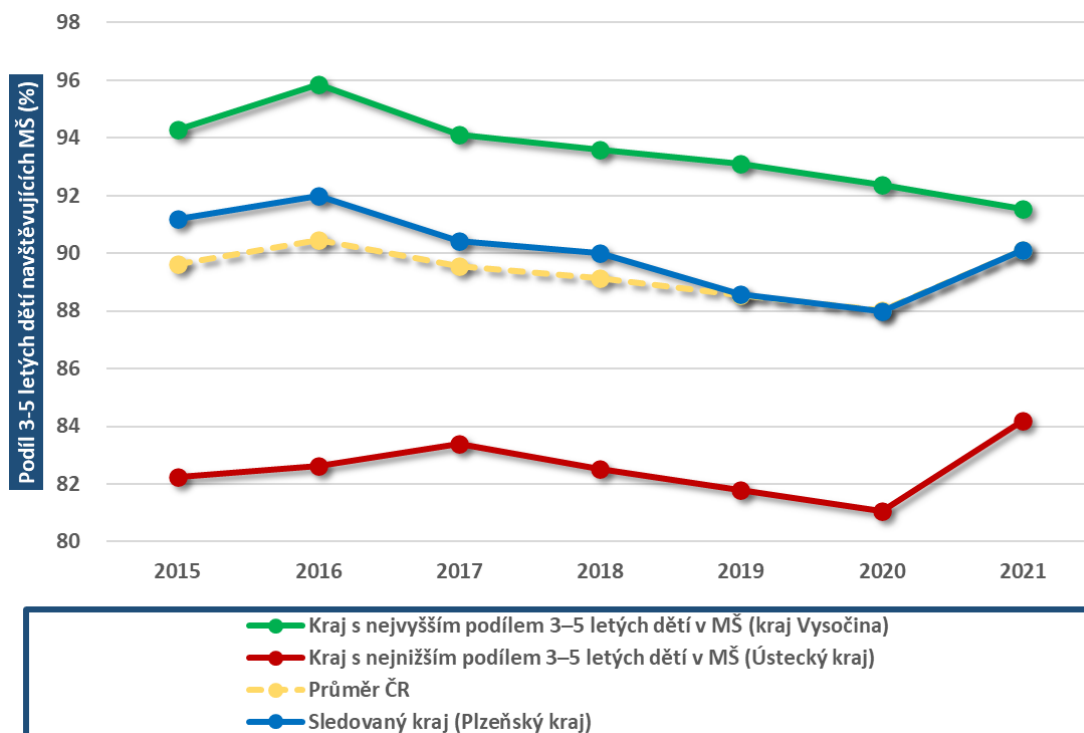
Graf 2 | Průměrný počet dětí na jednu mateřskou školu v daném kraji v letech 2015–2022

Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT; vlastní výpočet

Pozn.: Osa Y nezobrazena na hodnotě 0 pro názornější vizualizaci rozdílů mezi kraji a meziroční změny.

Graf 3 | Podíl dětí ve věku 3–5 let navštěvujících MŠ v daném kraji a roce ve vztahu k celkovému počtu dětí ve věku 3–5 let v daném kraji a roce

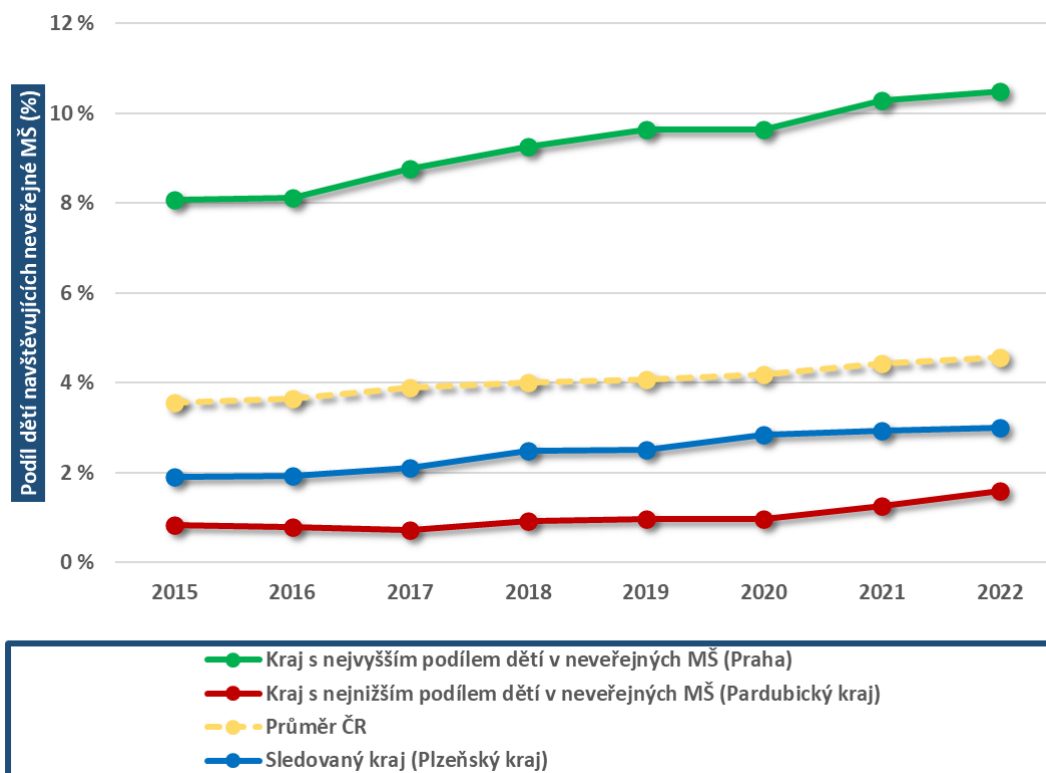

Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT; vlastní výpočet

Pozn.: Osa Y nezobrazena na hodnotě 0 pro názornější vizualizaci rozdílů mezi kraji a meziroční změny.

Plzeňský kraj se pohybuje dle grafu 4 pod republikovým průměrem, co se týče podílu dětí v neveřejných MŠ, vzhledem k celkovému počtu dětí v MŠ. Obecně platí, že v celé republice i kraji Plzeňském dochází k mírnému zvyšování podílu dětí v neveřejných MŠ. Nárůst je ale ve sledovaných letech 2015-2022 minimální.

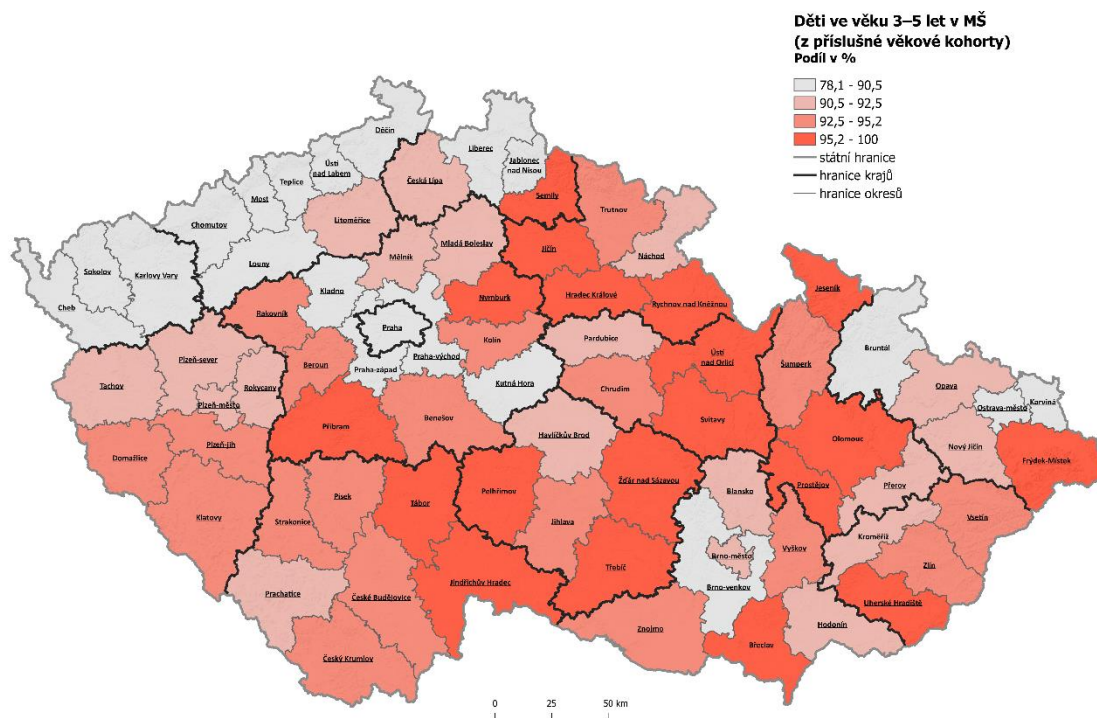
Graf 4 | Podíl dětí vzdělávajících se v neveřejných MŠ vzhledem k celkovému počtu dětí v MŠ v daném kraji v letech 2015–2022

Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

Mapa 1 vyobrazuje podíl dětí ve věku 3–5 let, které navštěvují mateřské školy. Z mapy je zřejmé, že PV se v Plzeňském kraji účastní průměrný podíl dětí. V okresech Domažlice, Klatovy a Plzeň-jih se jedná o vyšší průměr a v okresech Tachov, Plzeň-sever, Plzeň a Rokycany o nižší průměr dětí. Děti, které nenavštěvují MŠ, jsou vystaveny riziku, že jejich neúčast na předškolním vzdělávání negativně ovlivní jejich budoucí úspěšnost v dalších stupních vzdělávání (Osakwe, 2009). Faktory, které v České republice vysvětlují rozdílnou míru účasti dětí v PV, jsou socioekonomické rozdíly mezi kraji, kdy děti, které jsou ze sociálně znevýhodněného prostředí, navštěvují MŠ v menší míře (České školství v mapách, 2022).

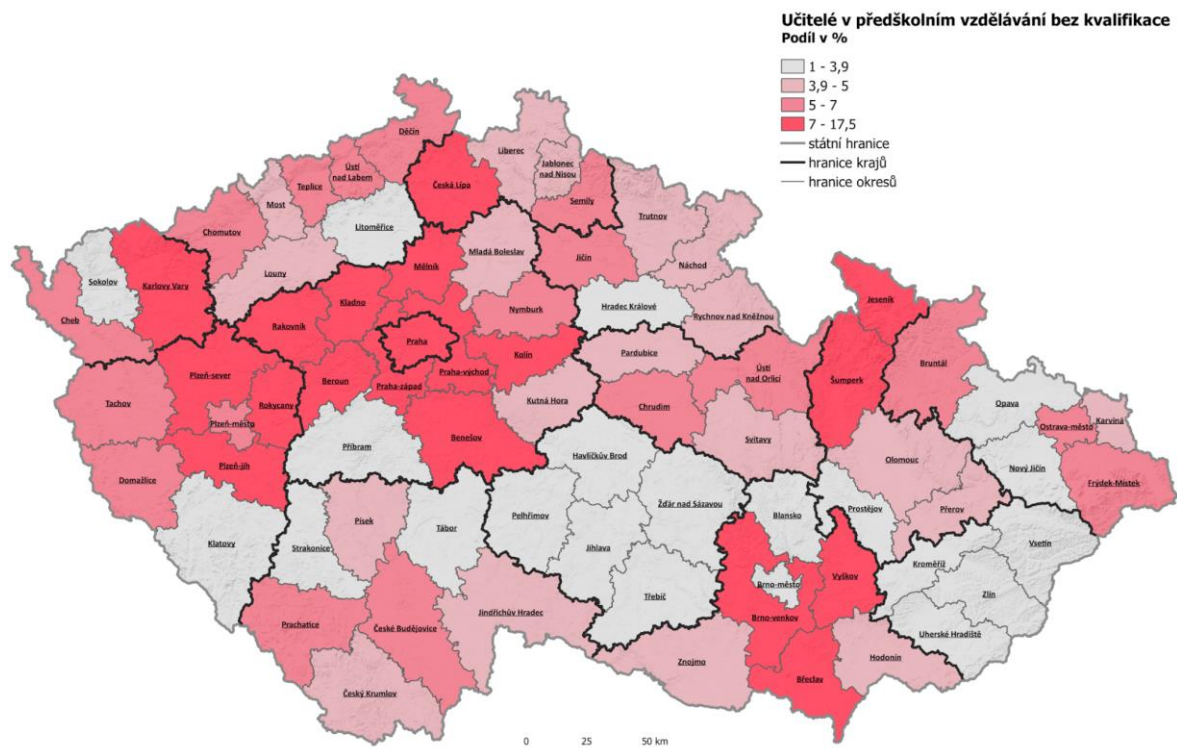
Mapa 1 | Podíl dětí ve věku 3–5 let v MŠ (z příslušné věkové kohorty)

Zdroj: České školství v datech, ČŠI. <https://www.vzdelavaniivdatech.cz/>

Mapa 2 níže ukazuje data o učitelích bez potřebné kvalifikace v předškolním vzdělávání (PV). Vysoké podíly učitelů bez kvalifikace, a to 7,5–17,5 %, zaznamenáváme zejména v některých okresech Středočeského kraje, Jihomoravského kraje, Olomouckého kraje a sledovaného Plzeňského kraje (kromě okresu Klatovy). Také v okrese Šumperk v Olomouckém kraji, v okrese Karviná v Moravskoslezském kraji, v okrese Jičín v Královéhradeckém kraji a taktéž přímo v Praze.

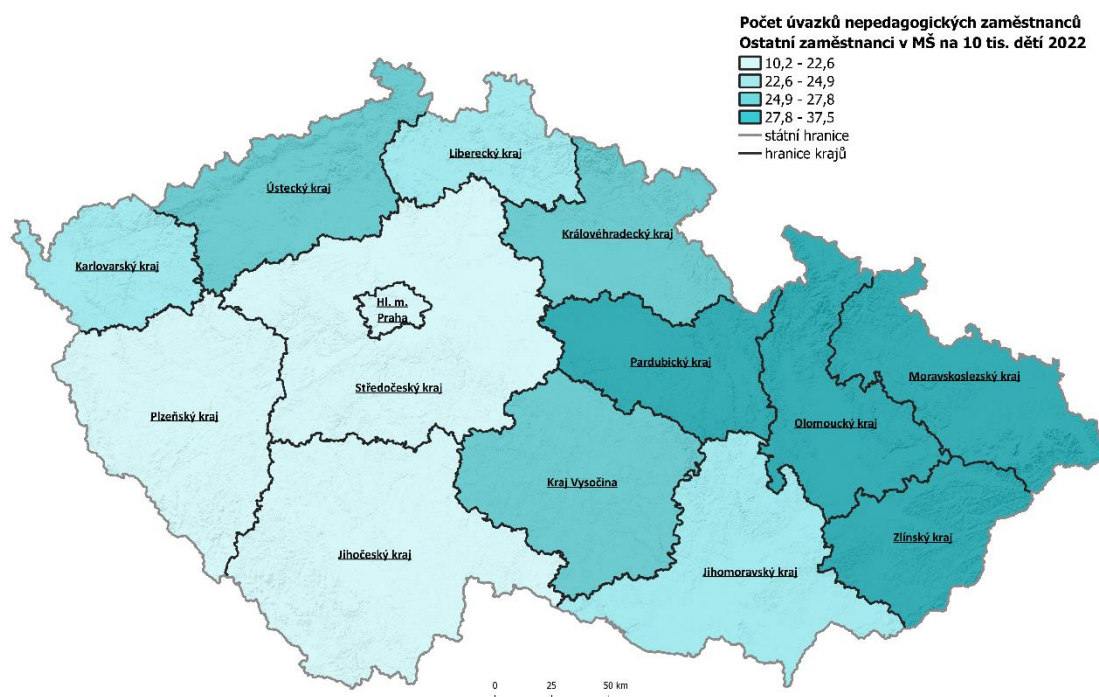
Mapa 2 | Učitelé v předškolním vzdělávání bez kvalifikace

Zdroj: České školství v datech, ČŠI. <https://www.vzdelavaniivdatech.cz/>

Mapa 3 zobrazuje kraje s největším počtem úvazků nepedagogických pracovníků v mateřských školách. Těmito kraji jsou kraj Moravskoslezský, Olomoucký, Zlínský a Pardubický. Naopak nejmenší počet úvazků těchto zaměstnanců lze pozorovat v Praze, Středočeském kraji, Jihočeském kraji a Plzeňském kraji.

Mapa 3 | Počet úvazků nepedagogických zaměstnanců v MŠ (na 10 tis. dětí 2022)

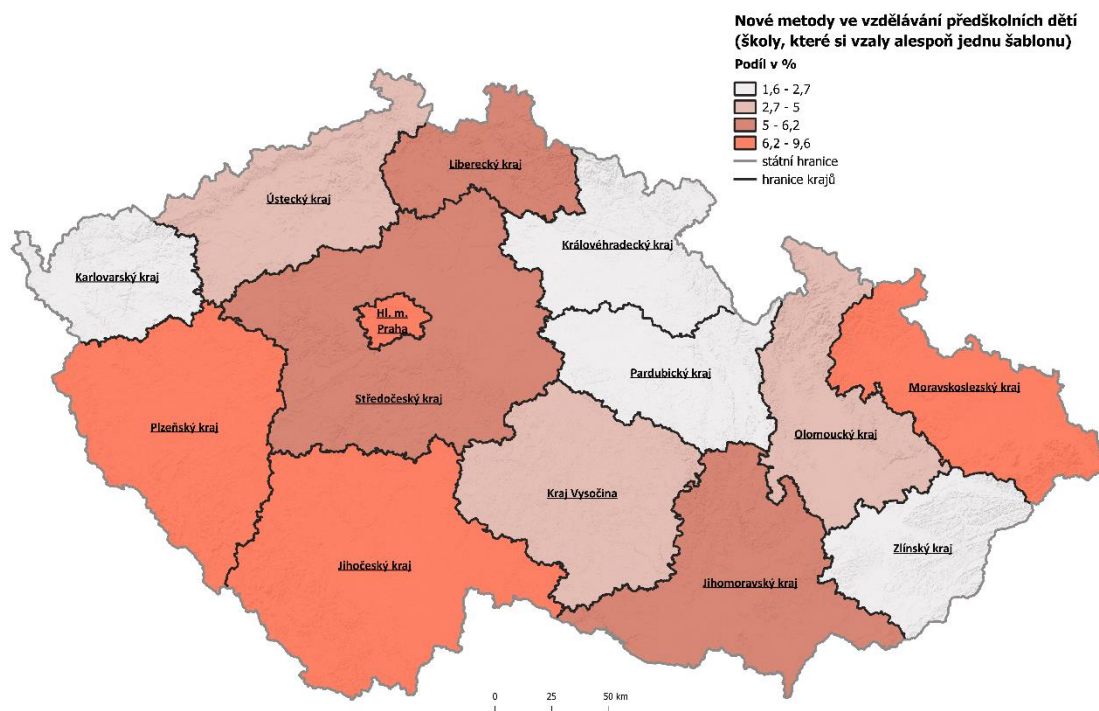
Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

A.1 Nové metody ve vzdělávání předškolních dětí

Následující sada map se zabývá využíváním nových metod ve vzdělávání předškolních dětí v různých oblastech výuky (cizí jazyk, čtenářská gramotnost, ICT, matematická gramotnost, osobnostně sociální rozvoj a polytechnické vzdělávání)¹. Obecně platí, že MŠ si nejvíce osvojily nové metody v oblasti čtenářské gramotnosti, matematické gramotnosti a polytechnického vzdělávání. První mapa 4 ukazuje, že MŠ, které si vybraly alespoň jednu novou metodu vzdělávání, se nejvíce nacházejí v Praze, Moravskoslezském kraji, Jihočeském kraji a kraji Plzeňském. Následující mapy se již věnují jednotlivým šablonám a vykreslují detailnější realitu, která naznačuje, že v rozdílných oblastech výuky se kraje mezi sebou liší a i jeden kraj může využívat rozdílné šablony v různé míře. Například novou metodu ve vzdělávání cizích jazyků využívá nejmenší podíl MŠ právě v kraji Plzeňském či Praze. Nové metody čtenářské pregramotnosti ale v těchto dvou zmíněných regionech využívá již největší podíl MŠ. Sledovaný Plzeňský kraj využívá také ve vyšší míře nové metody PV v oblastech ICT, matematické pregramotnosti a polytechnického vzdělávání. O něco méně jsou v tomto kraji využívány nové metody v PV v oblasti osobnostně sociálního rozvoje.

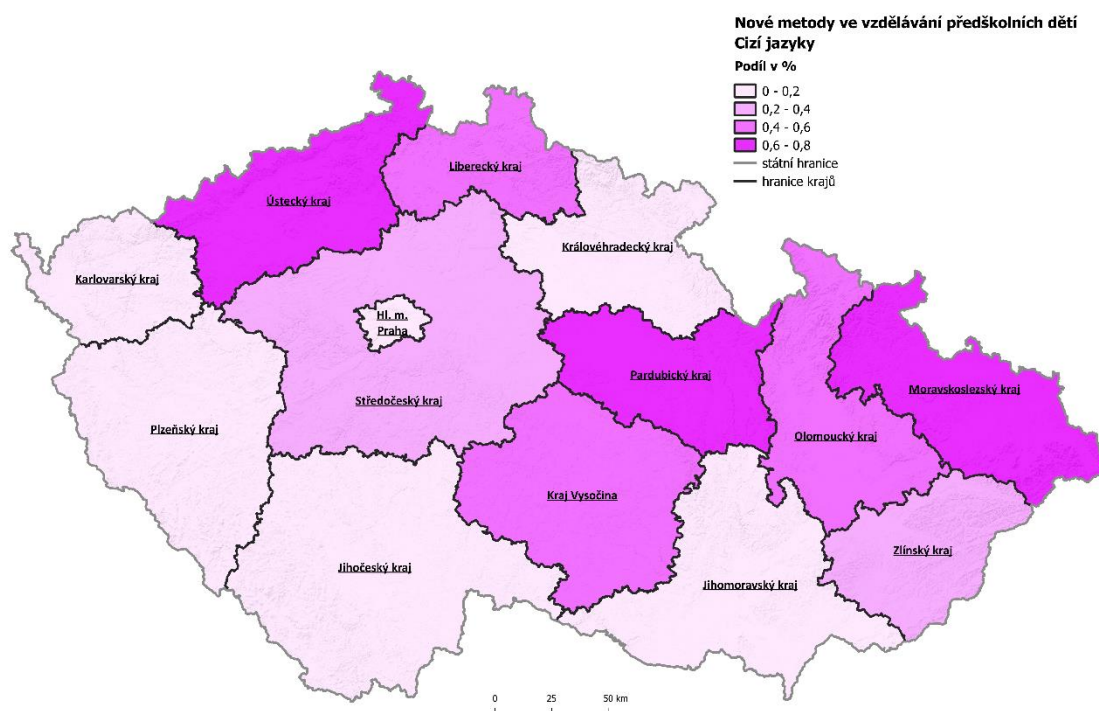
¹ Šablony 2.1/9–9h

Mapa 4 | Nové metody v PV – školy, které si vzaly alespoň jednu šablonu

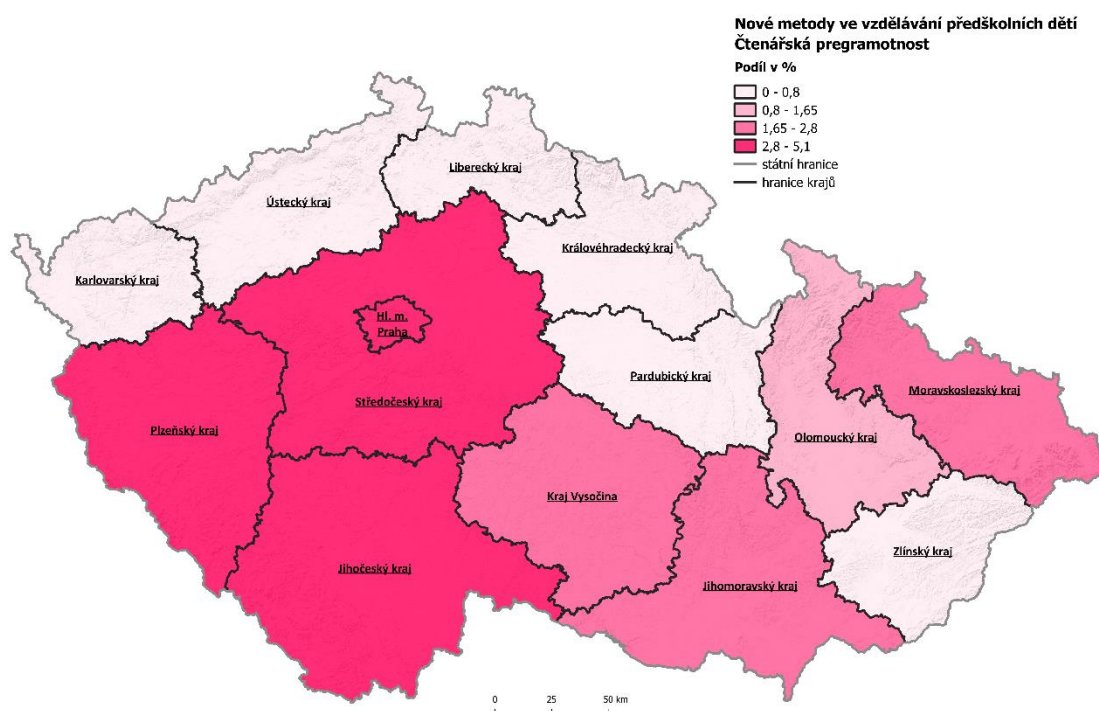
Zdroj: Šablony OP VVV

Mapa 5 | Nové metody v PV – cizí jazyky

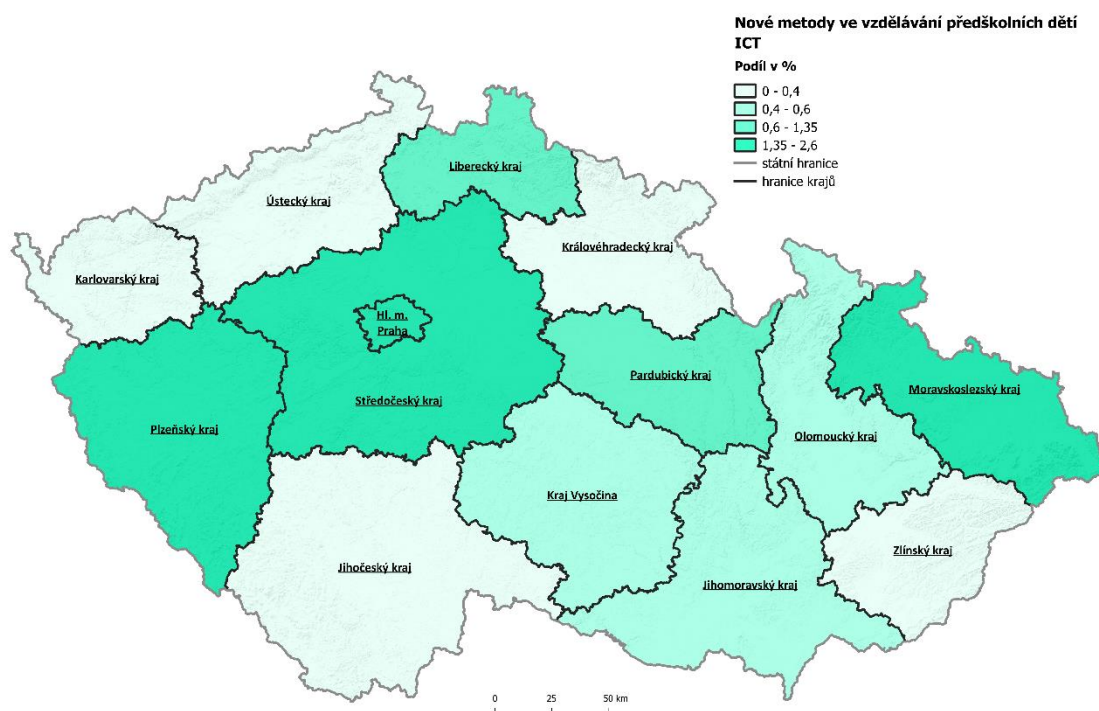
Zdroj: Šablony OP VVV

Mapa 6 | Nové metody v PV – čtenářská pregramotnost

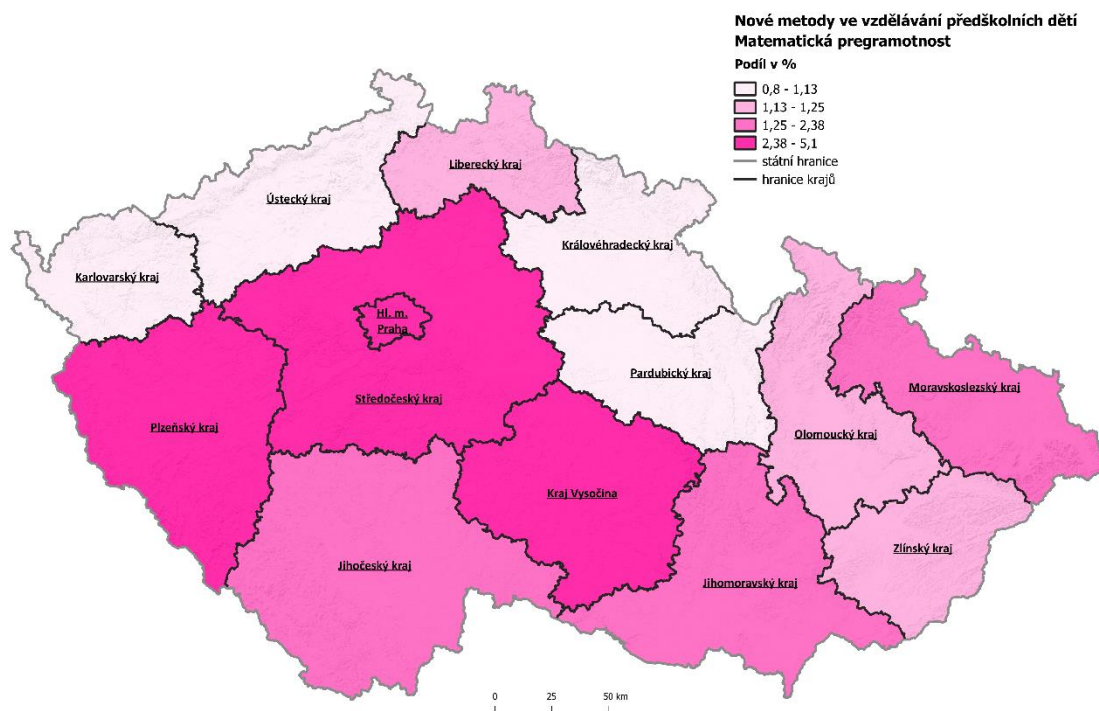
Zdroj: Šablony OP VVV

Mapa 7 | Nové metody v PV – ICT

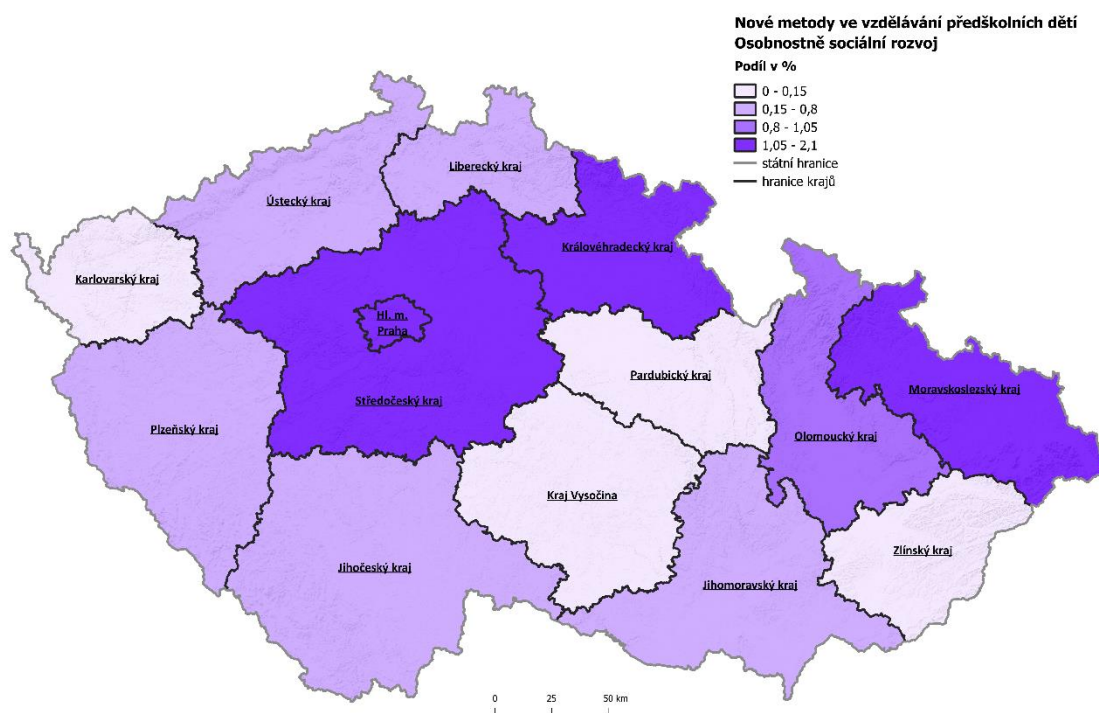
Zdroj: Šablony OP VVV

Mapa 8 | Nové metody v PV – matematická pregramotnost

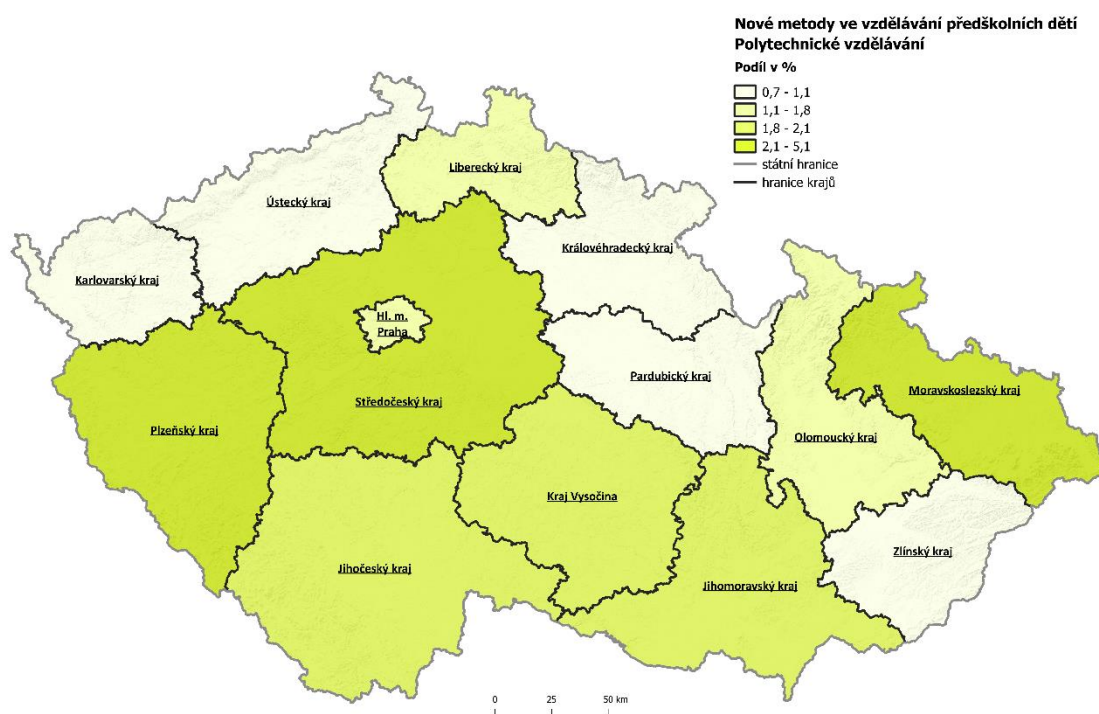
Zdroj: Šablony OP VVV

Mapa 9 | Nové metody v PV – osobnostně sociální rozvoj

Zdroj: Šablony OP VVV

Mapa 10 | Nové metody v PV – polytechnické vzdělávání

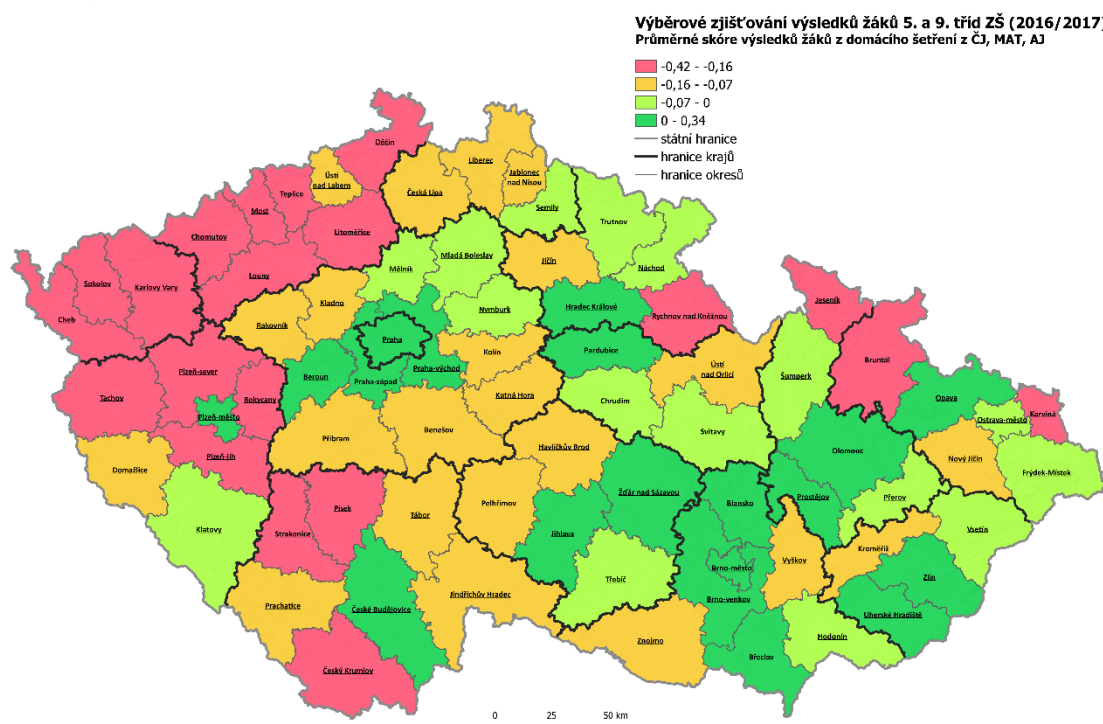
Zdroj: Šablony OP VVV

B. Moderní základní vzdělávání pro 21. století

Základní stupeň vzdělávání čelí několika výzvám. Všeobecně známý fenomén je přílišná závislost výsledků žáků na jejich rodinném zázemí, respektive socioekonomickém statusu (SES a přidružených indikátorů). Nejvíce negativním efektem se vyznačují problémy spojené s chudobou a bydlením, jako jsou například časté stěhování a exekuce (PAQ, 2021). Nejen rozdílná míra regionálního rozvoje souvisí s výsledky žáků. Klíčovým faktorem je nedostatek kvalifikovaných a aprobovaných učitelů v některých krajích. S nedostatkem učitelů se totiž nepotýkají jen strukturálně postižené regiony, ale i bohaté regiony Plzeňského a Středočeského kraje a především hlavní město Praha. Naopak některé chudší regiony mají vysokou míru aprobovanosti a kvalifikovanosti učitelů, což se týká Moravskoslezského kraje, který má šanci se vyrovnat bohatším regionům, kde učitelé chybí.

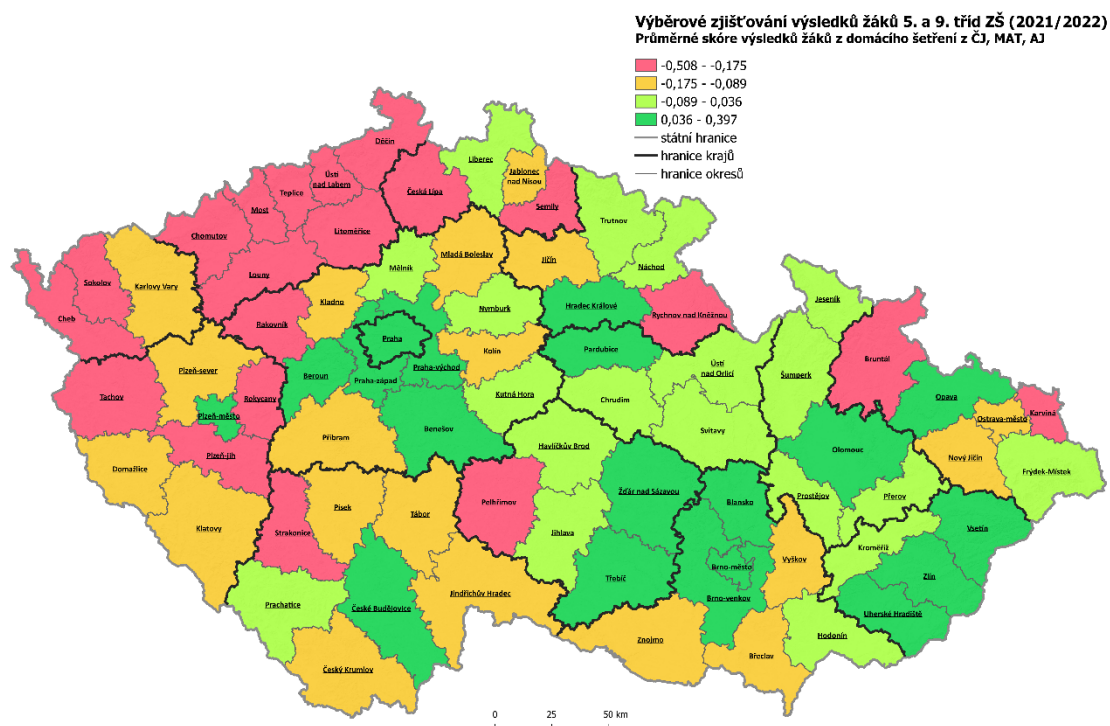
Hned následující dvě mapy porovnávají výsledky žáků v testech českého jazyka, anglického jazyka a matematiky v čase. Data zobrazená v mapě 11 byla sbírána ve školním roce 2016/2017, druhá mapa vyobrazuje výsledky žáků za školní rok 2021/2022. Porovnáme-li tyto dvě mapy, vidíme, že jejich barevné rozložení je téměř totožné. Nejnižších výsledků dosahují žáci v obou mapách v krajích Ústeckém a Karlovarském společně s periferiemi kraje Jihočeského, Moravskoslezského a Plzeňského. V Plzeňském kraji se přitom nachází okresy zastupující celou škálu výsledků žáků od žáků s průměrně nejnižším skórem (Tachov, Plzeň-sever, Rokycany, Plzeň-jih) po žáky s průměrně nejvyšším skórem (Plzeň-město). O něco vyšší průměrné skóre vykazují také žáci v okrese Klatovy. Nižší průměr skóre potom vidíme v okrese Domažlice.

Mapa 11 | Výsledky žáků 5. a 9. tříd ZŠ z českého jazyka, matematiky a anglického jazyka (domácí šetření ČŠI) školní rok 2016/2017

Zdroj: Data České školní inspekce <https://www.csicr.cz/getattachment/17f8e265-b04f-4459-a106-3aecbf735ca0/Vyberove-zjistovani-vysledku-zaku-na-urovni-5-a-9-rocniku-ZS-zaverecna-zprava.pdf>

Mapa 12 | Výsledky žáků 5. a 9. tříd ZŠ z českého jazyka, matematiky a anglického jazyka (ČŠI) ve školním roce 2021/2022

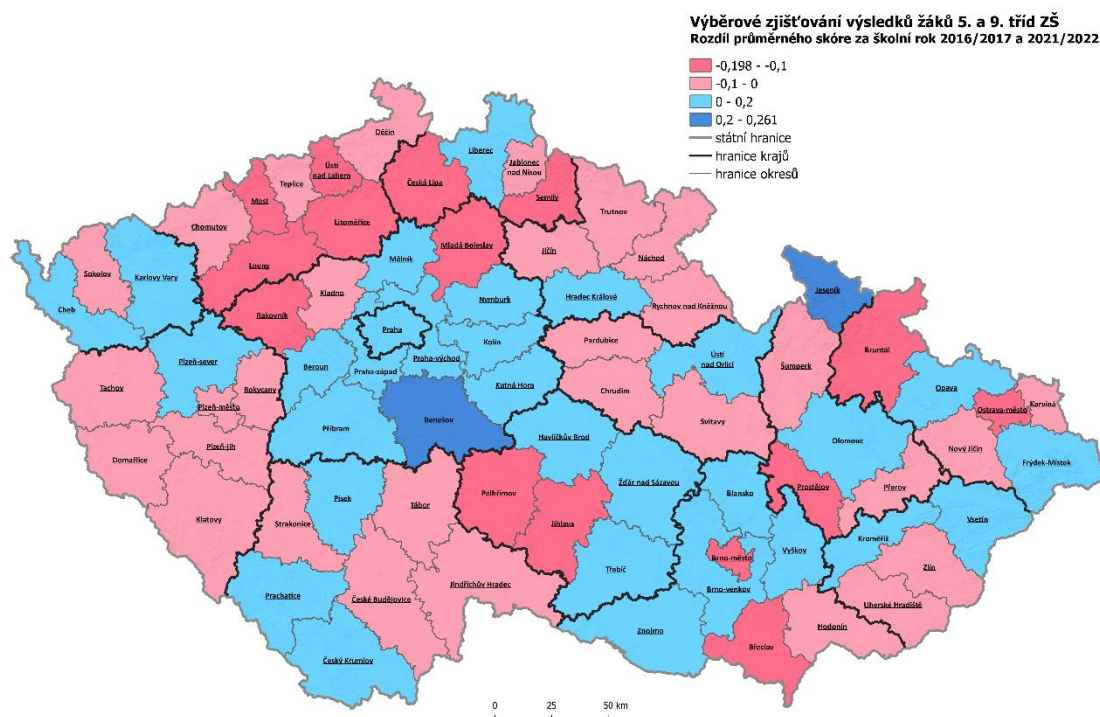

Zdroj: Data České školní inspekce,

https://csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/2022_přilohy/Dokumenty/INFO_informacni_magazin_leden_2022.pdf

Jak si na tom okresy stojí v čase? Došlo u některých ke zlepšení, či naopak ke zhoršení výsledků? Mapa 13 vyobrazuje to, zda-li se situace v kraji v průběhu pěti až šesti let zlepšila, či zhoršila. Jedná se však o porovnání velmi hrubé, které může být u některých okresů zkresleno rozdílným počtem škol, zejména tam, kde je více škol pouze s prvním stupněm vzdělávání. Dalším úskalím je samotné měřítko, jedná se o tzv. agregované z-skóre výsledků jednotlivých žáků na úrovni okresu za daný školní rok šetření, které neměří absolutní zlepšení, či zhoršení, ale relativní zlepšení, či zhoršení vůči všem sledovaným okresům. Protože jsou však prostorové vzorce na agregované úrovni okresů v čase poměrně stabilní, i přes metodologická úskalí můžeme ve srovnání v čase zjistit zajímavé informace. Ve sledovaném Plzeňském kraji vidíme mírné zhoršení všech okresů kromě okresu Plzeň-sever, ve kterém vidíme mírné zlepšení výsledků žáků. Toto zlepšení a zhoršení je ale opravdu velmi nízké, proto nelze hovořit o signifikantním rozdílu mezi sledovanými hodnotami.

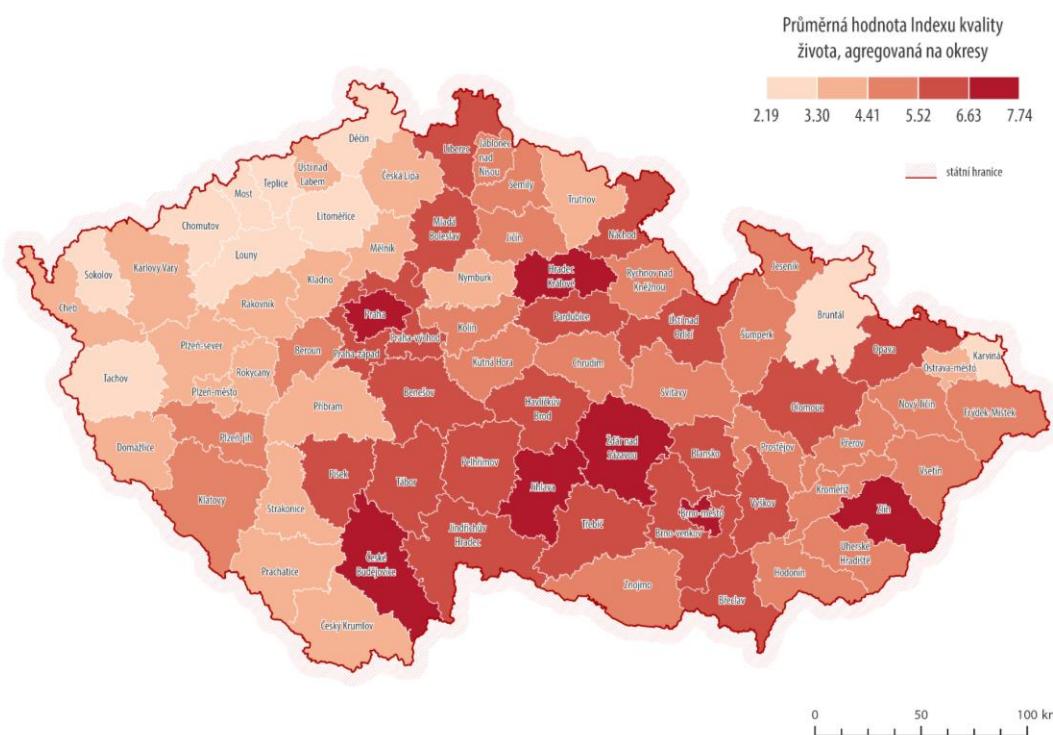
Mapa 13 | Rozdíl výsledků žáků 5. a 9. tříd ZŠ z českého jazyka, matematiky a anglického jazyka (ČŠI) mezi šetřeními za školní rok 2016/2017 a 2021/2022

Zdroj: Vlastní výpočet z dat ČŠI.

Výsledky žáků nejvíce souvisejí s jejich rodinným zázemím, proto i výsledky na úrovni okresů odrážejí kvalitu života a socioekonomický rozvoj regionů. Mapa níže ukazuje index kvality života v České republice (Murgaš & Klobučník, 2016), který vychází z dat Sčítání lidu, domů a bytů 2011 a socioekonomických proměnných jako nezaměstnanost, podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním, průměrná délka dožití, míra sebevražd, rozvodovost atd. Plzeňský kraj se vyznačuje rozdílnými hodnotami indexu kvality života napříč jeho okresy. Středních hodnot indexu dosahují okresy Klatovy a Plzeň-jih. O něco nižších hodnot indexu značících zhoršení kvality života dosahují okresy Domažlice, Plzeň-město, Plzeň-sever a Rokycany. Nejnižších hodnot indexu pak dosahuje okres Tachov.

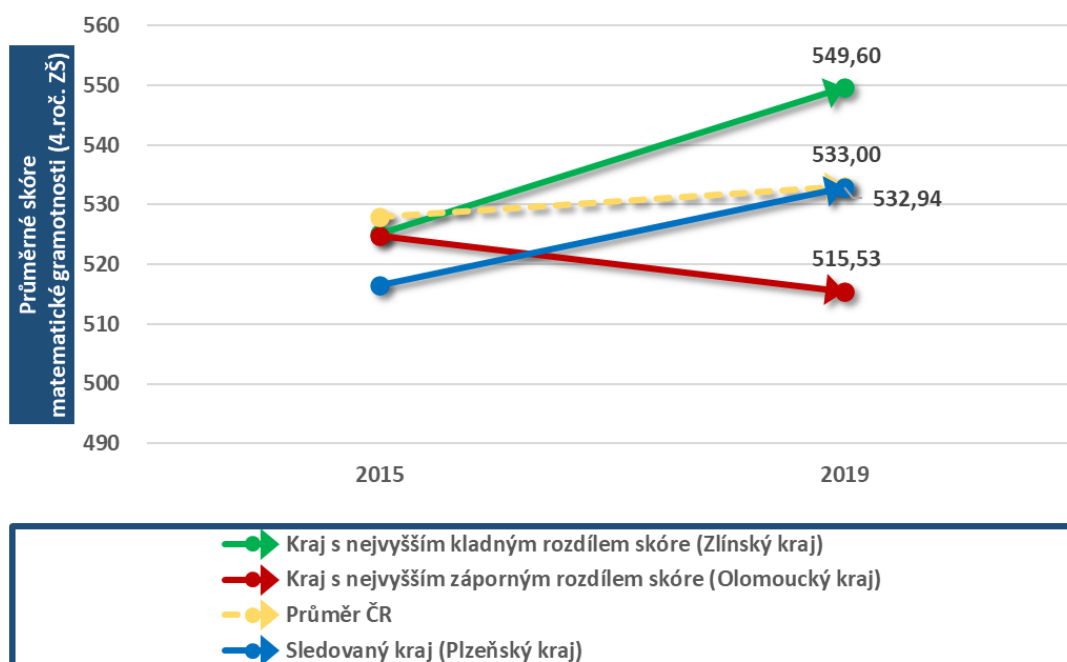
Mapa 14 | Index kvality života

Zdroj: Murgaš, F., Klobučník, M. *Municipalities and Regions as Good Places to Live: Index of Quality of Life in the Czech Republic. Applied Research Quality Life 11, 553–570 (2016).* <https://doi.org/10.1007/s11482-014-9381-8>.

Výsledky žáků z testu matematické gramotnosti TIMSS se v průběhu let mění. Platí, že republikový průměr se o pár bodů zlepšil. Žáci Plzeňského kraje v roce 2019 dosáhli republikového průměru výsledků matematické gramotnosti. Mezi šetřeními z roku 2015 a 2019 si žáci v matematické gramotnosti v Plzeňském kraji polepšili a dosahují vyššího skóre. Rozdíly mezi roky jsou přitom téměř stejně velké jako u kraje Zlínského, který se vyznačuje nejvyšším kladným rozdílem mezi sledovanými roky.

Graf 5 | Průměrné skóre z testu matematické gramotnosti šetření TIMSS v letech 2015 a 2019 (žáci 4. ročníku ZŠ)

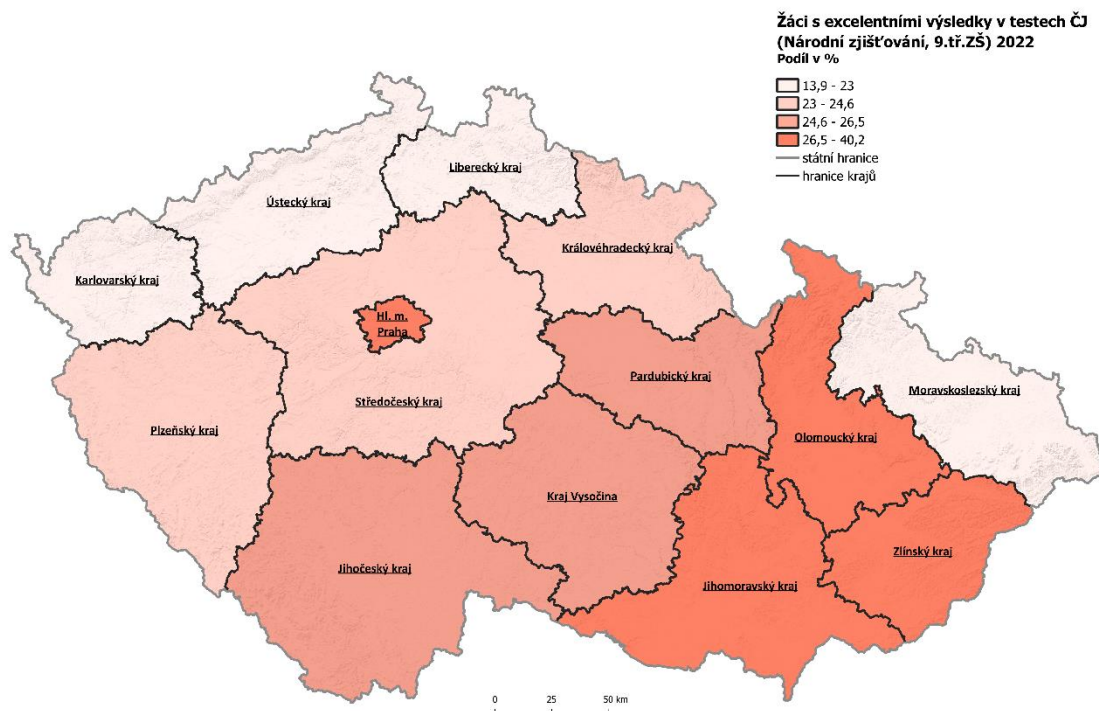

Zdroj: TIMSS 2015; 2019; Monitorovací rámec MŠMT

Pozn.: Osa Y nezobrazena na hodnotě 0 pro vizualizaci rozdílů mezi kraji a meziroční změny.

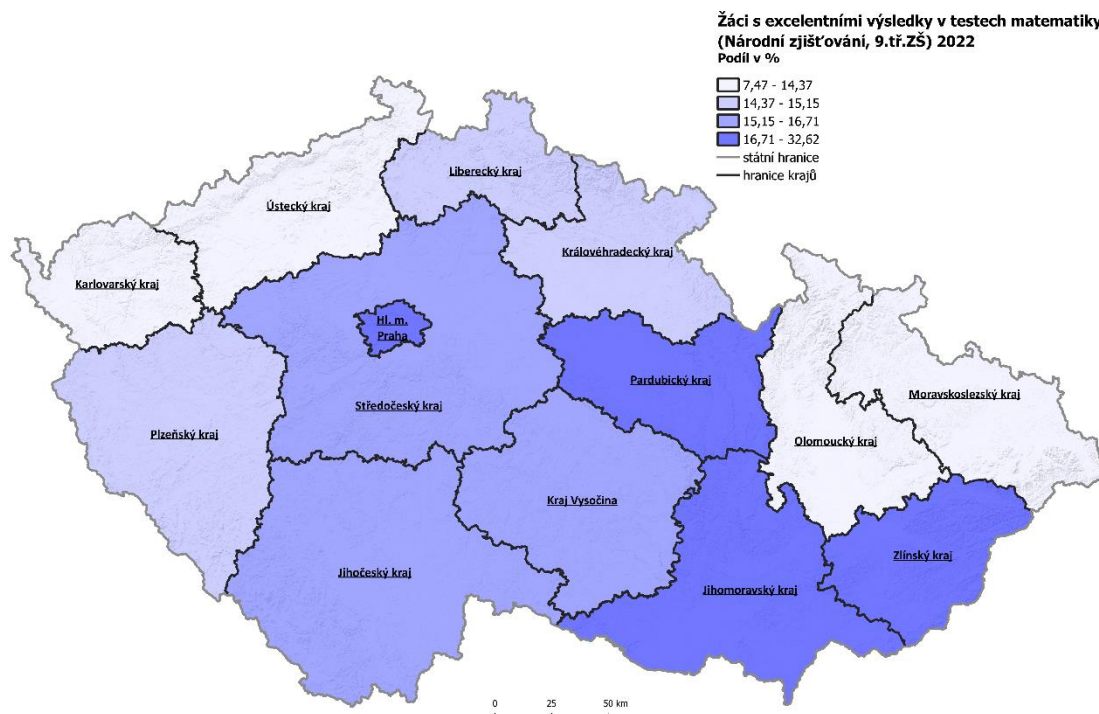
Situaci v krajích České republiky nemusí nutně vykreslovat pouze průměrný výsledek žáků z daných zjišťování, ale také podíl excelentních výsledků žáků v těchto krajích. Ve sledovaném Plzeňském kraji je o něco méně žáků s excelentními výsledky, a to jak v českém jazyce, tak v matematice (mapy 15 a 16). Následující grafy 6 a 7 ale neznačují, že žáků s excelentními výsledky přibývá a naopak žáků s výsledky nedostatečnými v Plzeňském kraji ubývá.

Mapa 15 | Žáci s excelentními výsledky v testech českého jazyka (Národní zjišťování, 9. třídy ZŠ) 2022

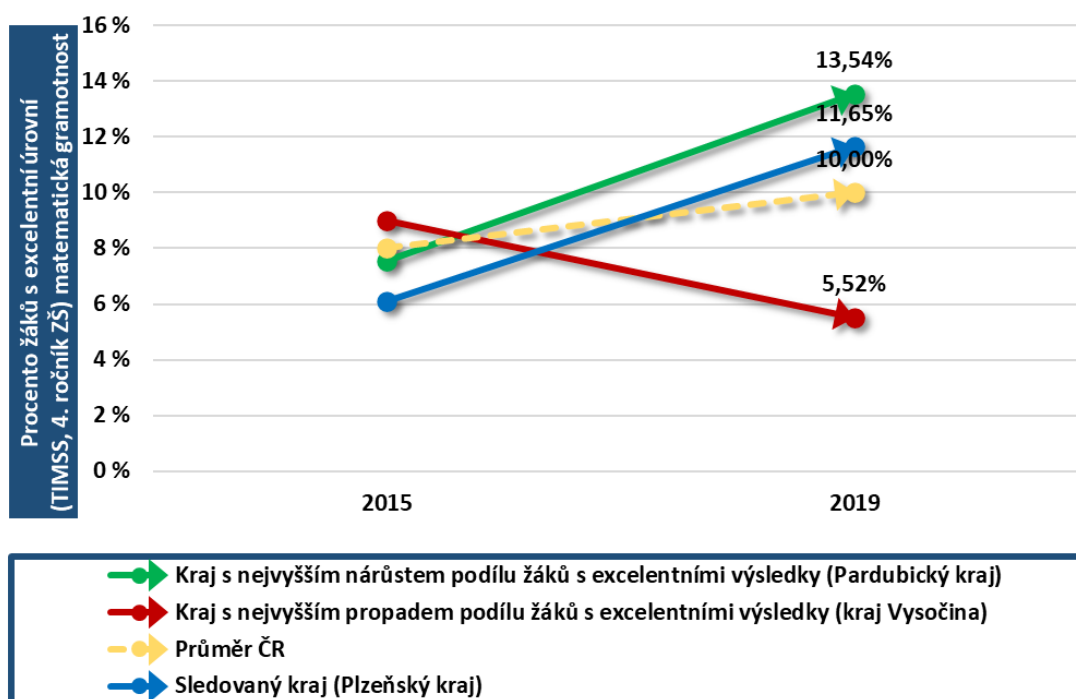
Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

Mapa 16 | Žáci s excelentními výsledky v testech matematiky (Národní zjišťování, 9. třídy ZŠ) 2022

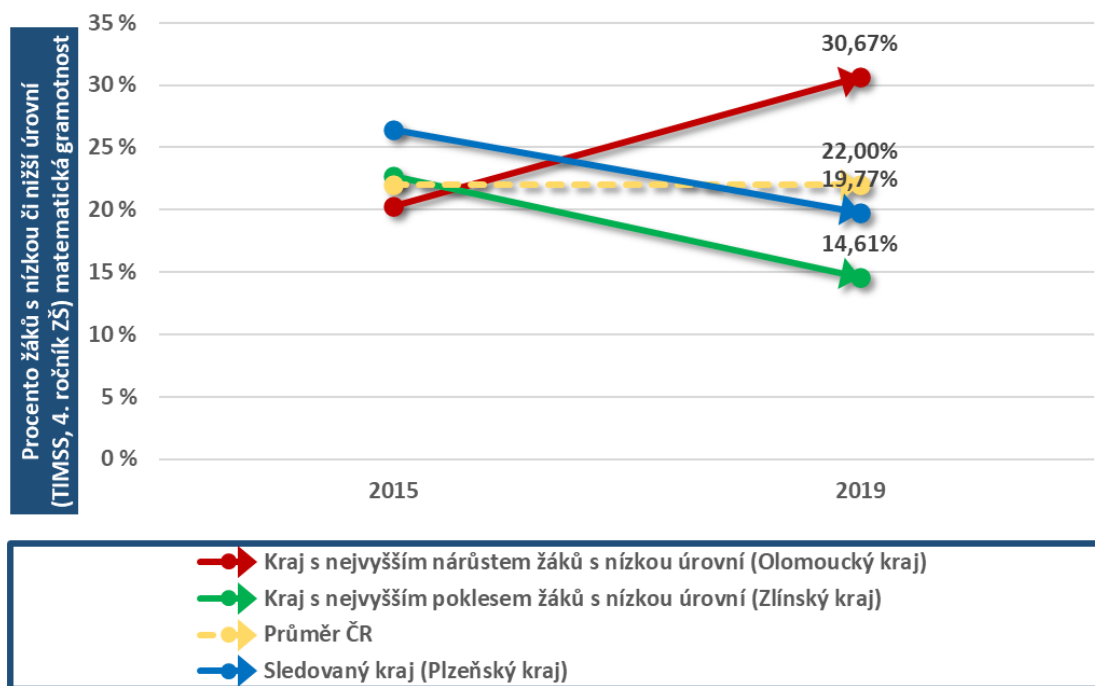
Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

Graf 6 | Procento žáků s excelentními výsledky v testu matematické gramotnosti TIMSS – 4. ročník ZŠ

Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

Graf 7 | Procento žáků s nedostatečnými výsledky v testu matematické gramotnosti TIMSS (pod 2. gramotnostní úrovní) – 4. ročník ZŠ

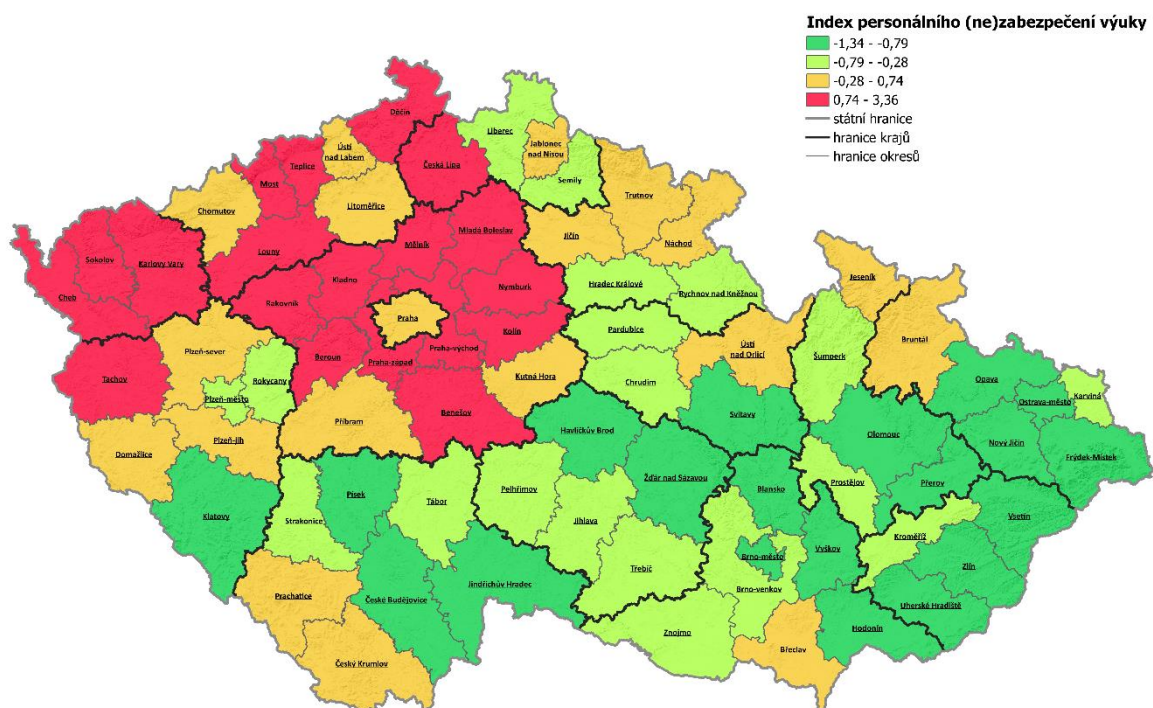

Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

Studie národních i mezinárodních dat ukazují na souvislosti mezi nezabezpečením a aprobované výuky a nedostatkem kvalifikovaných učitelů a výsledky žáků v národních i mezinárodních testech. Žáci, kteří jsou vyučováni nekvalifikovanými a neaprobovanými učiteli dosahují statisticky významně horších výsledků v matematické, přírodovědné i čtenářské gramotnosti (PISA, PIRLS, TIMSS), a to po kontrole

dalších faktorů (zejména rodinné zázemí žáka). Tento vztah byl indikován i v případě národního testování Výběrové zjišťování výsledků žáků 5. a 9. ročníku (2016/2017), jak na individuální úrovni (žák), tak na agregované (na úrovni okresů a ORP). Z tohoto důvodu je klíčové sledovat, ve kterých regionech je nedostatek kvalifikovaných a aprobovaných učitelů, jaké jsou příčiny nedostatku učitelů a jak se s tímto nedostatkem jednotlivé regiony vypořádávají.

Mapa 17 | Index personálního (ne)zabezpečení výuky

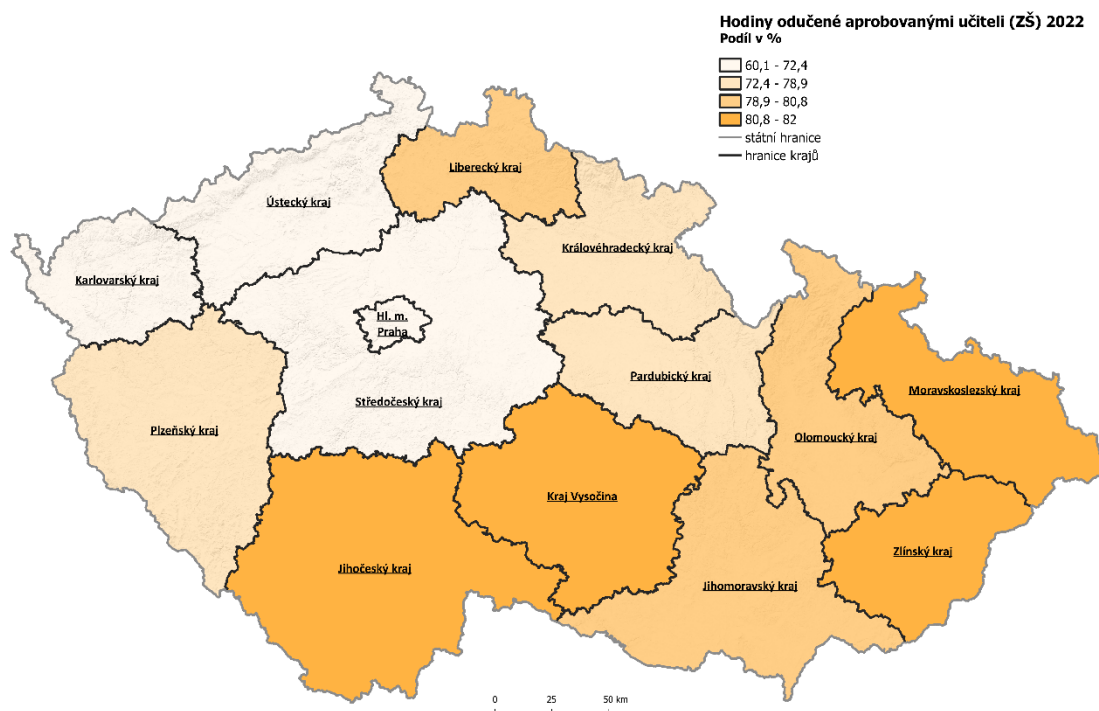
Zdroj: České školství v mapách, 2022 - publikováno ČŠI.

Pozn.: Index agreguje indikátory “podíl nekvalifikovaných učitelů (MŠ, ZŠ, SŠ)” a “podíl neaprobované výuky (ZŠ, SŠ)”. Všechny indikátory na úrovni okresů spolu silně koreluje, což znamená, že problém nezabezpečení výuky se týká všech úrovní.

Analýzy (České školství v mapách, 2022 – publikováno ČŠI) ukazují, že lze vysvětlit rozdíly v nedostatku kvalifikovaných a aprobovaných učitelů na základě socioekonomických faktorů, a to napříč stupni vzdělávací soustavy (MŠ, ZŠ, SŠ). Například existuje vztah mezi personálním (ne)zabezpečením výuky napříč stupni vzdělávací soustavy a saldem migrace a mírou exekucí. Čím více je v dané oblasti přistěhovalých a čím více je v regionu exekucí, tím horší je personální zabezpečení výuky. To ukazuje na vysvětlení, že ve skutečnosti můžeme kraje rozdělit do dvou skupin. Například kraj Středočeský bojuje s vyšší mírou přistěhovalých, což zapříčiňuje nedostatečné kapacity vzdělávací soustavy, které ústí v problematiku personálního zabezpečení výuky. Druhou skupinou jsou kraje Karlovarský a Ústecký, které naopak bojují s vyšší mírou exekucí socioekonomicky znevýhodněných obyvatel. Tento indikátor obecně měří horší socioekonomický rozvoj regionu, a tudíž i nižší atraktivitu pro absolventy pedagogických fakult. Kraj Plzeňský se podobně jako v mapách výše vyznačuje rozdílnými výsledky napříč okresy. Například v okrese Tachov vidíme největší problém s personálním zabezpečením výuky, zatímco v okrese Klatovy tento problém není. Ostatní okresy se pak pohybují ve středních hodnotách tohoto indexu.

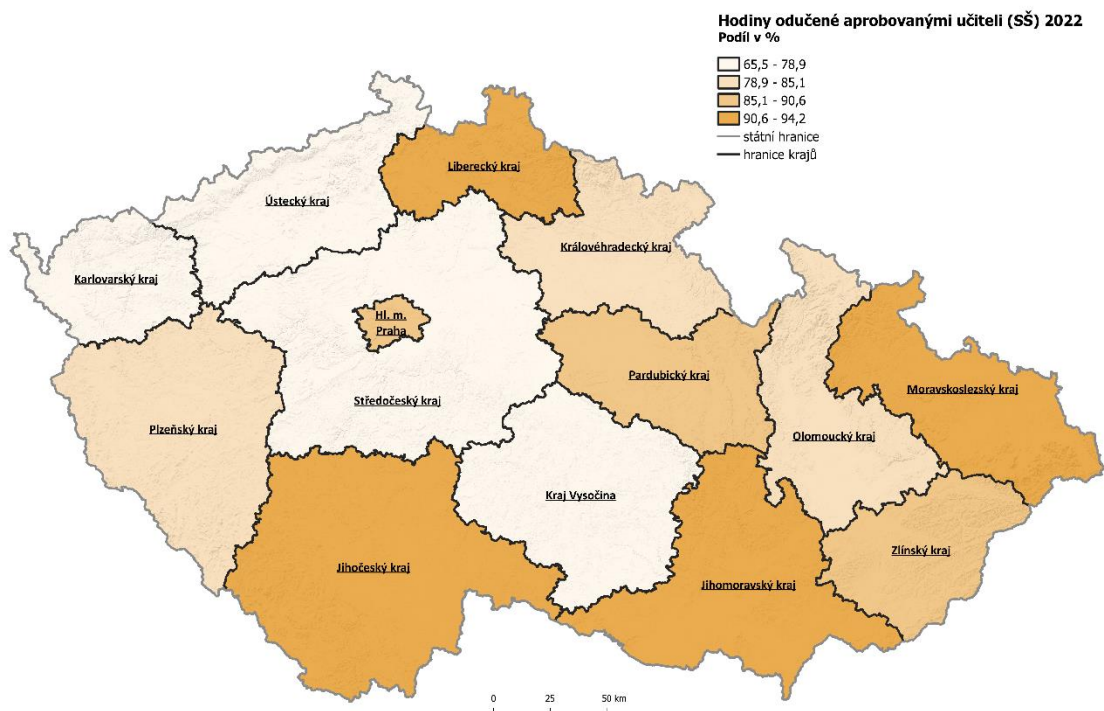
Podíl odučených hodin aprobovanými učiteli je v porovnání s ostatními kraji v Plzeňském kraji o něco nižší jak na ZŠ (mapa 18), tak na SŠ (mapa 19). Lze ale předpokládat, že rozdíly mezi okresy Plzeňského kraje budou i v tomto případě. Agregovaná data ale nedovolují tyto rozdíly mezi okresy zkoumat.

Mapa 18 | Hodiny odučené aprobovanými učiteli (ZŠ) 2022

Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

Mapa 19 | Hodiny odučené aprobovanými učiteli (SŠ) 2022

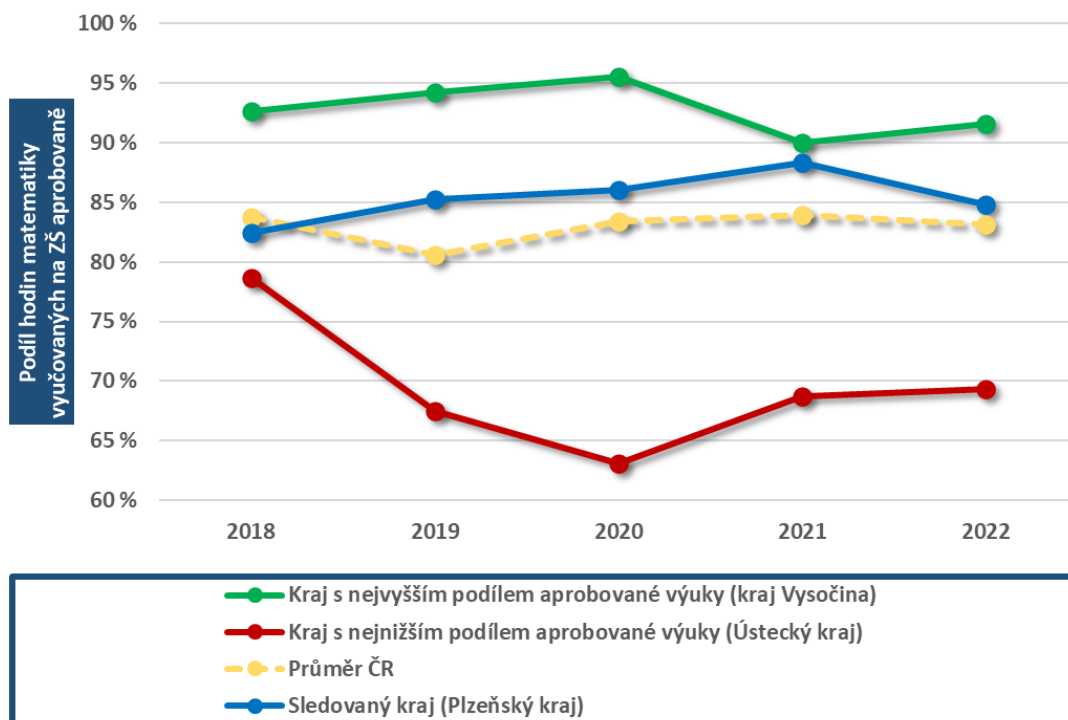

Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

Aprobovanost výuky se ale může lišit předmět od předmětu. Následující dva grafy 8 a 9 vyobrazují průměrný podíl hodin aprobované výuky matematiky a českého jazyka na ZŠ v Plzeňském kraji v porovnání s krajem s nejvyšším podílem aprobovaně vedených hodin, nejnižším podílem a republikovým průměrem. V případě aprobované výuky matematiky se Plzeňský kraj v průběhu let

nacházel na úrovni republikového průměru a mírně vyššího republikového průměru. Do roku 2021 zároveň pozorujeme trend zvyšování aprobovaně odučených hodin matematiky. Mírný pokles nastal v roce 2022.

Graf 8 | Průměrný podíl hodin matematiky vyučovaných na ZŠ v daném kraji a roce aprobovaně

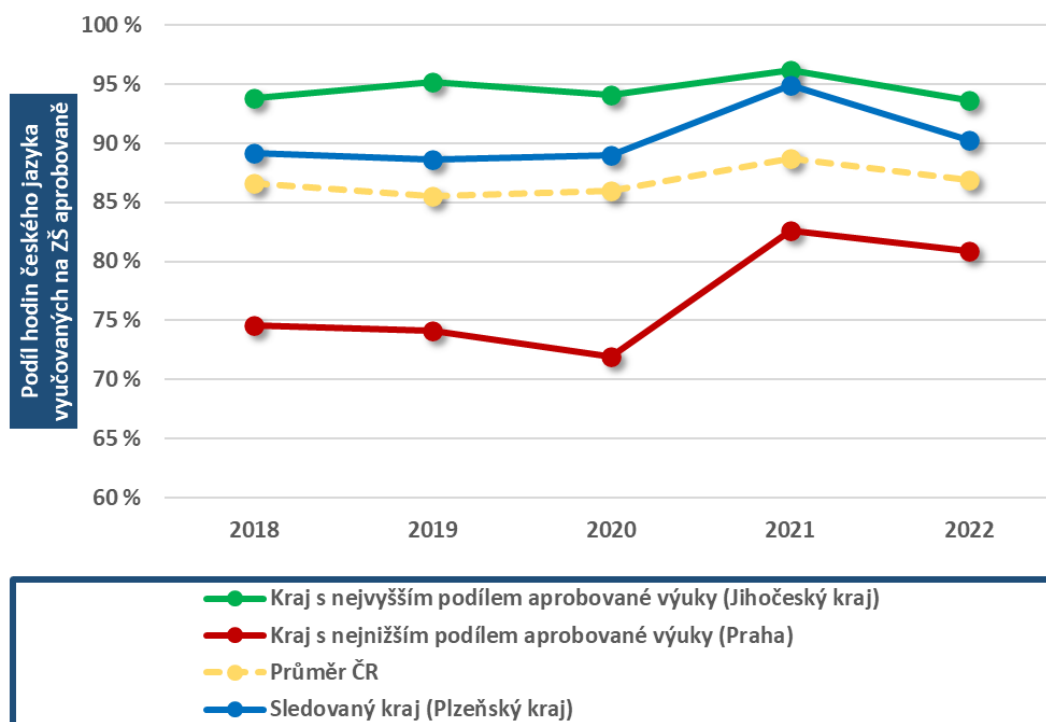

Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

Pozn.: Osa Y nezobrazena na hodnotě 0 pro názornější vizualizaci rozdílů mezi kraji a meziroční změny.

V případě průměrného počtu aprobovaně odučených hodin českého jazyka (graf 9) je situace v Plzeňském kraji podobná jako v případě aprobovaně odučených hodin matematiky ve srovnání s celorepublikovým průměrem. Větší rozdíl lze pozorovat pouze v roce 2021, kde se skokově zvýšil počet aprobovaně odučených hodin českého jazyka. Následně došlo opět k poklesu. Ve všech letech pozorování ale platí, že je v Plzeňském kraji mírně vyšší podíl aprobovaně odučených hodin českého jazyka, než je republikový průměr.

Graf 9 | Průměrný podíl hodin českého jazyka vyučovaných na ZŠ v daném kraji a roce aprobované

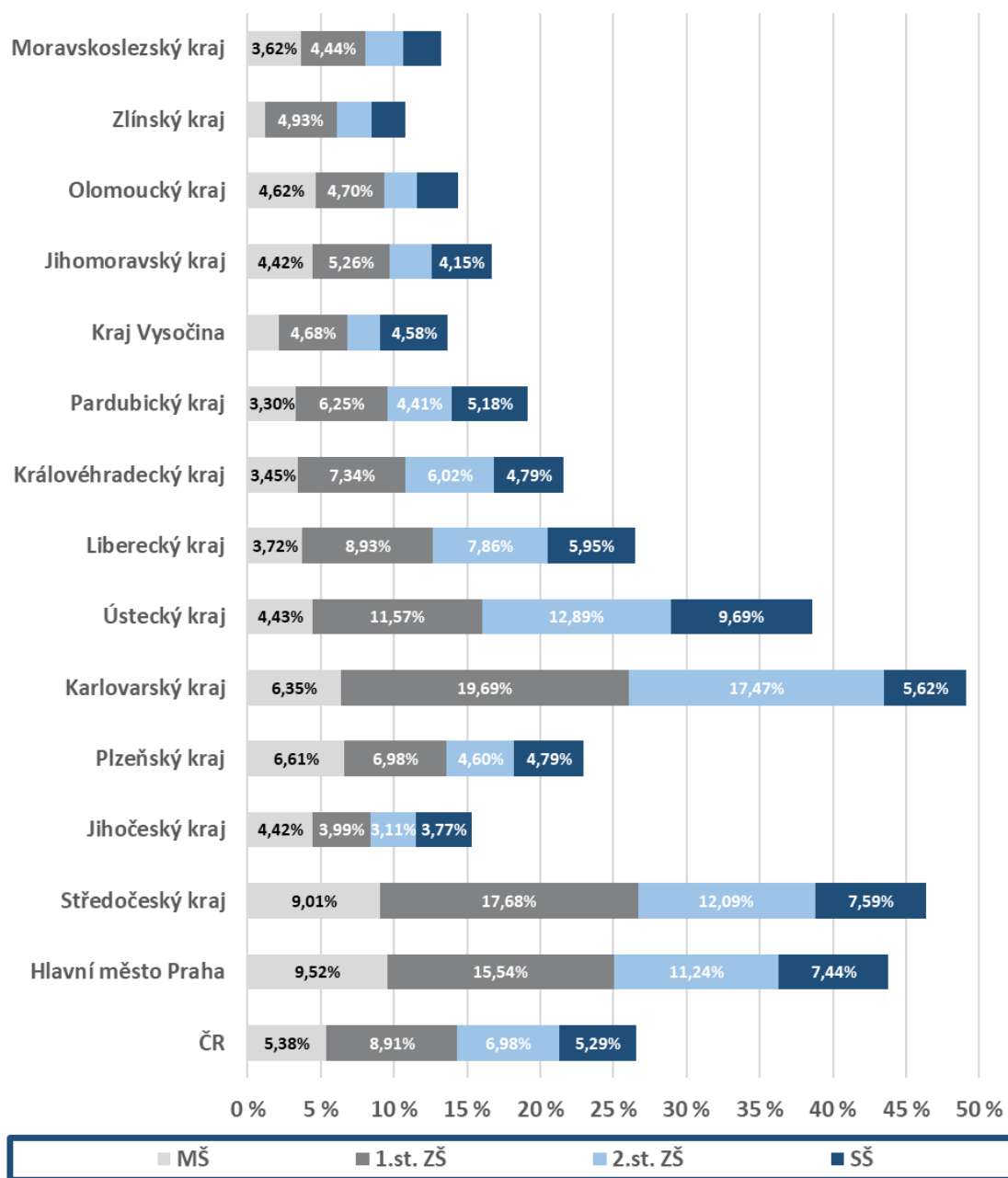

Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

Pozn.: Osa Y nezobrazena na hodnotě 0 pro názornější vizualizaci rozdílů mezi kraji a meziroční změny.

V Plzeňském kraji je dle grafu 10 o něco menší podíl nekvalifikovaných učitelů, než je republikový průměr (kromě mateřských škol, kde pozorujeme vyšší podíl nekvalifikovaných učitelů, než je tomu v republice, avšak tento rozdíl je minimální). V zásadě lze ale říci, že se průměr nekvalifikovaných učitelů v Plzeňském kraji pohybuje v průměrných republikových hodnotách, jelikož rozdíly mezi průměrem Plzeňského kraje a republikovým průměrem nejsou nijak zásadní.

Graf 10 | Podíly nekvalifikovaných učitelů za rok 2019 v jednotlivých krajích a stupních vzdělání

Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

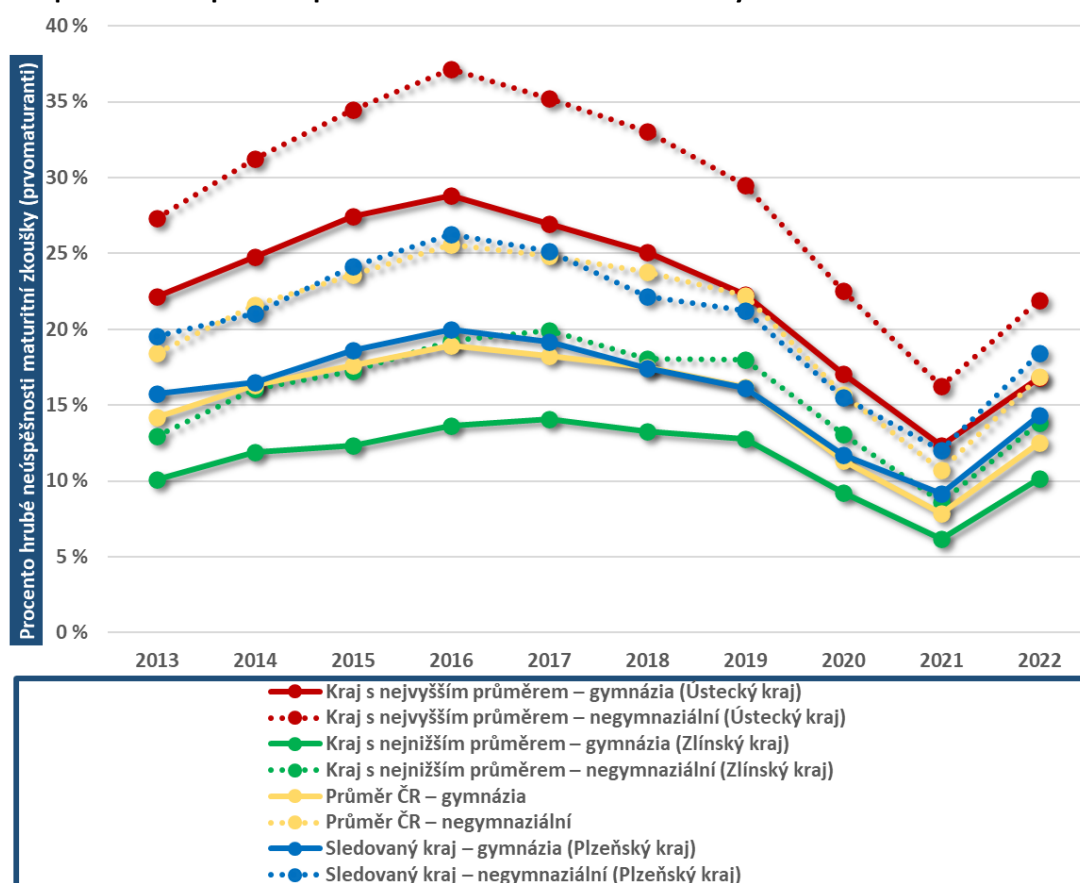
Pozn.: Nezobrazeny popisy hodnot nižších než 3 %.

C. Odborné vzdělávání pro uplatnitelnost na trhu práce

Odborné vzdělávání v České republice hraje klíčovou roli při zajištění uplatnitelnosti na trhu práce. Odborná vzdělávací zařízení a programy nabízejí žákům možnost získat praktické dovednosti a znalosti v konkrétních oborech, které jsou vysoce ceněny zaměstnavateli. Tímto způsobem se zvyšuje šance absolventů na získání zaměstnání a jejich schopnost přizpůsobit se měnícím se potřebám trhu práce. Odborné vzdělávání tak představuje klíčový faktor pro dosažení osobního úspěchu a prospěchu ekonomiky jako celku. S rostoucí konkurencí a rychlými změnami v pracovním prostředí je nezbytné mít kvalifikaci a dovednosti odpovídající požadavkům současného trhu práce v jednotlivých krajích. Jak ukazují následující grafy a analýzy, ne vždy se nabídka absolventů střetává s poptávkou pracovního trhu v daném kraji. S ohledem na dynamicky se měnící technologický rozvoj a nepředvídatelnost budoucí struktury pracovního trhu je třeba se zaměřit na větší flexibilitu odborného vzdělávání.

Následující graf 11 vyobrazuje hrubou neúspěšnost prvomaturantů u maturitní zkoušky. Graf indikuje, že trend neúspěšnosti časem klesá (s výjimkou roku 2022). Ve sledovaném Plzeňském kraji je rozdíl mezi rokem 2016 a 2022 u gymnázií okolo 5 p. b. a u negymnaziálních oborů okolo 8 p. b. Obecně se neúspěšnost maturantů v Plzeňském kraji neliší od republikového průměru. Je zde třeba ale upozornit na fakt, že nelze porovnat obtížnost testů v čase, proto nám snižování hrubé neúspěšnosti nic neříká o zlepšení, či zhoršení v čase. Data ale umožní srovnat rozdíly mezi kraji, protože je míra náročnosti testu v daném roce stejná pro všechny kraje. Graf ukazuje, že procento neúspěšných maturantů se značně liší mezi kraji, což poukazuje na nerovnosti, které mezi kraji panují. Navíc platí, že rozdíly mezi kraji jsou v celém sledovaném období do velké míry konzistentní. Obecně platí, že studenti gymnázií bývají napříč republikou u maturitní zkoušky úspěšnější než studenti negymnaziálních středních škol.

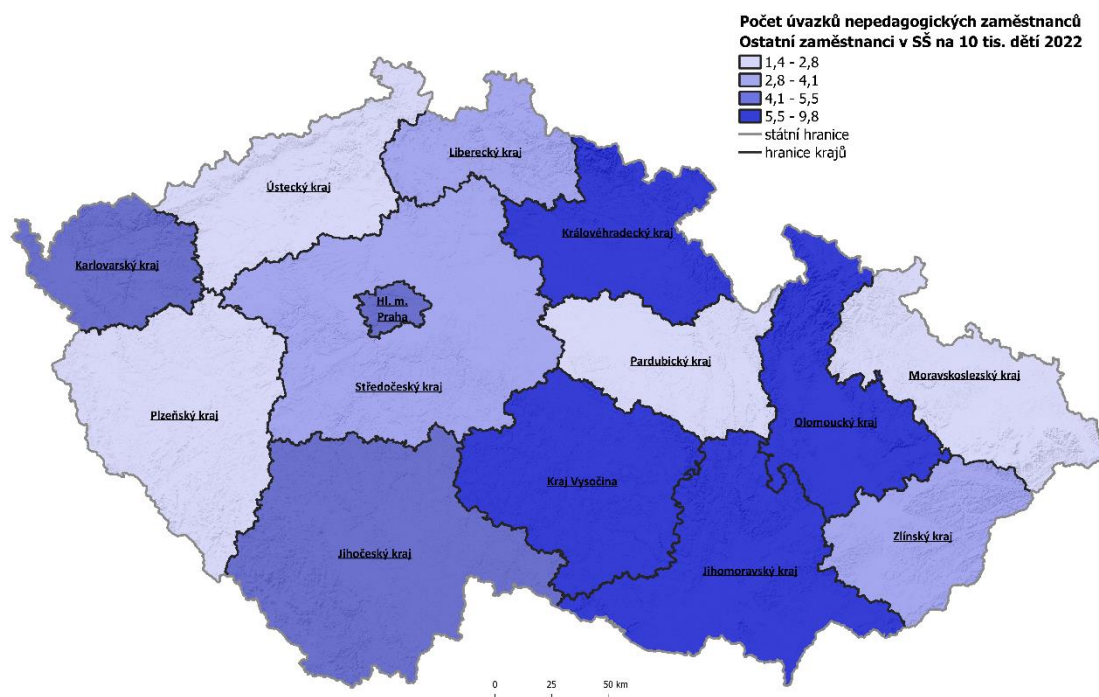
Graf 11 | Hrubá neúspěšnost prvomaturantů u maturitní zkoušky

Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

Mapa 20 vyobrazuje počet nepedagogických pracovníků v rámci středních škol. Obecně platí pro celou ČR, že takových zaměstnanců je méně než nepedagogických pracovníků na ZŠ. Podíváme-li se konkrétně na kraj Plzeňský, vidíme, že podíl nepedagogických pracovníků SŠ je v porovnání s ostatními kraji nízký. Stejných hodnot dosahují pouze kraje Ústecký, Pardubický a Moravskoslezský.

Mapa 20 | Počet úvazků nepedagogických zaměstnanců na SŠ (na 10. tis dětí 2022)

Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

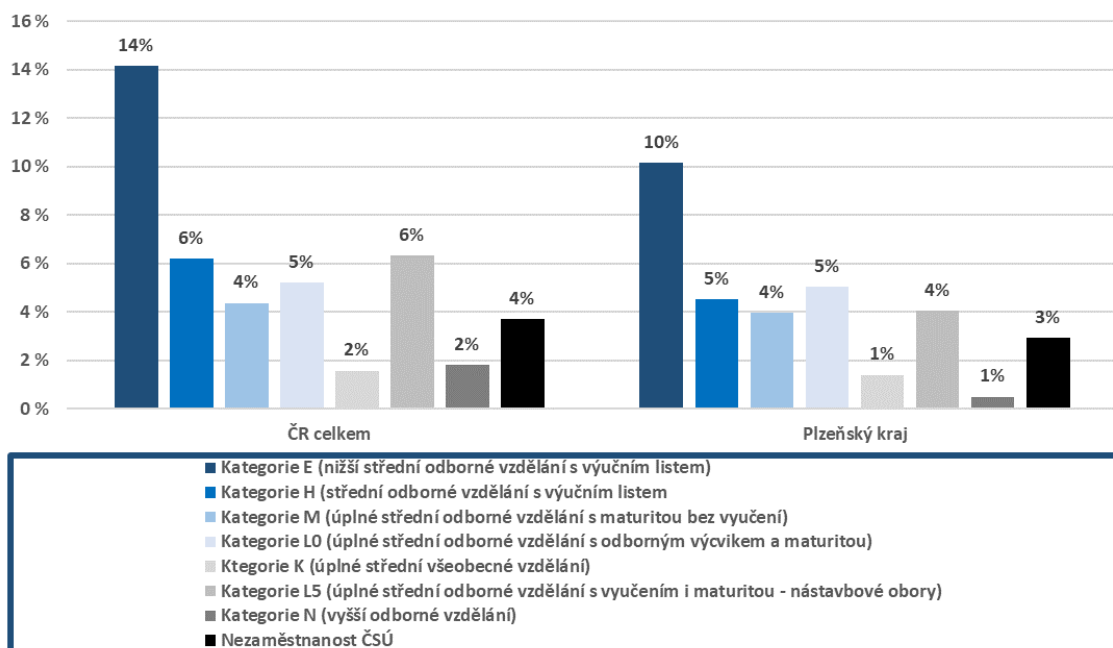
Tabulka 1 | Kategorie vzdělávání a míra nezaměstnanosti

Kategorie E	<i>nižší střední odborné vzdělání s výučním listem</i>
Kategorie H	<i>střední odborné vzdělání s výučním listem</i>
Kategorie K	<i>úplné střední všeobecné vzdělání – poskytují gymnázia</i>
Kategorie L0	<i>úplné střední odborné vzdělání s odborným výcvikem a maturitou</i>
Kategorie L5	<i>úplné střední odborné vzdělání s výučním listem i maturitou – nástavbové obory</i>
Kategorie M	<i>úplné střední odborné vzdělání s maturitou bez vyučení</i>
Kategorie N	<i>vyšší odborné vzdělání</i>

Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

Nezaměstnanost absolventů dle kategorií vzdělávání se napříč kraji liší a zhruba odpovídá celkové hladině nezaměstnanosti práceschopné populace. Obecně platí, že nejvyšší nezaměstnanost vykazují absolventi učňovských oborů bez maturity, nejmenší nezaměstnanost pak absolventi gymnázií a středních škol s maturitou, což je dáno tím, že většina těchto absolventů pokračuje do terciárního stupně vzdělávání, tedy na vysoké školy. V Plzeňském kraji vidíme nejvyšší nezaměstnanost právě u absolventů učňovských oborů bez maturity. Nejnižší nezaměstnanost dosahují absolventi v kategorii N (vyšší odborné vzdělávání) a kategorii K (úplné střední všeobecné vzdělání).

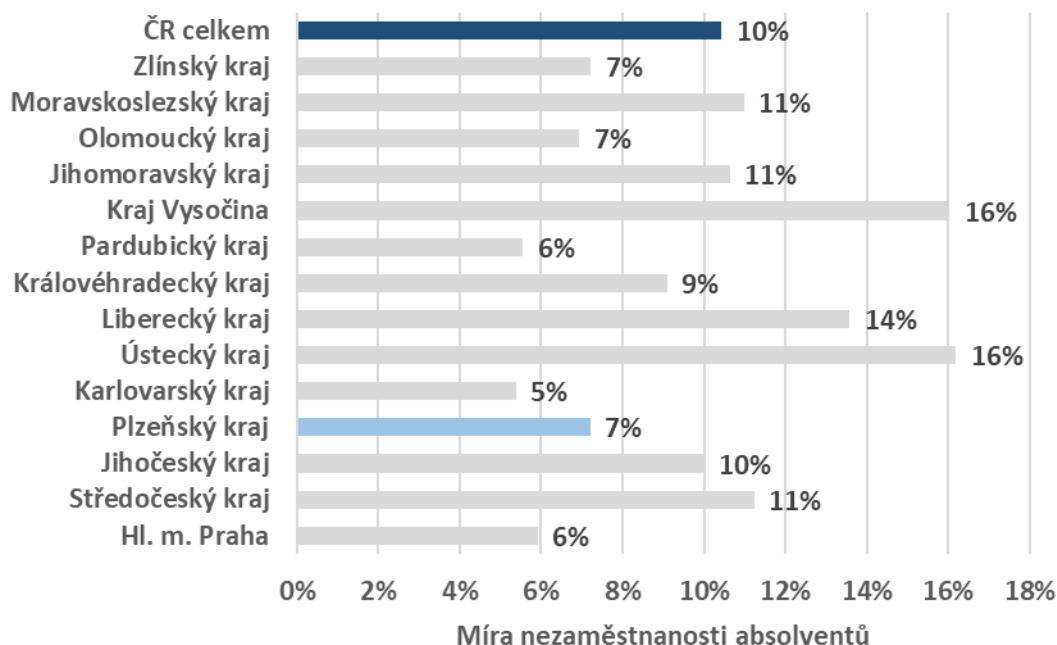
Graf 12 | Nezaměstnanost absolventů ve sledovaném kraji za rok 2022 dle kategorie vzdělávání

Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT; Obecná nezaměstnanost v ČR (ČSÚ)

Nejvyšší nezaměstnanosti dosahují obecně absolventi kategorie vzdělávání E (nižší střední odborné vzdělávání s výučním listem). Proto je dobré se podívat na rozdíl oproti obecné míře nezaměstnanosti v daném kraji. Graf 12 výše ukazuje, že absolventi těchto oborů dosahují o 10 p. b. vyšší nezaměstnanosti, než je obecná nezaměstnanost v ČR, nicméně tento rozdíl se napříč kraji liší. Nejmenší rozdíl je v hl. m. Praha, Karlovarském a Pardubickém kraji. Nejvyšší rozdíl je v Kraji Vysočina a Ústeckém kraji. To může naznačovat, že je zde nižší poptávka po absolventech těchto oborů, než je nabídka pracovních míst, respektive se nepotkává nabídka pracovníků s poptávkou v ekonomice kraje. Je proto nutné uzpůsobit strukturu oborů tak, aby více odpovídala poptávce po absolventech. Graf 13 níže ukazuje porovnání nezaměstnanosti u absolventů v kategorii E napříč kraji. V Plzeňském kraji je o 3 p. b. nižší nezaměstnanost těchto absolventů, než je republikový průměr.

Graf 13 | Rozdíl mezi celkovou nezaměstnaností a nezaměstnaností absolventů v kategorii E (nižší střední odborné vzdělávání s výučním listem) v roce 2022

Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

C.1 Přehled o nezaměstnanosti „čerstvých“ absolventů škol k 30. 4. 2022

Následující tabulka uvádí detailnější pohled na hodnoty míry nezaměstnanosti za duben 2022 v členění nejen podle kategorie vzdělání, ale také podle skupin oborů vzdělání. Pokud u některých skupin oborů vzdělání chybí hodnoty některých ukazatelů, daná skupina oborů se v této kategorii vzdělání v kraji buď nevyučuje, nebo z ní vychází velmi nízký počet absolventů. Při bližším studiu tabulky je třeba brát v úvahu, že věrohodnost ukazatele míry nezaměstnanosti je nízká, jestliže je počet absolventů dané kategorie vzdělání a skupiny oborů příliš malý (tj. pohybuje-li se řádově v desítkách).

Tabulka 2 | Přehled o nezaměstnanosti „čerstvých“ absolventů škol (2022, dubnové hodnoty)

Plzeňský kraj	Střední vzdělání s výučním listem - E, H				Střední odborné vzdělání s MZ a odborným výcvikem - L/O + Nástavbové vzdělání - L/5				Střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou - M				Vyšší odborné vzdělání - N			
	Počet absolventů	Počet nezaměstnaných absolventů	Míra nezaměstnanosti v %	ČR %	Počet absolventů	Počet nezaměstnaných absolventů	Míra nezaměstnanosti v %	ČR %	Počet absolventů	Počet nezaměstnaných absolventů	Míra nezaměstnanosti v %	ČR %	Počet absolventů	Počet nezaměstnaných absolventů	Míra nezaměstnanosti v %	ČR %
Celkem	1309	67	5,1%	7,0%	381	18	4,7%	5,6%	1818	72	4,0%	4,4%	200	1	0,5%	1,8%
16 Ekologie a ochrana životního prostředí									28	2	7,1%	5,9%				
18 Informační technologie									202	13	6,4%	6,1%				
21 Hornictví, hutnictví a slévárnictví				0,0%				0,0%				0,0%				
23 Strojírenství a strojírenská výroba	324	8	2,5%	4,9%	94	1	1,1%	3,5%	91		0,0%	3,5%				6,7%
26 Elektrotech., telekom. a výpočet. technika	157	6	3,8%	3,7%	59	3	5,1%	4,4%	140	3	2,1%	4,1%	15	1	6,7%	3,7%
28 Technická chemie a chemie silikátů	4		0,0%	11,1%				1,9%				3,8%				0,0%
29 Potravinářství a potravinářská chemie	129	10	7,8%	9,3%				0,0%				1,8%				0,0%
31 Textilní výroba a oděvnictví				8,0%					8		0,0%	4,8%				
32 Kožed. a obuv. výroba a zprac. plastů				0,0%								5,9%				
33 Zprac. dřeva a výroba hudeb. nástrojů	48	2	4,2%	7,3%	4		0,0%	3,7%				5,3%				0,0%
34 Polygrafie, zpr. papíru, filmu, fotografie				5,6%				9,3%				6,4%				
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	68	6	8,8%	8,0%	3	1	33,3%	8,3%	71		0,0%	3,3%				6,3%
37 Doprava a spoje	16	1	6,3%	10,5%				0,0%	101	6	5,9%	5,1%	5		0,0%	0,0%
39 Speciální a interdisciplinár. tech. obory	9	1	11,1%	12,3%	29	1	3,4%	5,6%				5,0%				0,0%
41 Zemědělství a lesnictví	125	10	8,0%	7,1%				3,9%	55	5	9,1%	4,8%				5,7%
43 Veterinářství a veterinární prevence									29	2	6,9%	3,5%				
53 Zdravotnictví	9		0,0%	5,4%					168	2	1,2%	1,6%	99		0,0%	1,4%
61 Filozofie, teologie																0,0%
63 Ekonomika a administrativa									389	11	2,8%	4,8%	12		0,0%	1,4%
64 Podnikání v oborech, v odvětvích					86	4	4,7%	6,7%					9		0,0%	4,2%
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	228	11	4,8%	8,7%	35	4	11,4%	6,0%	74	4	5,4%	6,0%	10		0,0%	1,1%
66 Obchod	67	3	4,5%	10,0%	20		0,0%	9,4%				1,6%				10,0%
68 Právo, právní a veřejnosprávní činnost								5,3%	96	3	3,1%	5,1%	32		0,0%	0,8%
69 Osobní a provozní služby	104	7	6,7%	8,3%	38	4	10,5%	8,2%				4,2%				
72 Publicistika, knihovnictví a informatika									12		0,0%	4,4%				0,0%
75 Pedagogika, učitelství a sociální péče	16	2	12,5%	12,5%				7,7%	71	3	4,2%	3,6%	18		0,0%	1,5%
78 Obecně odborná příprava									184	7	3,8%	3,2%				
82 Umění a užité umění	5		0,0%	6,7%	13		0,0%	4,0%	99	11	11,1%	6,2%				2,3%
Gymnaziální vzdělání - K									994	14	1,4%	1,6%				

Zdroj: <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClankyAbsolventi/4003>

C.2 Vývoj počtů a podílů žáků vstupujících do středního vzdělávání

Následující tabulky a grafy poskytují orientaci ve vývoji počtů a podílů nově přijímaných žáků a studentů do středního a vyššího odborného vzdělávání v kraji v denním studiu.

Pozornost je primárně zaměřena na vývoj počtu žáků vstupujících do středního vzdělávání ve věkové hladině kolem 15ti let. V údajích jsou tedy zahrnuti nově přijímaní žáci do 1. ročníků středních škol a věkově odpovídajících tříd víceletých gymnázií. Pro ucelený přehled jsou dále uvedeny i počty nově přijímaných žáků do nástavbového vzdělávání a studentů do vyššího odborného vzdělávání.

C.3 Shrnutí pro kraj

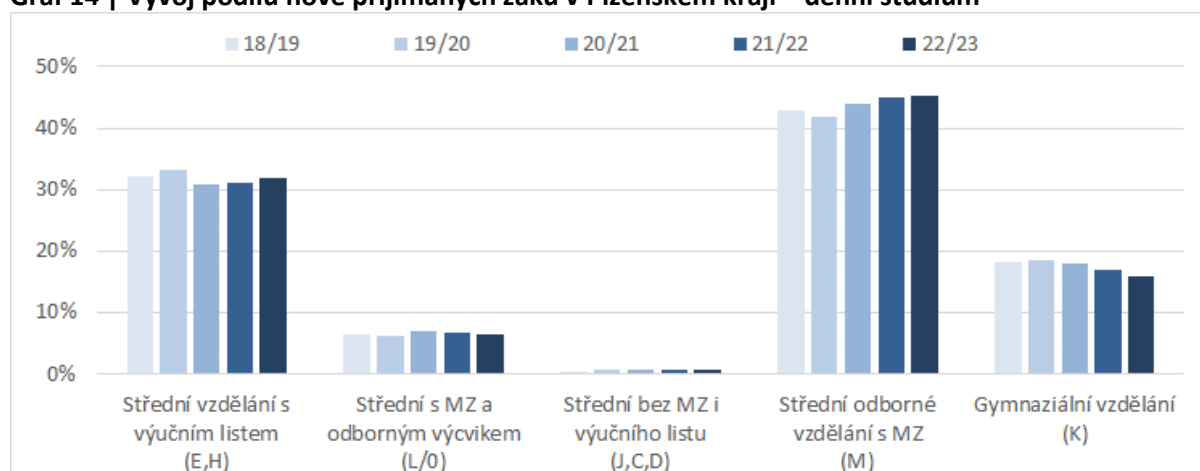
V Plzeňském kraji bylo ve školním roce 2022/23 přijato 6 540 nových žáků do středního vzdělávání. Toto číslo tvoří 5,5% podíl nově přijímaných žáků z celkového počtu nově přijímaných žáků do středního vzdělávání v České republice. V Plzeňském kraji se zvýšil počet přijatých žáků ve všech kategoriích vzdělání.

V Plzeňském kraji je ve srovnání s celorepublikovými hodnotami menší podíl nově přijímaných žáků v kategorii gymnaziálního vzdělání (K) a naopak vyšší podíl žáků v kategorii středního vzdělání s výučním listem (E, H) a s maturitní zkouškou (M).

C.4 Podíly nově přijímaných žáků v kraji

Z vyobrazení je patrné, že podíl nově přijímaných žáků se ve všech kategoriích vzdělání od školního roku 2018/2019 příliš nezměnil. Z dlouhodobého hlediska dochází k postupnému zvyšování podílu nově přijatých žáků v kategorii středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou, a naopak klesá podíl žáků v kategorii gymnaziálního vzdělání. V Plzeňském kraji dlouhodobě nejvíce žáků vstupuje do středního odborného vzdělání ukončeného maturitní zkouškou (M).

Graf 14 | Vývoj podílu nově přijímaných žáků v Plzeňském kraji – denní studium

Zdroj: <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClankyAbsolventi/4003>

Tabulka 3 | Podíly nově přijímaných žáků v Plzeňském kraji

Kategorie vzdělání	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23
Střední vzdělání s výučním listem (E,H)	32,2%	33,2%	30,9%	31,0%	31,9%
Střední s MZ a odborným výcvikem (L/O)	6,4%	6,1%	6,8%	6,6%	6,5%
Střední bez MZ i výučního listu (J,C,D)	0,4%	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%
Střední odborné vzdělání s MZ (M)	42,9%	41,9%	43,9%	45,0%	45,3%
Gymnaziální vzdělání (K)	18,2%	18,3%	17,9%	16,9%	15,8%

Zdroj: <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClankyAbsolventi/4003>

Pozn.: V tabulce a grafu nejsou zahrnuti žáci vstupující do jiných forem studia (večerní, dálkové, distanční a kombinované) a do zkráceného studia pro získání výučního listu či do studia umožňujícího složení druhé maturity, protože jejich podíl je příliš malý.

V posledních pěti letech se podíl nově přijímaných žáků do středního vzdělání s maturitní zkouškou pohybuje průměrně na 43,8 %. Hned za středním vzděláním s maturitní zkouškou se řadí co do podílu nově přijímaných žáků střední vzdělání s výučním listem, kam přichází průměrně 31,8 % nově přijímaných žáků. Méně je tomu u gymnázií, kam přichází průměrně 17,4 % žáků vstupujících do středního vzdělání po ukončení základního vzdělání. Minimum žáků potom vstupuje do středního vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem (průměrně 6,5 %) a nejméně žáků přichází do středního vzdělání bez maturity i výučního listu (0,5 %).

Pokud se podíváme detailněji na údaje ze školního roku 2022/23, v Plzeňském kraji bylo přijato nejvíce žáků do středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou (45,3 %). Přibližně třetina nově přijímaných žáků nastoupila do středního odborného vzdělání s výučním listem (31,9 %). Menší podíl žáků vstoupil na gymnázia (15,8 %), přičemž v této kategorii je meziroční pokles o 1,1 p. b. Ještě méně žáků nastoupilo do středního vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem (6,6 %) a nejmenší podíl žáků byl přijat do oborů středního vzdělání bez maturity i bez výučního listu (0,5 %), kde se jedná především o praktické školy, jejichž účelem je rozšíření všeobecného vzdělání a získání základních pracovních dovedností.

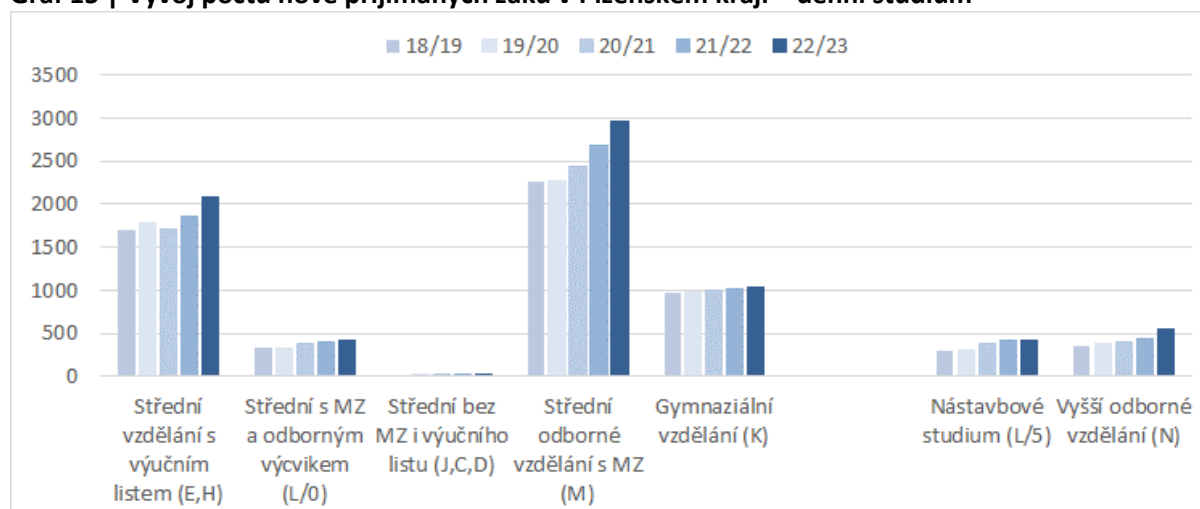
C.5 Počty nově přijímaných žáků v kraji

Tabulka a graf umožňují názorné srovnání vývoje počtu žáků nově přijímaných do jednotlivých kategorií vzdělání navazujících na základní vzdělání za posledních pět let v Plzeňském kraji. Počty žáků představují vhodné ukazatele především pro krajské plánování. Z praktického hlediska se pro srovnání vývoje jednotlivých krajů příliš nehodí, protože jsou ovlivněny populačními změnami.

V roce 2022/23 nastoupilo v Plzeňském kraji do středního vzdělávání 6 540 žáků, přičemž z toho 4 419 nastoupilo do středního vzdělávání ukončeného maturitní zkouškou.

Ve školním roce 2022/2023 bylo přijato v Plzeňském kraji nejvíce žáků do středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou (2 964 žáků). Do středního vzdělání s výučním listem nastoupilo 2 088 žáků a na gymnáziích začalo studovat 1 033 žáků.

Graf 15 | Vývoj počtu nově přijímaných žáků v Plzeňském kraji – denní studium

Zdroj: <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClankyAbsolventi/4003>

Tabulka 4 | Vývoj počtu nově přijímaných žáků v Plzeňském kraji – denní studium

Kategorie vzdělání	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23
Střední vzdělání s výučním listem (E,H)	1701	1789	1712	1853	2088
Střední s MZ a odborným výcvikem (L/O)	341	327	377	396	422
Střední bez MZ i výučního listu (J,C,D)	19	25	30	31	33
Střední odborné vzdělání s MZ (M)	2267	2260	2430	2688	2964
Gymnaziální vzdělání (K)	961	988	989	1009	1033
Nástavbové studium (L/5)	302	297	384	424	421
Vyšší odborné vzdělání (N)	360	377	398	445	546

Zdroj: <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClankyAbsolventi/4003>

C.6 Porovnání podílu nově přijatých žáků v kraji a celé ČR

Tabulka a graf umožňují srovnání vývoje podílů žáků nově přijímaných do jednotlivých kategorií vzdělání navazujících na základní vzdělání pro konkrétní kraj a pro celou Českou republiku.

Ve školním roce 2021/22 bylo v České republice nově přijato do středního vzdělávání 119 969 žáků, přičemž v Plzeňském kraji nastupuje 5,5 % (tj. 6 540) z celkového počtu nově přijímaných žáků do středního vzdělávání.

Z níže uvedené tabulky i z grafu je zřejmé, že ani v jedné kategorii vzdělání se Plzeňský kraj příliš neodchyluje od celorepublikových průměrů. Výjimku představuje gymnaziální vzdělání, ve kterém je podíl nově přijímaných žáků v kraji výrazně nižší než v celorepublikových hodnotách.

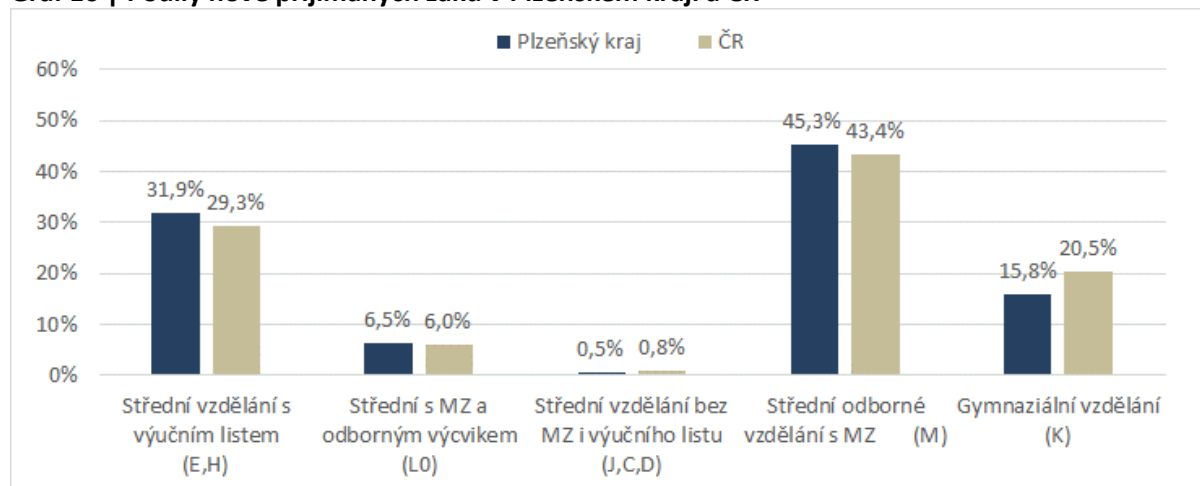
Pokud se podíváme na srovnání podílů Plzeňského kraje a údajů za celou Českou republiku, vidíme, že za posledních pět let se podíly nově přijímaných žáků do jednotlivých kategorií vzdělání příliš nezměnily. Níže uvedený graf podrobněji ukazuje podíly nově přijatých žáků pouze ve školním roce 2022/23.

Tabulka 5 | Vývoj podílu nově přijímaných žáků v Plzeňském kraji a v ČR

Kategorie vzdělání	18/19		19/20		20/21		21/22		22/23	
	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR	Kraj	ČR
Střední vzdělání s výučním listem (E,H)	32,2%	29,4%	33,2%	30,0%	30,9%	28,9%	31,0%	27,2%	31,9%	29,3%
Střední s MZ a odborným výcvikem (L/O)	6,4%	5,9%	6,1%	5,7%	6,8%	5,5%	6,6%	6,0%	6,5%	6,0%
Střední bez MZ i výučního listu (J,C,D)	0,4%	1,0%	0,5%	0,9%	0,5%	0,9%	0,5%	0,8%	0,5%	0,8%
Střední odborné vzdělání s MZ (M)	42,9%	41,5%	41,9%	41,3%	43,9%	42,5%	45,0%	44,3%	45,3%	43,4%
Gymnaziální vzdělání (K)	18,2%	22,3%	18,3%	22,1%	17,9%	22,1%	16,9%	21,6%	15,8%	20,5%

Zdroj: <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClankyAbsolventi/4003>

Graf 16 | Podíly nově přijímaných žáků v Plzeňském kraji a ČR

Zdroj: <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClankyAbsolventi/4003>

Ve školním roce 2022/23 nedochází k narušení dlouhodobých trendů v podílech nově přijímaných žáků do jednotlivých kategorií vzdělání. Jak bylo avizováno v dlouhodobém srovnání, všechny kategorie vzdělání se přibližují celorepublikovému průměru. Významný rozdíl můžeme vidět u gymnaziálního vzdělání, do kterého vstupuje v Plzeňském kraji relativně méně žáků, než je celorepublikový průměr (rozdíl 4,7 p. b.). Naopak do kategorie středního vzdělání s výučním listem vstupuje v Plzeňském kraji více nově přijímaných žáků, než je celorepublikový průměr (rozdíl 2,6 p. b.) a podobně u středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou (rozdíl 2 p. b.).

Další podrobné informace vč. oborové struktury nově přijímaných a absolventů naleznete na: <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClankyAbsolventi/4003>

C.7 Spolupráce SŠ a zaměstnavatelů (NPI ČR)

Následující informace jsou výstupem dotazníkových šetření, které probíhaly v období 2015–2021. Cílem šetření, které proběhlo v období listopad 2015–leden 2016, bylo zmapování aktuální situace škol a jejich potřeb v rámci oblastí vymezených operačním programem Výzkum, vývoj a vzdělávání. Cílem následného šetření, které proběhlo v období říjen–prosinec 2018, bylo jednak zmapování aktuální situace škol a jejich potřeb a dále vyhodnocení posunu, který se na školách udál, od období prvního šetření realizovaného v období listopad 2015–leden 2016 v rámci oblastí vymezených operačním programem Výzkum, vývoj a vzdělávání od období prvního dotazníkového šetření. Cílem závěrečného šetření realizovaného v období březen–květen 2021 bylo opět zmapování situace škol a jejich potřeb a vyhodnocení posunu, který na školách proběhl od období prvního a druhého šetření.

V rámci šetření byla sledována situace v oblastech kariérového poradenství, spolupráce škol a firem, dalšího vzdělávání poskytovaného sítěmi škol v krajích, polytechnického vzdělávání, podpory kompetencí k podnikavosti, společného vzdělávání a infrastruktury školy. Mezi další sledované oblasti byly zařazeny ICT, jazykové vzdělávání a rozvoj čtenářské a matematické gramotnosti.

Sběr dat se uskutečnil v rámci šetření formou internetového dotazování (CASI – computer-assisted self-interviewing). Osloveny byly všechny SŠ a VOŠ v celé ČR, tedy 1310 škol. Z těchto škol se Národnímu pedagogickému institutu České republiky vrátilo 1254 kompletně vyplněných dotazníků, návratnost dotazníků se tedy v tomto šetření pohybuje na úrovni 96 %.

V rámci oblasti podpory odborného vzdělávání včetně spolupráce se zaměstnavateli střední školy a vyšší odborné školy v Plzeňském kraji v největší míře pořádají přednášky a jiné formy účasti

odborníka z praxe ve výuce a realizují odborný výcvik nebo praxi žáků na pracovištích zaměstnavatelů. Zhruba polovina škol spolupracuje se základními školami na pracovních výchovách a ukázkách aktivit oboru. Oproti předchozím vlnám vzrostl u většiny realizovaných činností podíl aktivních škol. SOU a SOŠ se věnují hlavně odbornému výcviku nebo praxím žáků na pracovištích zaměstnavatelů a gymnázia pak přednáškám odborníka z praxe ve výuce.

Z hlediska překážek více než dvě třetiny škol naráží na firmy, které se nemohou přizpůsobit vzdělávacím potřebám žáků, na finanční náročnost zdravotních prohlídek a pojištění žáků školy před vstupem na pracoviště zaměstnavatele a na to, že firmy nemohou spolupráci ve svých podmínkách zorganizovat. Oproti předchozím vlnám šetření došlo ale u většiny překážek k poklesu podílu škol, který se s nimi setkává. Nejvíce se zlepšila situace u finanční náročnosti zdravotních prohlídek a pojištění žáků před vstupem na pracoviště, nezájmu firem o spolupráci se školami a příliš finančně náročné spolupráce.

V oblasti odborného vzdělávání a spolupráce škol a zaměstnavatelů by školy v Plzeňském kraji nejvíce ocenily přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce. Školy by dále potřebovaly odborný výcvik nebo praxe žáků na pracovištích, stáže pro pedagogy na pracovištích a finance na organizaci, pomůcky, pojištění a dojíždění na odborný výcvik. Více než polovina škol se vyslovila pro stáže žáků v zahraničních firmách (podpora výuky cizích jazyků) a vzdělávání vyučujících odborných předmětů či odborného výcviku – rozvoj odbornosti. Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny opatření k poklesu jejich potřebnosti. K nejvyššímu poklesu došlo u potřeby vytvoření partnerských smluv.

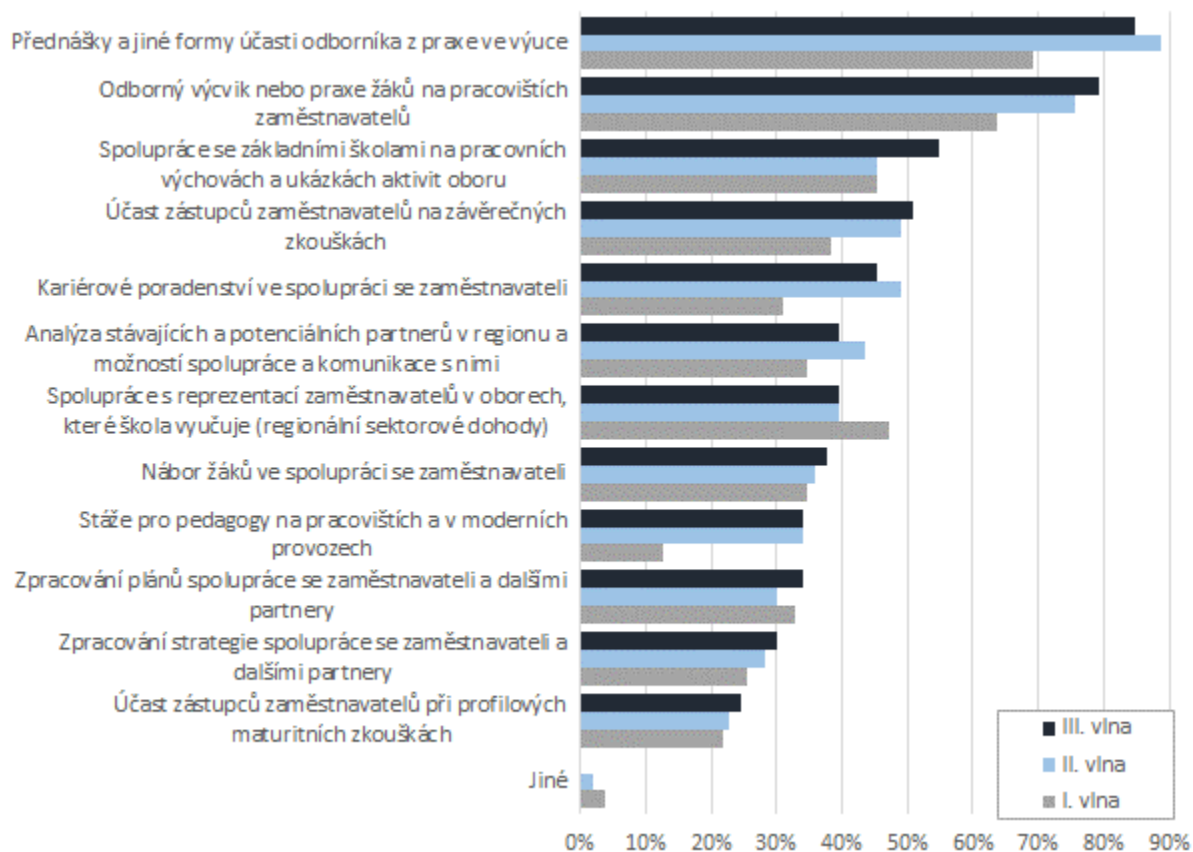
C.8 Aktivity, které školy realizují v rámci podpory odborného vzdělávání včetně spolupráce se zaměstnavateli

V rámci oblasti podpory odborného vzdělávání včetně spolupráce se zaměstnavateli střední školy a vyšší odborné školy v největší míře pořádají přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce (85 %) a realizují odborný výcvik nebo praxi žáků na pracovištích zaměstnavatelů (79 %).

Zhruba polovina škol spolupracuje se základními školami na pracovních výchovách a ukázkách aktivit oboru (55 %). Na celkem 51 % škol se zástupci zaměstnavatelů účastní na závěrečných zkouškách a na 45 % škol probíhá kariérové poradenství ve spolupráci se zaměstnavateli. Každou z aktivit realizuje alespoň čtvrtina škol v Plzeňském kraji.

Ve srovnání s druhou vlnou dotazníkového šetření došlo u některých aktivit k poklesu podílu škol, které je realizují. Celkově ale oproti první vlně dotazníkového šetření došlo ve většině aktivit k nárůstu podílu realizujících škol. Nejpatrnější je rozdíl u stáží pro pedagogy na pracovištích a v moderních provozech (nárůst o 21 p. b. oproti I. vlně šetření), odborném výcviku nebo praxi žáků na pracovištích zaměstnavatelů (nárůst o 16 p. b. oproti I. vlně šetření) a realizace přednášek a jiných forem účasti odborníka z praxe ve výuce (nárůst o 16 p. b. oproti I. vlně šetření). Mírně poklesl podíl škol, který spolupracuje s reprezentací zaměstnavatelů v oborech, které škola vyučuje (regionální sektorové dohody).

Graf 17 | Činnosti, na kterých se školy v rámci podpory odborného vzdělávání aktivně podílejí

Zdroj: <https://archiv-nuv.npi.cz/p-kap/analyza-potreb-skol-podzim-221.html>

C.9 Důležitost nejčastěji zmiňovaných aktivit na vybraných typech škol

Střední odborná učiliště z výše uvedených aktivit v oblasti odborného vzdělávání a spolupráce se zaměstnavateli nejčastěji organizují odborný výcvik a praxi žáků na pracovištích zaměstnavatelů (100 %) a účast zástupců zaměstnavatelů na závěrečných zkouškách (88 %).

Čtyři pětiny učilišť realizují přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce (80 %). Tři čtvrtiny škol spolupracují se základními školami na pracovních výchovách (76 %) a tři pětiny učilišť spolupracují s reprezentací zaměstnavatelů na základě regionálních sektorových dohod (60 %).

Pokud bychom v souvislosti s realizovanými aktivitami měli zohlednit jejich důležitost, prioritou pro střední odborná učiliště je odborný výcvik nebo praxe žáků na pracovištích zaměstnavatelů. Ten realizuje nejvyšší podíl SOU, který mu přisuzuje také nadprůměrnou důležitost.

Účast zástupců zaměstnavatelů na závěrečných zkouškách realizuje vysoký podíl učilišť, nicméně této aktivitě přiřkládají spíše průměrnou důležitost.

Jistý potenciál pro podporu odborného vzdělávání včetně spolupráce se zaměstnavateli představuje spolupráce s reprezentací zaměstnavatelů na základě regionálních sektorových dohod a spolupráce se základními školami na pracovních výchovách a ukázkách aktivit oboru. Tyto aktivity realizuje nižší podíl škol než aktivity prioritní, ale učiliště jim přiřkládají vyšší důležitost.

Schéma 1 | Aktivity, na nichž se SOU podílejí, a jejich důležitost

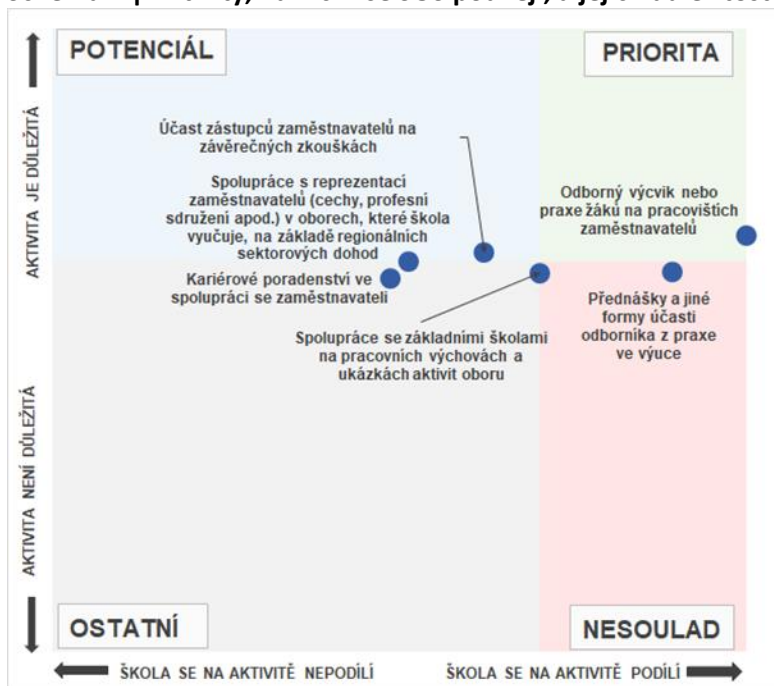

Zdroj: <https://archiv-nuv.npi.cz/p-kap/analiza-potreb-skol-podzim-221.html>

Střední odborné školy v oblasti podpory odborného vzdělávání nejčastěji realizují odborný výcvik nebo praxe žáků na pracovištích zaměstnavatelů (100 %). Naprostá většina škol realizuje přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce (89 %).

Alespoň tři pětiny škol spolupracují se ZŠ (70 %) a na jejich závěrečných zkouškách se účastní zástupci zaměstnavatelů (62 %). Přibližně polovina škol spolupracuje s reprezentací zaměstnavatelů v oborech, které škola vyučuje, na základě regionálních sektorových dohod (51 %) a realizuje kariérové poradenství ve spolupráci se zaměstnavateli (49 %).

Schéma 2 | Aktivity, na nichž se SOŠ podílejí, a jejich důležitost

Zdroj: <https://archiv-nuv.npi.cz/p-kap/analiza-potreb-skol-podzim-221.html>

Prioritami pro SOŠ je odborný výcvik a praxe žáků u zaměstnavatelů. Tuto aktivitu realizují všechny školy a přiřadí jí také nejvyšší důležitost. Přednášky odborníků z praxe ve výuce jsou realizovány nadprůměrně často, ale školy jim přisuzují mírně podprůměrnou důležitost. Z tohoto důvodu se ocitají v tzv. nesouladu. Potenciál pro podporu odborného vzdělávání představuje účast zástupců zaměstnavatelů na závěrečných zkouškách a spolupráce s reprezentací zaměstnavatelů v oborech, které škola vyučuje na základě regionálních sektorových dohod. Tyto aktivity realizuje nižší podíl škol než aktivity prioritní, ale je jim přisuzována nadprůměrně vysoká důležitost.

Gymnázia v rámci podpory odborného vzdělávání a spolupráce se zaměstnavateli nejsou příliš aktivní. Nejčastěji pořádají přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce (80 %). Třetina škol dále realizuje kariérové poradenství ve spolupráci se zaměstnavateli (33 %). 27 % gymnázií realizuje odborný výcvik na pracovištích zaměstnavatelů a 20 % škol se věnuje zpracování plánů spolupráce se zaměstnavateli a dalšími partnery a náboru žáků ve spolupráci se zaměstnavateli.

Schéma 3 | Aktivity, na nichž se gymnázia podílejí, a jejich důležitost

Zdroj: <https://archiv-nuv.npi.cz/p-kap/analiza-potreb-skol-podzim-221.html>

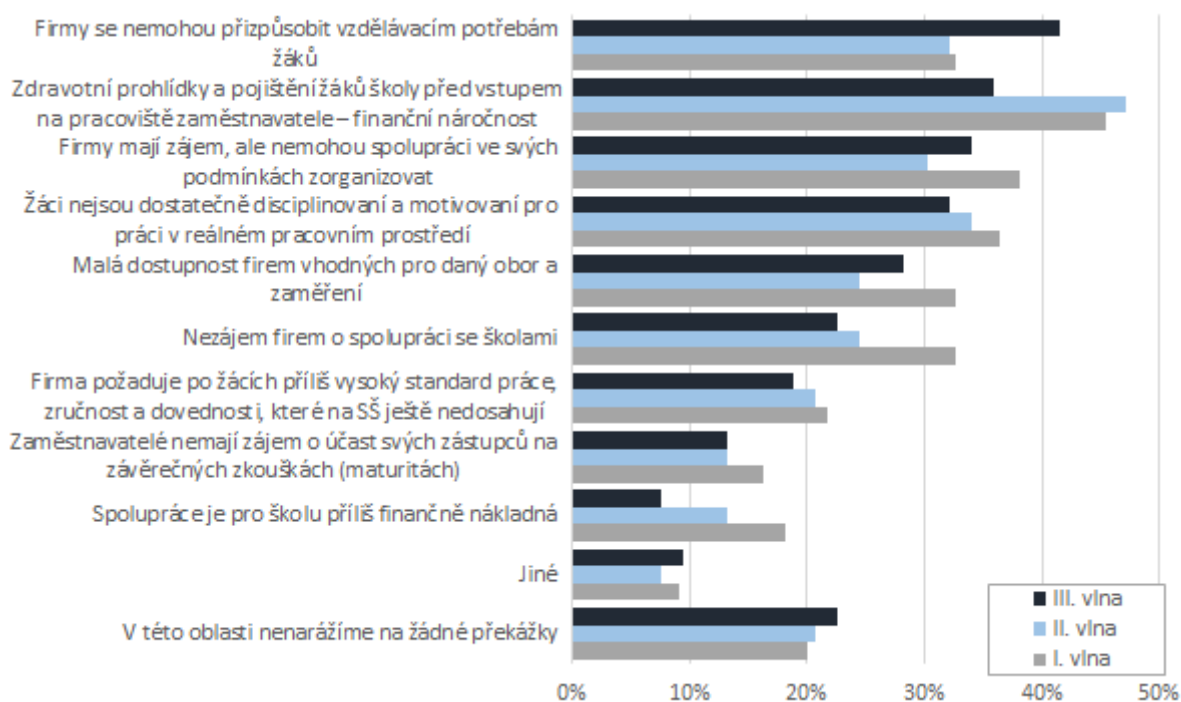
Prioritou jsou pro gymnázia přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce. Jedná se o jedinou aktivitu, kterou v rámci podpory odborného vzdělávání realizuje více než polovina gymnázií. Aktivitami s potenciálem jsou pro gymnázia kariérové poradenství ve spolupráci se zaměstnavateli a odborný výcvik nebo praxe žáků na pracovištích. Tyto aktivity realizuje menší podíl gymnázií z Plzeňského kraje, ale přisuzovaná důležitost těchto aktivit je vysoká.

C.10 Překážky, na které školy naráží v rámci podpory odborného vzdělávání včetně spolupráce se zaměstnavateli

V oblasti odborného vzdělávání a spolupráce se zaměstnavateli se neobjevila žádná překážka, se kterou by se setkala alespoň polovina škol. Více než třetina škol naráží na firmy, které se nemohou přizpůsobit vzdělávacím potřebám žáků (42 %), na finanční náročnost zdravotních prohlídek a pojištění žáků školy před vstupem na pracoviště zaměstnavatele (36 %) a na to, že firmy nemohou spolupráci ve svých podmínkách zorganizovat (34 %). 32 % škol se potýká s nedostatečnou disciplínou a motivací žáků pro práci v reálném pracovním prostředí a 28 % škol naráží na malou dostupnost firem vhodných pro daný obor a zaměření.

23 % škol se pak potýká s nezájmem firem o spolupráci a méně než pětina škol naráží na to, že je po žácích požadován příliš vysoký standard práce (19 %). V nejmenší míře zaměstnavatelé nemají zájem o účast svých zástupců na závěrečných zkouškách (maturitách) (13 %) nebo je spolupráce pro školu příliš finančně nákladná (8 %). Necelá čtvrtina škol se nepotýká se žádnými překážkami (23 %).

Graf 18 | Překážky, na které školy narážejí v rámci podpory odborného vzdělávání

Zdroj: <https://archiv-nuv.npi.cz/p-kap/analiza-potreb-skol-podzim-221.html>

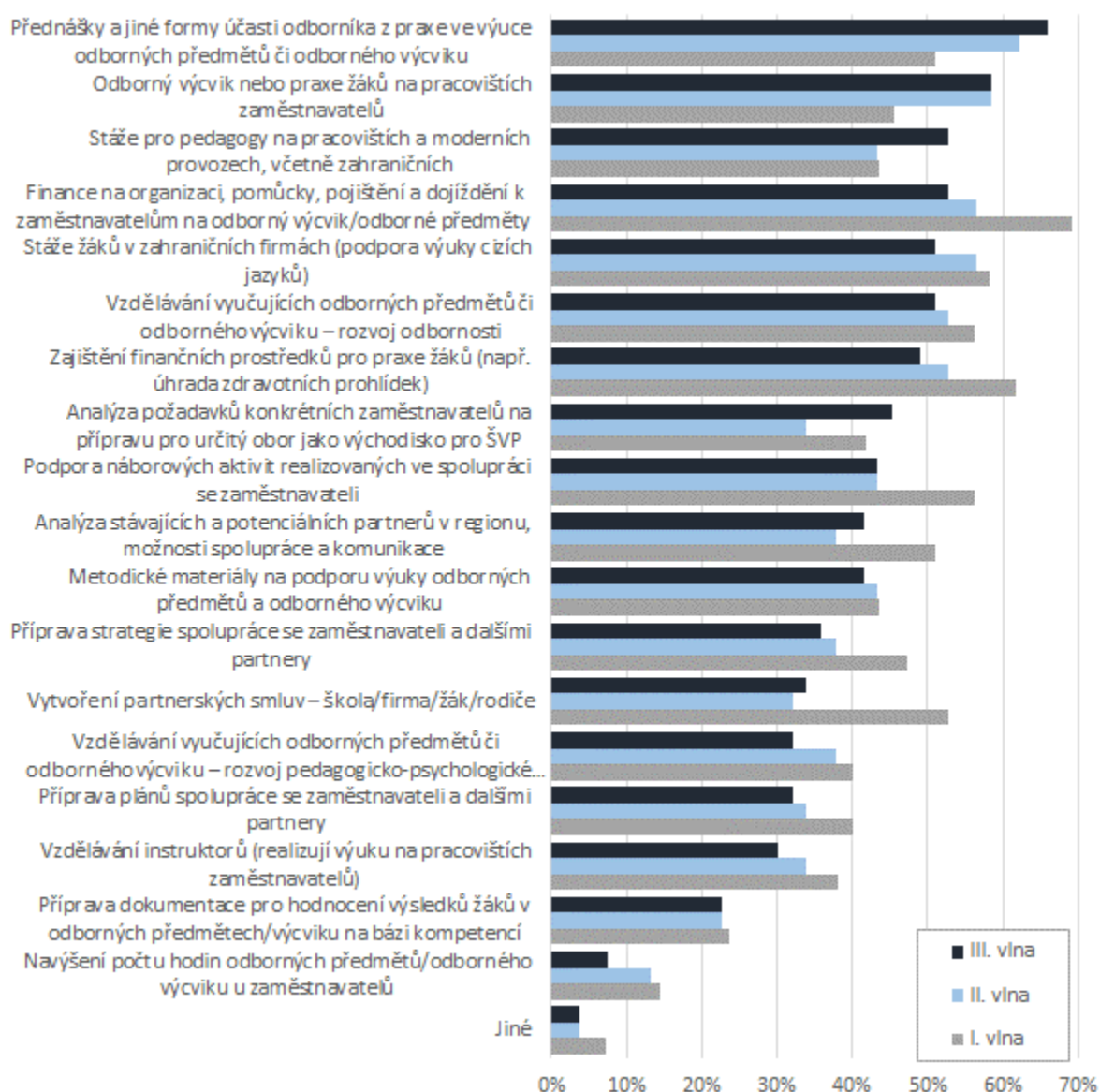
Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny překážek k poklesu podílu škol, který se s nimi potýká. Oproti I. vlně šetření se nejvíce zlepšila situace u finanční náročnosti zdravotních prohlídek a pojištění před vstupem na pracoviště, nezájmu firem o spolupráci se školami a příliš finančně náročné spolupráce (pokles o 10-11 p. b.). Mírně také vzrostl podíl škol, který uvedl, že nenaráží na žádné překážky. Oproti předchozím vlnám šetření se zvýšil podíl škol, které se setkávají s tím, že se firmy nemohou přizpůsobit vzdělávacím potřebám žáků (nárůst o 9 p. b. vůči I. vlně).

C.11 Opatření pro zlepšení realizace podpory odborného vzdělávání včetně spolupráce se zaměstnavateli

V oblasti odborného vzdělávání a spolupráce škol a zaměstnavatelů by školy v Plzeňském kraji nejvíce ocenily přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce (66 %). Školy by dále potřebovaly odborný výcvik nebo praxe žáků na pracovištích (58 %), stáže pro pedagogy na pracovištích (53 %) a finance na organizaci, pomůcky, pojištění a dojíždění na odborný výcvik (53 %).

Více než polovina škol se vyslovila pro stáže žáků v zahraničních firmách (podpora výuky cizích jazyků) a vzdělávání vyučujících odborných předmětů či odborného výcviku – rozvoj odbornosti (51 %).

Graf 19 | Opatření, která by pomohla školám k dosažení zvoleného cíle v rámci podpory odborného vzdělávání

Zdroj: <https://archiv-nuv.npi.cz/p-kap/analiza-potreb-skol-podzim-221.html>

Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny opatření k poklesu jejich potřeby. Oproti I. vlně šetření došlo k největšímu poklesu u potřeby vytvoření partnerských smluv – škola/firma/žák/rodiče (pokles o 19 p. b.), potřeby financí na organizaci, pomůcky, pojištění a dojíždění k zaměstnavatelům na odborný výcvik/odborné předměty (pokles o 16 p. b.), u zajištění finančních prostředků pro praxe žáků (pokles o 13 p. b.) a podpory náborových aktivit realizovaných ve spolupráci se zaměstnavateli (pokles o 13 p. b.). Na druhou stranu se zvýšila poptávka po přednáškách a jiných formách účasti odborníka z praxe ve výuce odborných předmětů či odborného výcviku (nárůst o 15 p. b.), odborném výcviku nebo praxích žáků na pracovištích zaměstnavatelů (nárůst o 13 p. b.) a stážích pro pedagogy na pracovištích a moderních provozech, včetně zahraničních (nárůst o 9 p. b.).

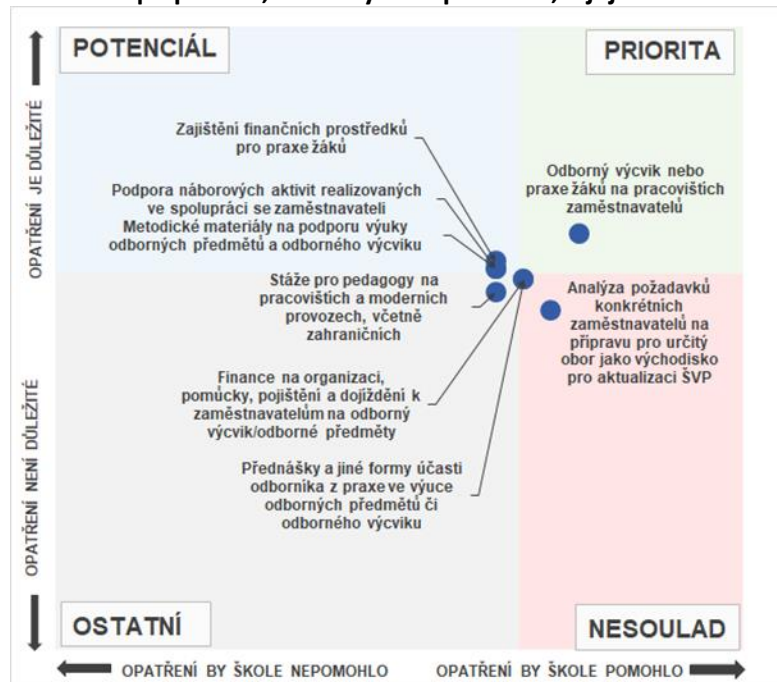
C.12 Důležitost nejčastěji zmiňovaných opatření na vybraných typech škol

Střední odborná učiliště uvedla, že by jim pro podporu odborného vzdělávání a spolupráce se zaměstnavateli pomohl především odborný výcvik na pracovištích zaměstnavatelů (76 %). Téměř tři čtvrtiny SOU by ocenily analýzu požadavků konkrétních zaměstnavatelů na přípravu pro určitý obor

jako východisko pro aktualizaci ŠVP (72 %) a 68 % škol by ocenilo přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce odborných předmětů či odborného výcviku a finance na organizaci, pomůcky, pojištění a dojíždění k zaměstnavatelům na odborný výcvik/odborné předměty. Více než tři pětiny škol by pak stálo o stáže pro pedagogy na pracovištích a moderních provozech, metodické materiály na podporu výuky odborných předmětů a odborného výcviku, podporu náborových aktivit realizovaných ve spolupráci se zaměstnavateli a zajištění finančních prostředků pro praxe žáků (shodně 64 %).

Pokud bychom v souvislosti s navrhovanými opatřeními pro podporu odborného vzdělávání a spolupráce se zaměstnavateli zohlednili také jejich důležitost, představuje prioritu středních odborných učilišť odborný výcvik nebo praxe žáků na pracovištích zaměstnavatelů. Toto opatření zmiňují školy nejčastěji a zároveň ho ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnotí jako nejdůležitější.

Schéma 4 | Opatření, která by SOU pomohla, a jejich důležitost

Zdroj: <https://archiv-nuv.npi.cz/p-kap/analiza-potreb-skol-podzim-221.html>

Analýzu požadavků konkrétních zaměstnavatelů na přípravu pro určitý obor jako východisko pro aktualizaci ŠVP by potřeboval vysoký podíl škol. Tomuto opatření však školy přisuzují podprůměrnou důležitost. Z tohoto důvodu pro školy představuje tzv. nesoulad.

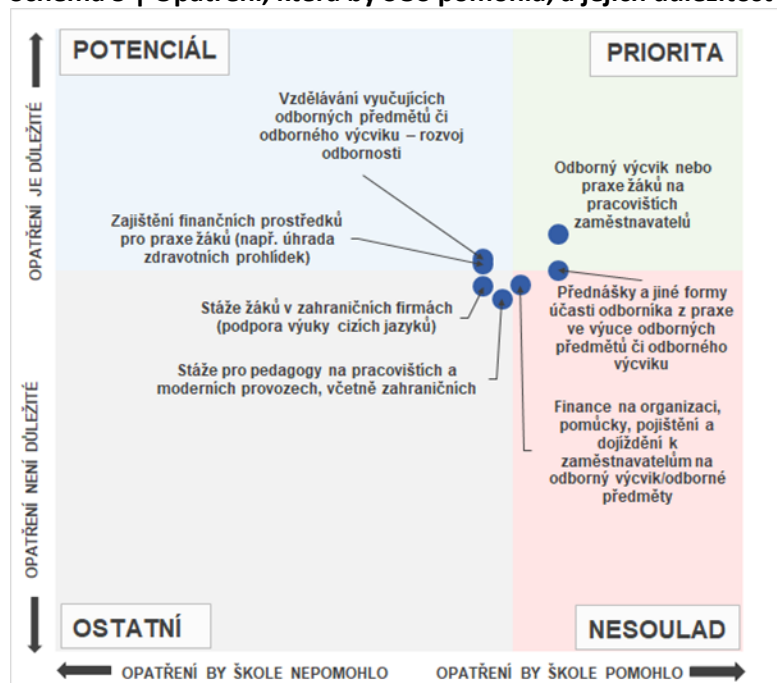
Zajištění finančních prostředků pro praxe žáků, podporu náborových aktivit realizovaných ve spolupráci se zaměstnavateli a metodické materiály na podporu výuky odborných předmětů a odborného výcviku vyžaduje nižší podíl škol než opatření zmíněná výše, těmito opatřeními je však přisuzována vysoká důležitost. Z tohoto důvodu pro školy představují opatření s potenciálem pro oblast odborného vzdělávání.

Střední odborné školy by nejvíce ocenily přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce a odborný výcvik nebo praxe žáků na pracovištích zaměstnavatelů (shodně 73 %). Dále školy mají zájem o finance na organizaci, pomůcky, pojištění a dojíždění k zaměstnavatelům na odborný výcvik/odborné předměty (68 %) a stáže pro pedagogy na pracovištích a moderních provozech, včetně zahraničních (65 %). Více než tři pětiny škol také projevily zájem o vzdělávání vyučujících odborných

předmětů či odborného výcviku – rozvoj odbornosti, stáže žáků v zahraničních firmách a zajištění finančních prostředků pro praxe žáků (shodně 62 %).

Z hlediska důležitosti jednotlivých opatření podpory odborného vzdělávání představují největší priority opatření v podobě odborného výcviku nebo praxe žáků a do jisté míry také přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce. Tato opatření školy zmiňovaly nejčastěji a zároveň je ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnotily jako nadprůměrně důležitá.

Schéma 5 | Opatření, která by SOŠ pomohla, a jejich důležitost

Zdroj: <https://archiv-nuv.npi.cz/p-kap/analiza-potreb-skol-podzim-221.html>

Finance na organizaci, pomůcky, pojištění a dojíždění k zaměstnavatelům jsou školami žádané často, ale není jim přisuzována tak vysoká důležitost jako opatřením prioritním. Z tohoto důvodu se ocitají v tzv. nesouladu. Z grafu je však patrné, že se ocitly těsně pod hranicí prioritní oblasti.

Vzdělávání vyučujících odborných předmětů či odborného výcviku a zajištění finančních prostředků pro praxe žáků by ocenil nižší podíl škol než opatření prioritní. Střední odborné školy však těmto opatřením přisuzují nadprůměrnou důležitost, proto pro ně představují potenciál v podpoře odborného vzdělávání a spolupráce se zaměstnavateli.

Gymnázia se v rámci podpory odborného vzdělání pro jednotlivá opatření příliš nevyslovovala. Nejvyšší podíl gymnázií by ocenil přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce (40 %). 27 % gymnázií by potřebovalo analýzu stávajících a potenciálních partnerů v regionu, možnosti spolupráce a komunikace a vzdělávání vyučujících odborných předmětů či odborného výcviku – rozvoj odbornosti. 20 % gymnázií by pak ocenilo přípravu strategie spolupráce se zaměstnavateli a dalšími partnery, stáže pro pedagogy na pracovištích a moderních provozech (včetně zahraničních), finance na organizaci, pomůcky, pojištění a dojíždění k zaměstnavatelům a podporu náborových aktivit realizovaných ve spolupráci se zaměstnavateli.

Při zohlednění důležitosti jednotlivých opatření pro podporu odborného vzdělávání představuje prioritu rozvoj odbornosti vyučujících. Toto opatření je gymnázii zmiňována často a zároveň je ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnoceno jako velice důležité.

Schéma 6 | Opatření, která by gymnáziím pomohla, a jejich důležitost

Zdroj: <https://archiv-nuv.npi.cz/p-kap/analyza-potreb-skol-podzim-221.html>

Příprava strategie a plánů pro spolupráci se zaměstnavateli, stáže pro pedagogy a finance na organizaci, pomůcky, pojištění a dojíždění k zaměstnavatelům představují pro gymnázia potenciál. Sice se nejedná o nejčastěji zmiňovaná opatření, ale je jim přisuzována vysoká důležitost.

Přednášky a jiné formy účasti odborníka z praxe ve výuce a analýza stávajících a potenciálních partnerů v regionu jsou zmiňovány častěji, ale školy je zároveň hodnotí jako podprůměrně důležité.

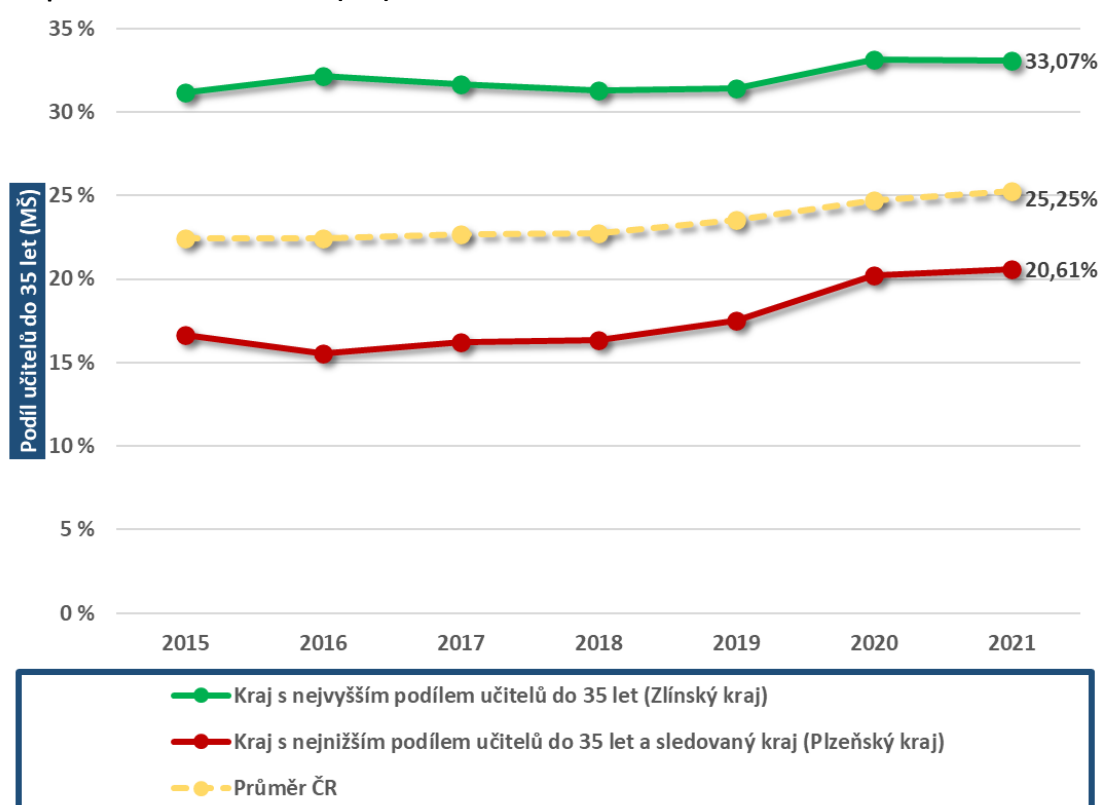
Další informace z celé zprávy jsou dostupné na: <https://archiv-nuv.npi.cz/p-kap/analyza-potreb-skol-podzim-221.html>

D. Podpora a rozvoj pedagogů a leaderů škol

Nejenom výsledky žáků jsou důležité pro sledování kvality a nerovností české vzdělávací soustavy. Pro budoucí stabilitu systému a zejména pro zlepšení kvality českého vzdělávání je klíčová otázka vzdělávání a rozvoje pedagogů. Výsledky žáků jsou totiž kvalitou pedagogů zásadně ovlivňovány. Podpora a rozvoj pedagogů a leaderů škol tak představuje klíčový faktor pro kvalitní vzdělávání a úspěch školního prostředí. Pedagogové a školní leadeři hrají nezastupitelnou roli při formování a rozvoji mladé generace, a proto je důležité poskytnout jim nejen potřebné zdroje, ale také adekvátní podporu a příležitosti k osobnímu i profesnímu růstu.

První graf zobrazuje počet učitelů do 35 let, který je důležitým indikátorem naznačujícím, zda-li je budoucnost školství v kraji udržitelná a zda-li je v kraji dostatečná pracovní síla, která nahradí učitele odcházející do důchodu. Republikový průměr učitelů MŠ do 35 let je kolem 25 %. Plzeňský kraj se nachází pod tímto průměrem. V kraji bylo v roce 2021 okolo 21 % učitelů do 35 let v MŠ. Graf 20 ale naznačuje, že se situace v kraji lepší a učitelů do 35 let postupně přibývá.

Graf 20 | Podíl učitelů do 35 let (MŠ)

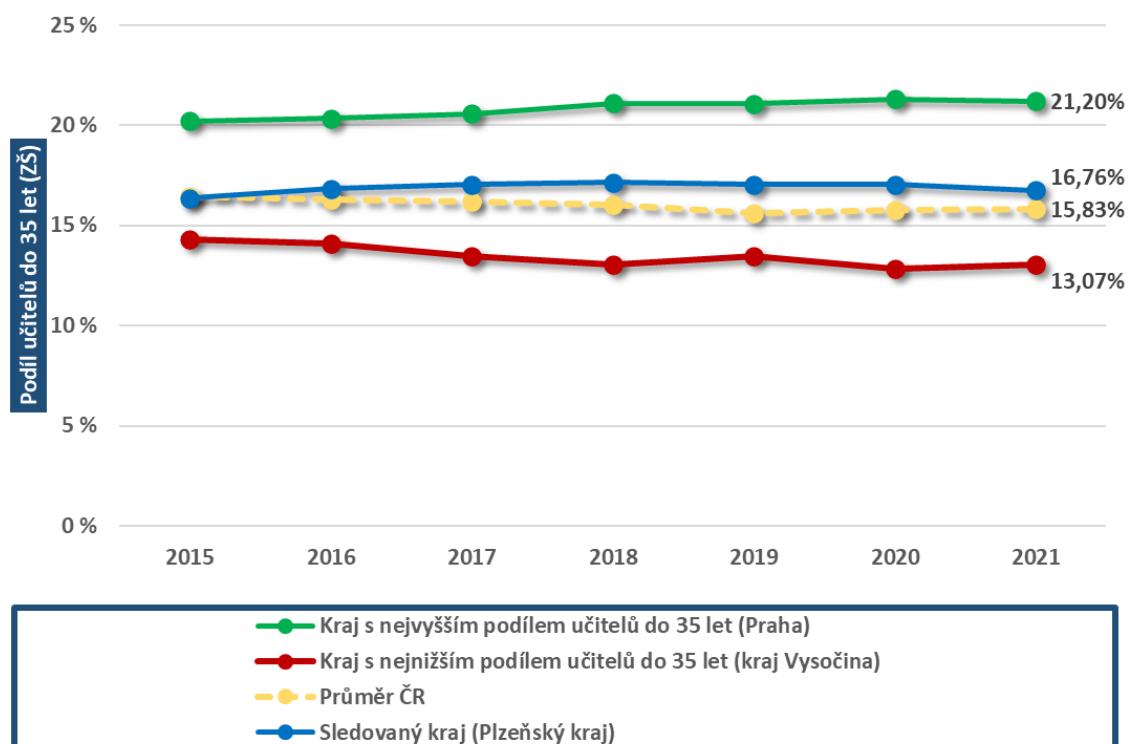
Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

Na základních školách je ale obrázek odlišný. Republikový průměr je pouhých 16 % učitelů do 35 let. V Plzeňském kraji pozorujeme v zásadě hodnoty stejné jako tento republikový průměr (17 %). Situace přitom v průběhu let stagnuje a nelepší se. Výsledky průzkumu OECD z roku 2016 ukázaly, že průměrný počet mladých učitelů na ZŠ je v České republice pod průměrem OECD (Shewbridge, 2016). Výzkum OECD definuje mladé učitele jako učitele do 40 let. Ve sledovaném roce 2014 bylo těchto učitelů na ZŠ v ČR 31 %. Průměr OECD ale činil 41 %. České republice tak kvůli stárnoucí populaci učitelů hrozí vážné nedostatky učitelské pracovní síly na ZŠ.

Analýza od Korbela a Prokopa (2021) pod záštitou PAQ Research a Učitel naživo přitom ukázala, že učitelskou profesí by si vybralo daleko více studentů hlásících se na vysoké školy. Okolo 38 % studentů,

kteří se nehlásili na žádnou pedagogickou fakultu odpovědělo, že za jiných podmínek by učitelskou profesi zvažovali. Nejvíce je však odrazovala samotná podoba učitelské práce (47 %), studium na pedagogické fakultě (39 %), a nakonec nízké platové ohodnocení (14 %). Propočty této studie ukázaly, že nebýt těchto bariér a v případě, že by si všichni tito studenti skutečně podali přihlášku, vzrostlo by procento uchazečů o studium z 25 % na 41 %.

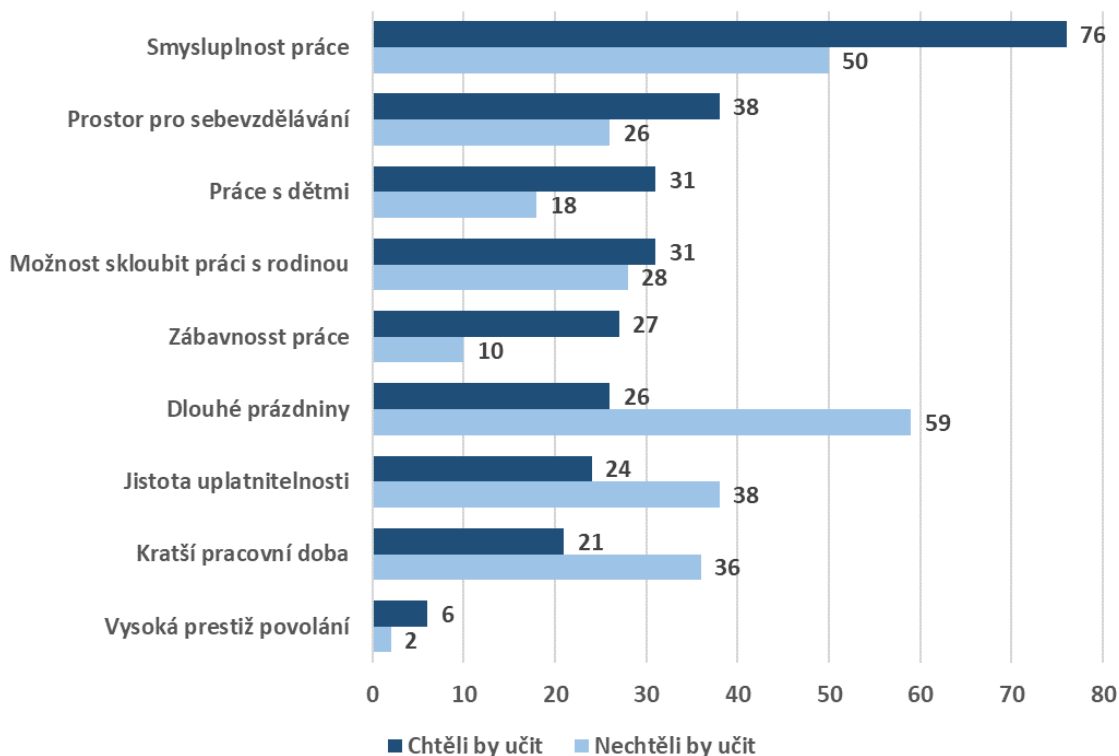
Graf 21 | Podíl učitelů do 35 let (ZŠ)

Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

Graf 22 pocházející ze studie Korbela a Prokopa (2021) představuje pohled studentů na výhody učitelské profese. Studenti, kteří chtějí učit, mají nejsilnější motivaci pro výkon této profese v její smysluplnosti a prostoru pro sebevzdělávání. Naopak studenti, kteří by tuto profesi vykonávat nechtěli, vidí velkou výhodu učitelství v možnosti dlouhých prázdnin, jistotě uplatnitelnosti a kratší pracovní době.

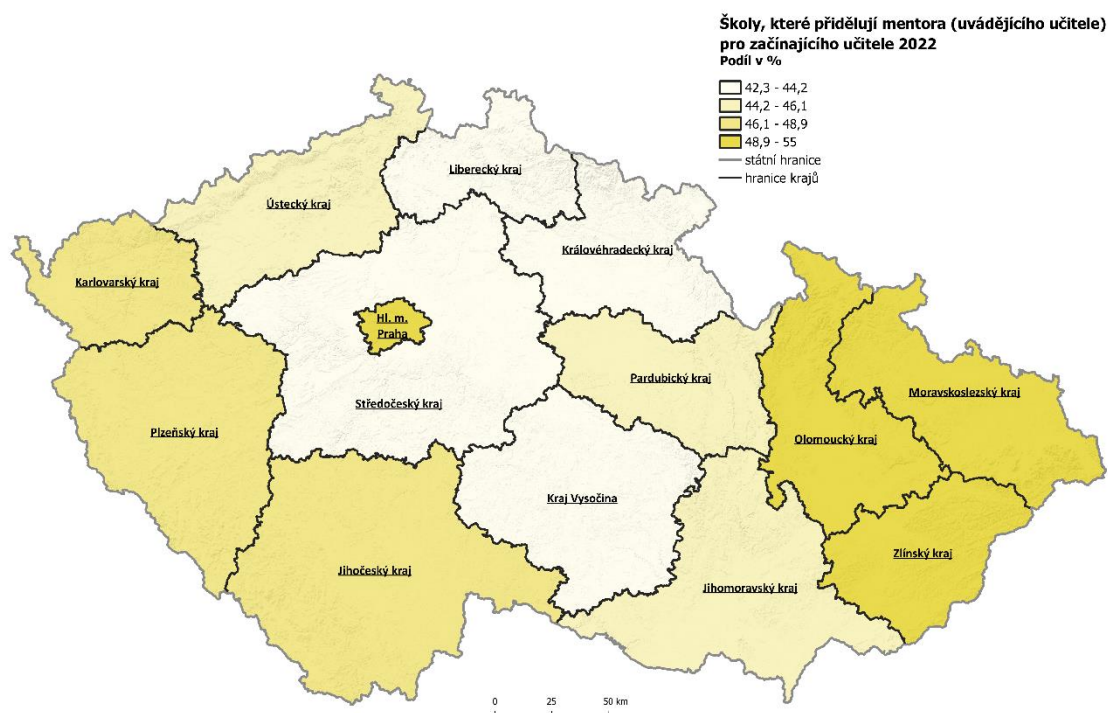
Graf 22 | Které z následujících výhod učiteléské profese považujete za zásadní?

Zdroj: Korbel, Prokop pro PAQ Research, Učitel naživo, 2021; přepracováno

Mentoring neboli přidělení “uvádějícího učitele” začínajícímu učiteli je v mnoha zahraničních zemích běžná praxe zakotvená v legislativě. V České republice taková legislativa neexistuje, a proto je dobré sledovat, zda-li tak školy činí sami či nikoliv. Uvádění začínajícího učitele je přitom důležitou součástí začátků v nové profesi a novém kolektivu, napomáhá k socializaci, sebevědomí a sebereflexi začínajícího učitele (Vítečková, 2018). Nejčastěji přiděluje uvádějícího učitele začínajícímu učiteli ředitel školy na základě zkušeností uvádějícího učitele a podobné aprobace. Výzkumy přitom uvádějí, že více než profesní kvality začínající učitelé oceňují u uvádějících učitelů kvality lidské jako je tolerance, ochota ke spolupráci, empatie atd. (Kessel, 2010; Prokešová, 2000). Následující mapa 21 ukazuje, v jaké míře se kraje liší v míře přidělování uvádějících učitelů pro začínající učitele v roce 2022. Uvádějící učitele přiděluje nejvíce škol v Moravskoslezském, Olomouckém a Zlínském kraji a také v Praze. Kraj Plzeňský se pohybuje lehce nad republikovým průměrem. Naopak školy v Libereckém kraji, Královéhradeckém, Středočeském a v Kraji Vysočina přidělují uvádějícího učitele začínajícímu učiteli v nejnižší míře.

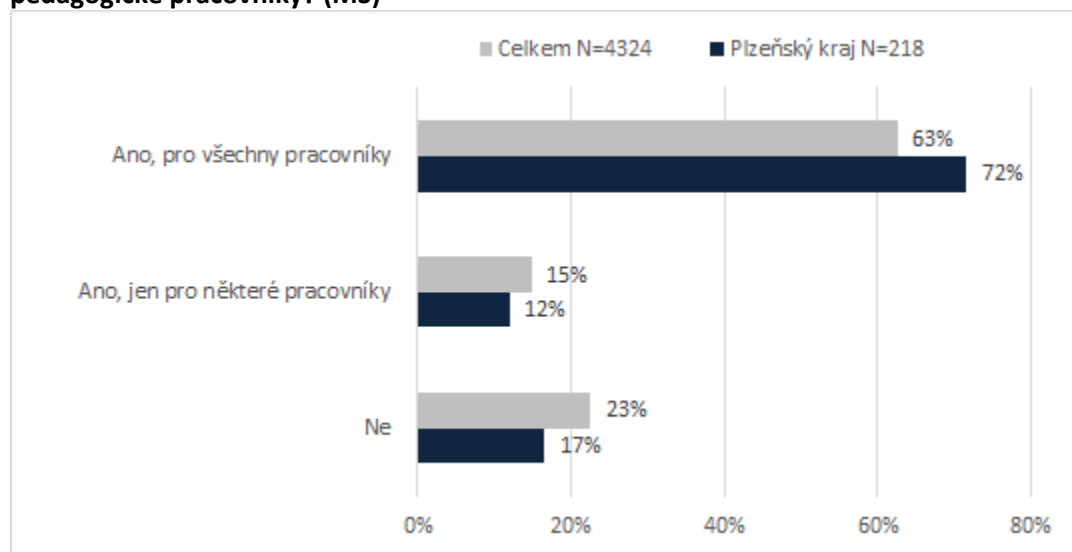
Mapa 21 | Školy přidělující mentora (uvádějícího učitele) pro začínajícího učitele 2022

Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

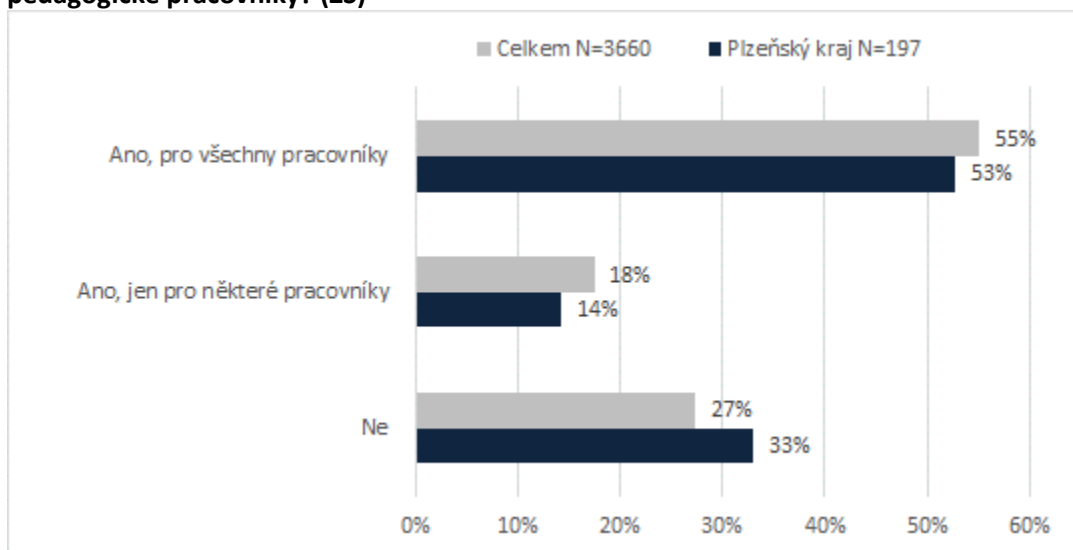
Když se zaměříme na další vzdělávání pedagogických pracovníků, je patrné, že mateřské školy v Plzeňském kraji, zpravidla vytváří pro všechny pedagogické pracovníky vzdělávací plány. V případě základních škol jsou pro všechny pedagogické pracovníky vytvářeny plány dalšího rozvoje u poloviny z nich a v rámci středního vzdělávání se této aktivitě věnuje 57 % škol.

Graf 23 | Jsou ve Vaší škole vytvářeny vzdělávací plány, plány osobního rozvoje apod. pro pedagogické pracovníky? (MŠ)

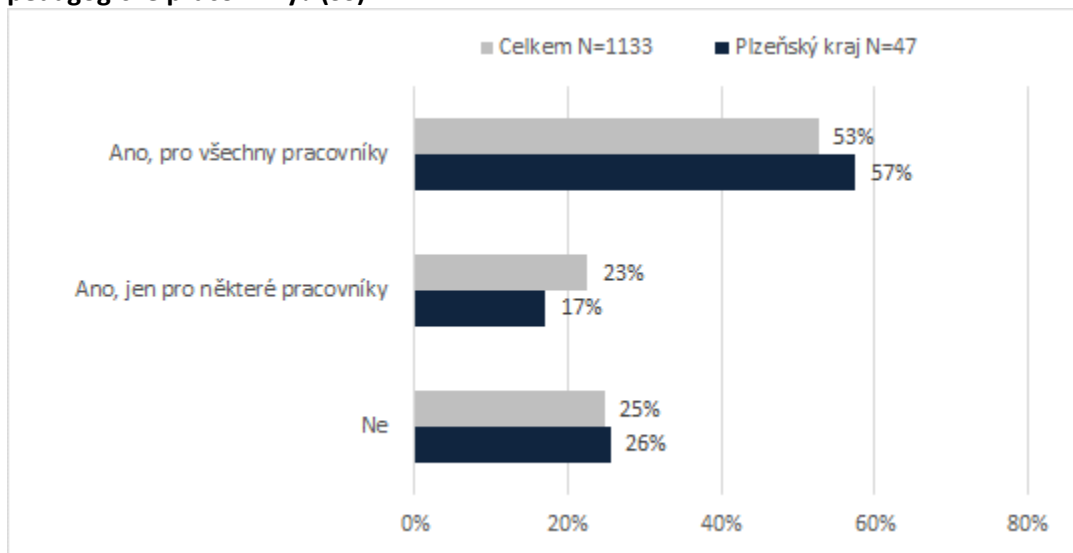
Zdroj dat: Projekt TIRDMSMT015MT06 „Vytvoření souborů nástrojů určených ke zjišťování potřeb regionálního školství“.

Graf 24 | Jsou ve Vaší škole vytvářeny vzdělávací plány, plány osobního rozvoje apod. pro pedagogické pracovníky? (ZŠ)

Zdroj dat: Projekt TIRDMSMT015MT06 „Vytvoření souborů nástrojů určených ke zjišťování potřeb regionálního školství“.

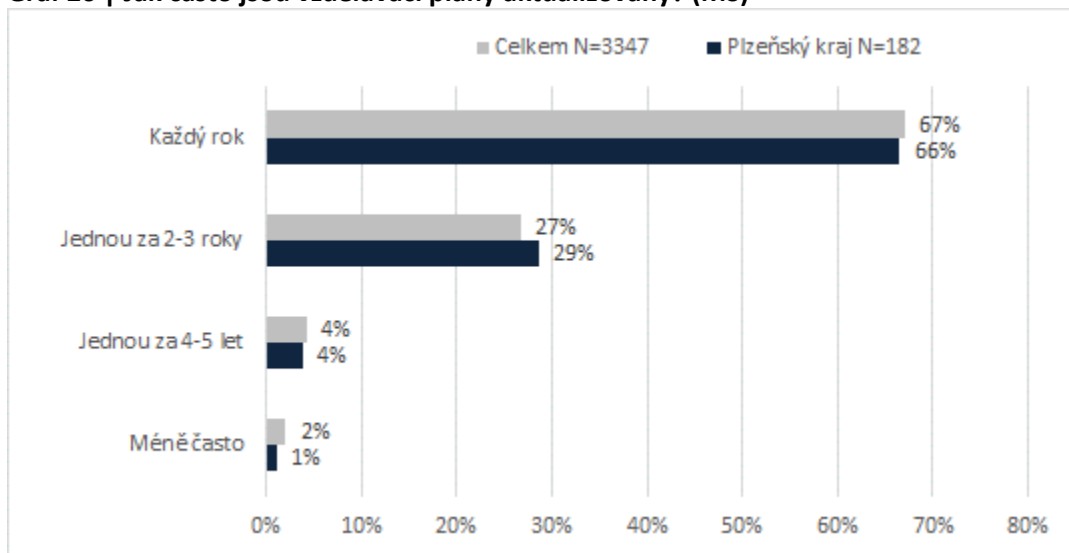
Graf 25 | Jsou ve Vaší škole vytvářeny vzdělávací plány, plány osobního rozvoje apod. pro pedagogické pracovníky? (SŠ)

Zdroj dat: Projekt TIRDMSMT015MT06 „Vytvoření souborů nástrojů určených ke zjišťování potřeb regionálního školství“.

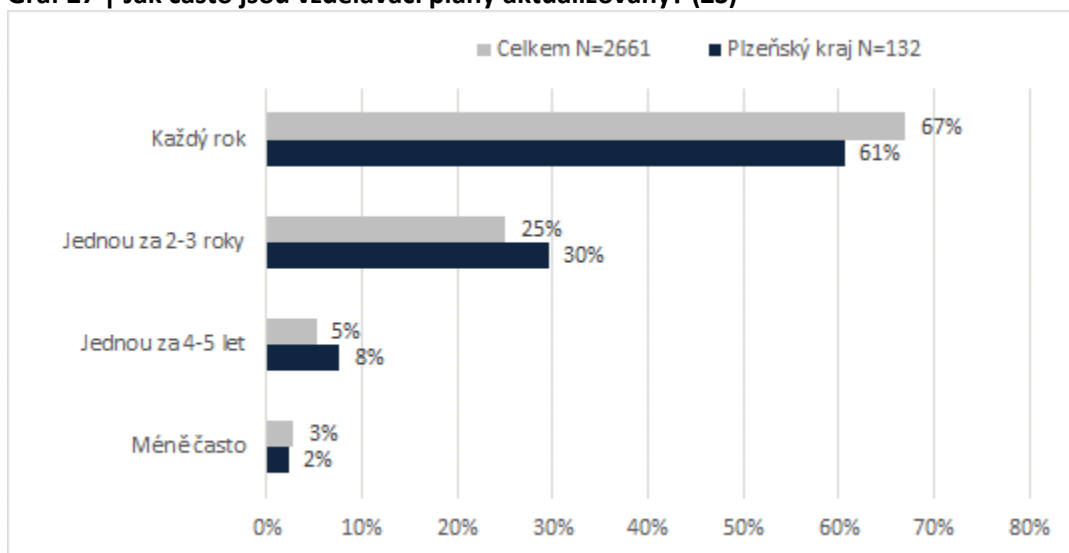
Každoroční aktualizaci vzdělávacích plánů provádí v Plzeňském kraji 66 % mateřských škol, 61 % základních škol a 63 % středních škol. Obecně je tak účast škol na této aktivitě mírně nižší než v rámci celé ČR.

Graf 26 | Jak často jsou vzdělávací plány aktualizovány? (MŠ)

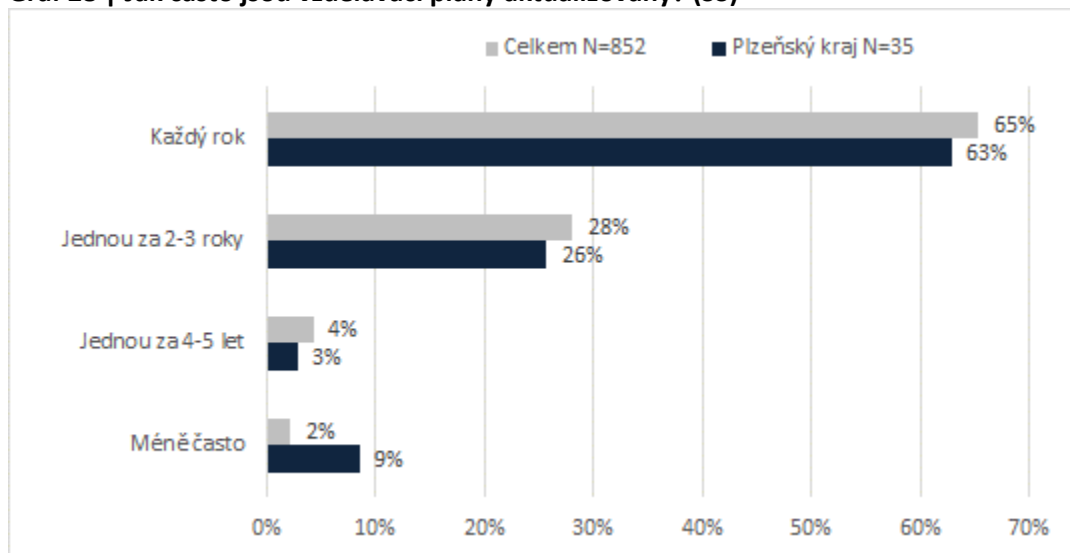
Zdroj dat: Projekt TIRDMSMT015MT06 „Vytvoření souborů nástrojů určených ke zjišťování potřeb regionálního školství“.

Graf 27 | Jak často jsou vzdělávací plány aktualizovány? (ZŠ)

Zdroj dat: Projekt TIRDMSMT015MT06 „Vytvoření souborů nástrojů určených ke zjišťování potřeb regionálního školství“.

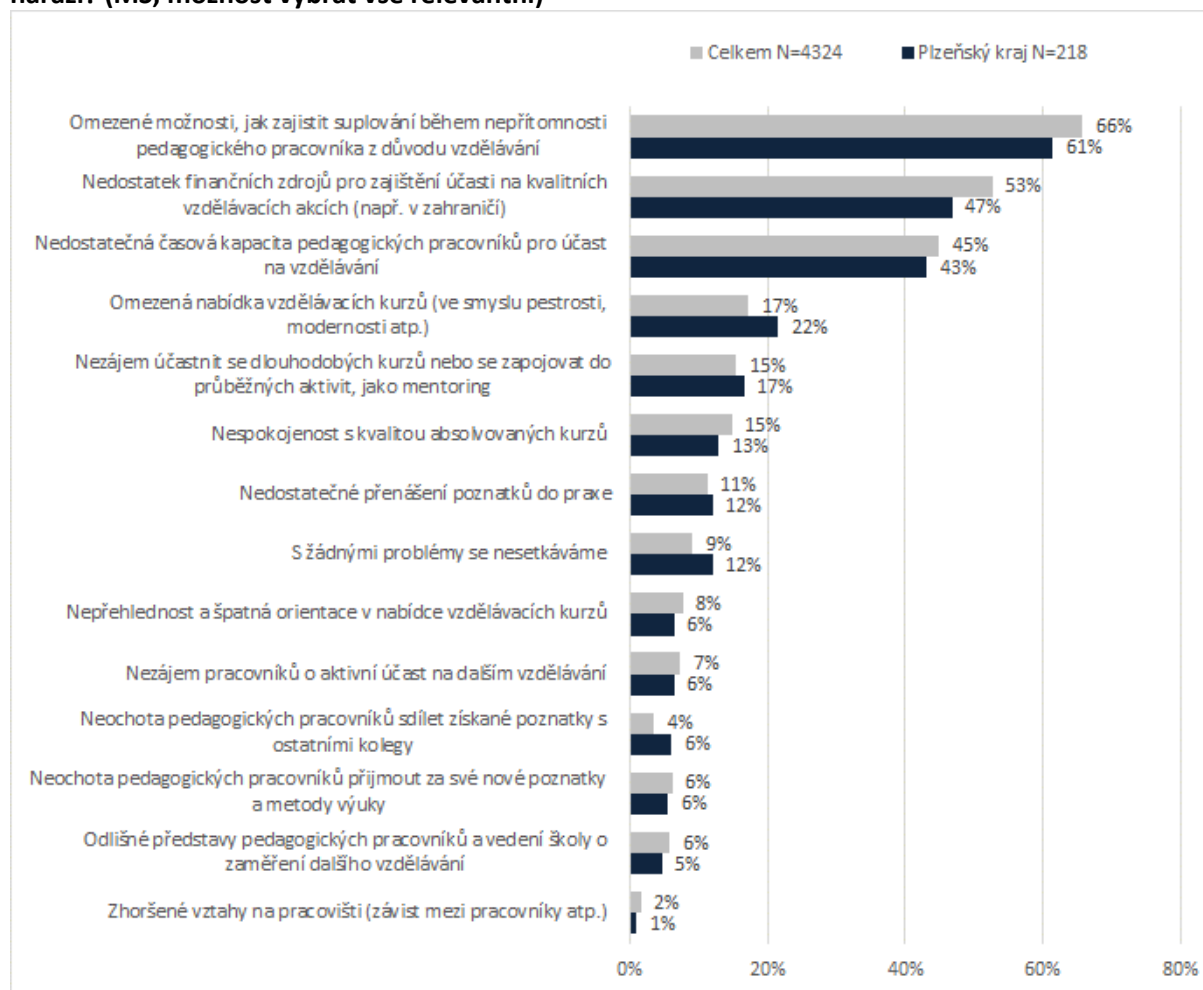
Graf 28 | Jak často jsou vzdělávací plány aktualizovány? (SŠ)

Zdroj dat: Projekt TIRDMSMT015MT06 „Vytvoření souborů nástrojů určených ke zjišťování potřeb regionálního školství“.

Když se zaměříme na překážky, na které školy v souvislosti se vzděláváním pedagogických pracovníků naráží, jsou pro mateřské školy nejvýznamnější problém omezené možnosti, jak zajistit suplování během nepřítomnosti pedagogického pracovníka z důvodu vzdělávání a s větším odstupem pak nedostatek finančních zdrojů pro zajištění účasti na kvalitních vzdělávacích akcích (např. v zahraničí). Oproti hodnotám na úrovni celé ČR je pak patrnějším problémem omezená nabídka vzdělávacích kurzů.

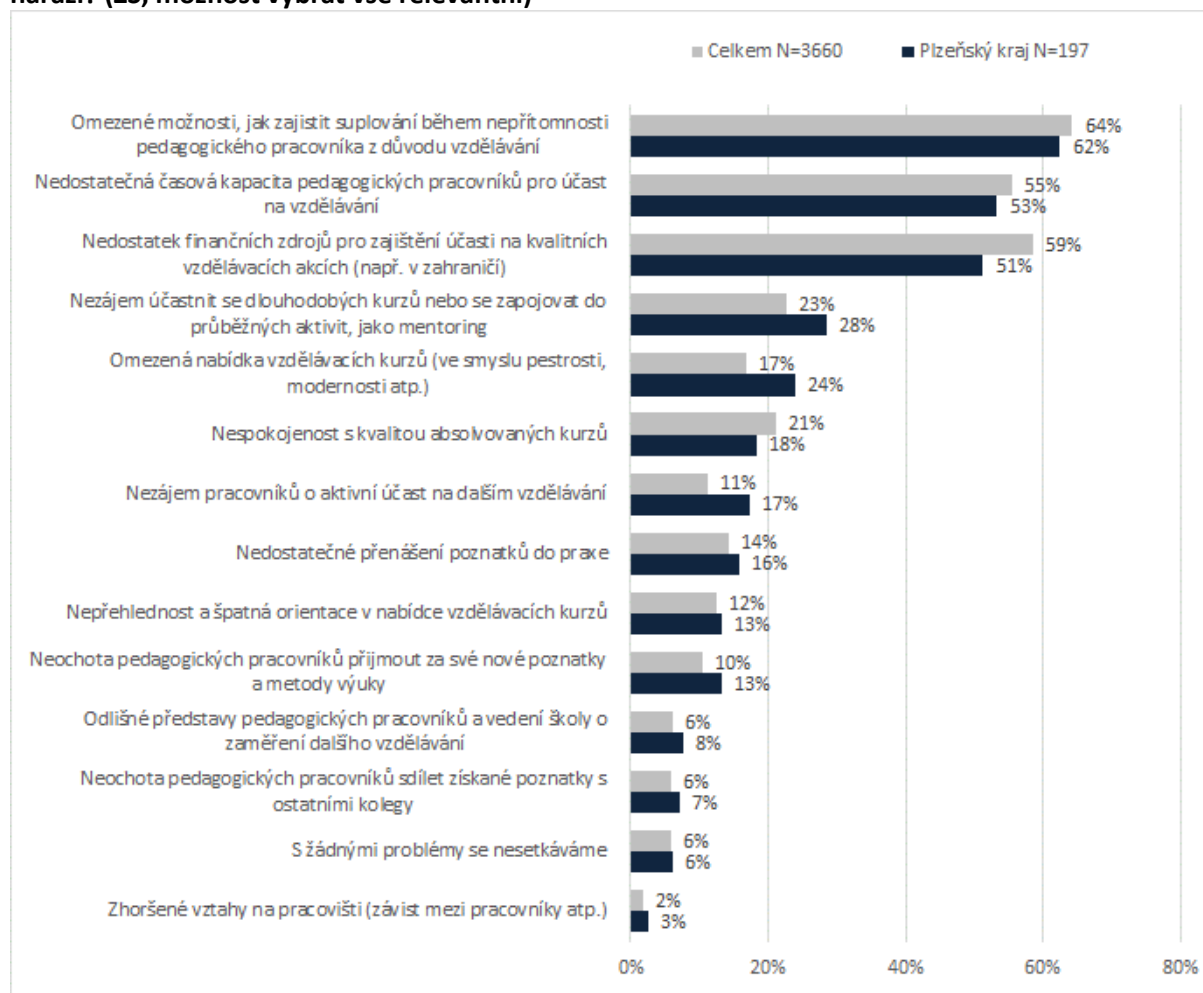
Graf 29 | Na jaké překážky v souvislosti se vzděláváním pedagogických pracovníků Vaše škola často naráží? (MŠ, možnost vybrat vše relevantní)

Zdroj dat: Projekt TIRDMSMT015MT06 „Vytvoření souborů nástrojů určených ke zjišťování potřeb regionálního školství“.

V souvislosti s překážkami ve vzdělávání pedagogických pracovníků jsou pro základní školy nejvýznamnějšími problémy omezené možnosti, jak zajistit suplování během nepřítomnosti pedagogického pracovníka z důvodu vzdělávání, nedostatečná časová kapacita pedagogických pracovníků pro účast na vzdělávání a nedostatek finančních zdrojů pro zajištění účasti na kvalitních vzdělávacích akcích. Oproti hodnotám na úrovni celé ČR je pak méně patrným problémem nedostatek finančních zdrojů pro zajištění účasti na kvalitních vzdělávacích akcích (např. v zahraničí) a naopak patrnějším problémem nezájem účastnit se dlouhodobých kurzů nebo se zapojovat do průběžných aktivit a omezená nabídka vzdělávacích kurzů.

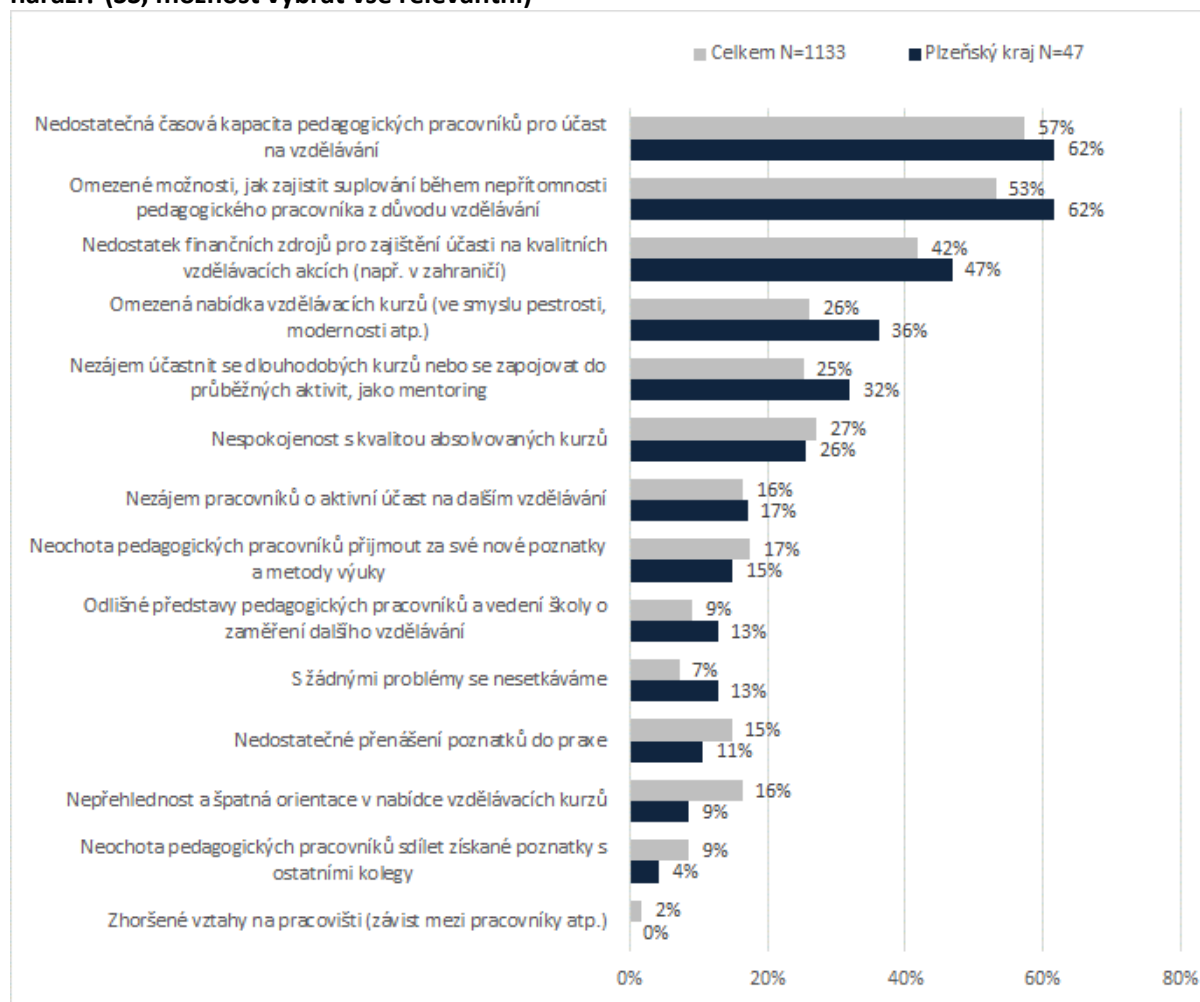
Graf 30 | Na jaké překážky v souvislosti se vzděláváním pedagogických pracovníků Vaše škola často naráží? (ZŠ, možnost vybrat vše relevantní)

Zdroj dat: Projekt TIRDMSMT015MT06 „Vytvoření souborů nástrojů určených ke zjišťování potřeb regionálního školství“.

V souvislosti s překážkami ve vzdělávání pedagogických pracovníků jsou pro střední školy nejvýznamnějšími problémy nedostatečná časová kapacita pedagogických pracovníků pro účast na vzdělávání a dále omezené možnosti, jak zajistit suplování během nepřítomnosti pedagogického pracovníka z důvodu vzdělávání. Výraznější ve srovnání s celou ČR pak jsou omezené možnosti, jak zajistit suplování během nepřítomnosti pedagogického pracovníka z důvodu vzdělávání a omezená nabídka vzdělávacích kurzů.

Graf 31 | Na jaké překážky v souvislosti se vzděláváním pedagogických pracovníků Vaše škola často narazí? (SŠ, možnost vybrat vše relevantní)

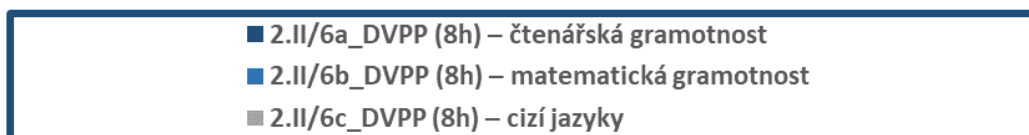
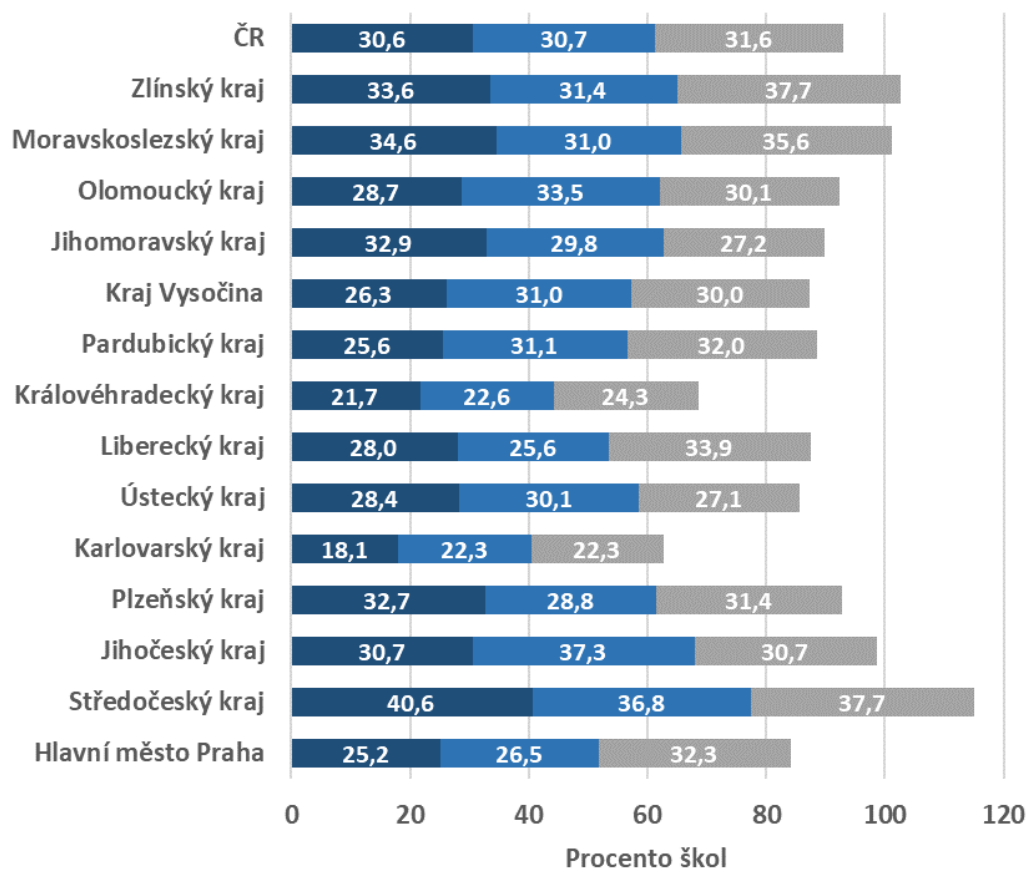

Zdroj dat: Projekt TIRDMSMT015MT06 „Vytvoření souborů nástrojů určených ke zjišťování potřeb regionálního školství“.

Základní školy si v největší míře volí šablonu Vzdělávání pedagogických pracovníků ZŠ – DVPP² v oblasti osobnostně sociální rozvoj, průměrně 32,9 % ZŠ v České republice. Další šablony Vzdělávání pedagogických pracovníků ZŠ – DVPP, které si ZŠ v ČR volí ve větší míře, jsou šablony cizí jazyky, matematická gramotnost a čtenářská gramotnost, které si volí přibližně 31 % ZŠ. O něco méně bývají voleny šablony Vzdělávání pedagogických pracovníků ZŠ – DVPP v oblasti ICT, polytechnického vzdělávání a projektové výuky. Ze všech sledovaných šablon Vzdělávání pedagogických pracovníků ZŠ – DVPP si školy v Plzeňském kraji vybírají nejvíce šablonu v oblasti ICT (39,9 % procent oproti republikovému průměru 28,6 %). O něco více je v Plzeňském kraji využívána také šablona v oblasti Vzdělávání pedagogických pracovníků ZŠ – DVPP v oblasti osobnostně sociálního rozvoje. Ostatní oblasti šablon Vzdělávání pedagogických pracovníků ZŠ – DVPP si školy v Plzeňském kraji vybírají v zásadě stejně jako je průměr ČR.

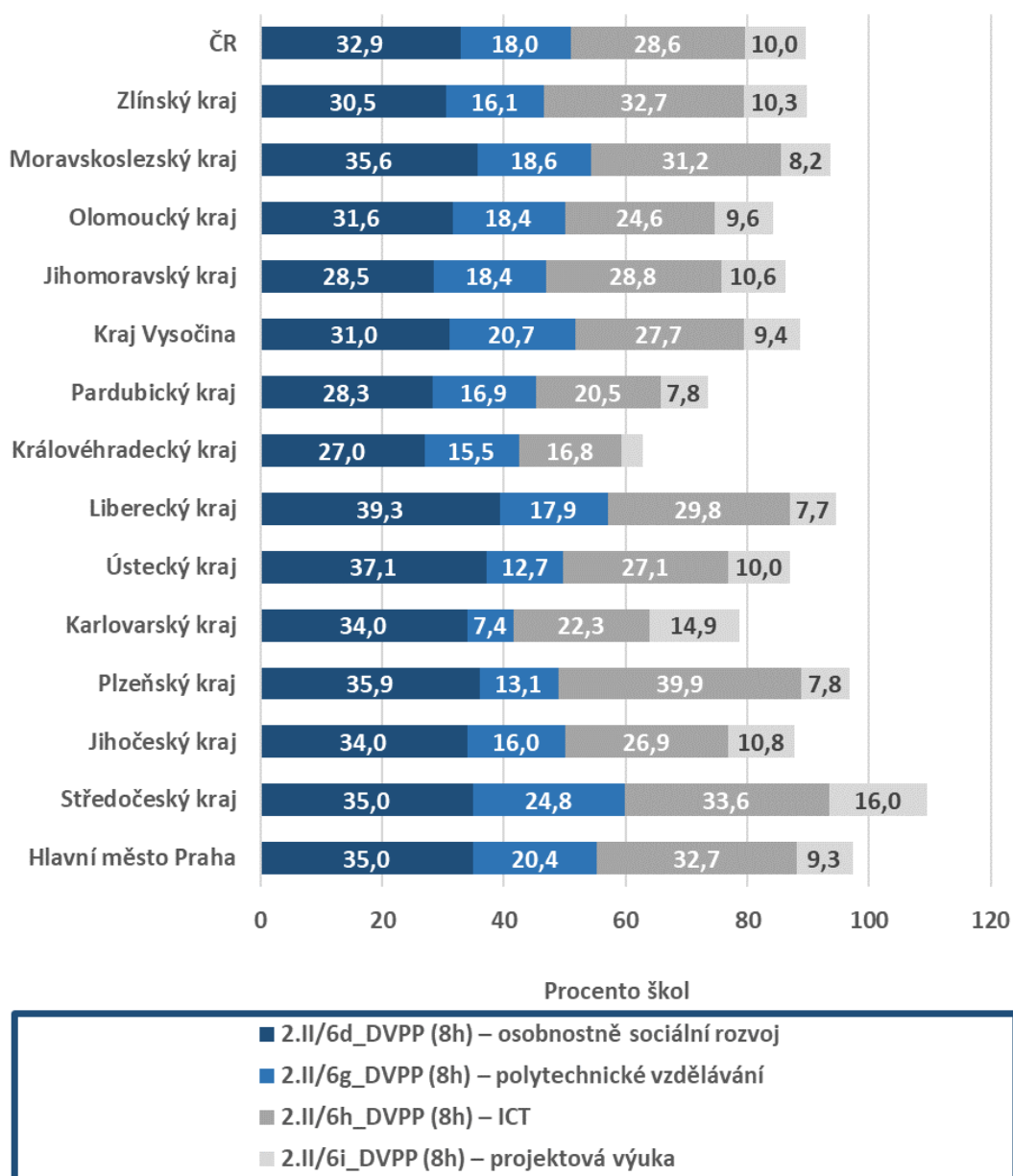
Graf 32 | Procento základních škol, které si zvolily danou šablonu

² 2.II/6 Vzdělávání pedagogických pracovníků ZŠ – DVPP (v rozsahu 8 hodin)

Pozn.: Popisky hodnoty nižších než 10 % nejsou zobrazeny; součet škol může být vyšší než 100 % (školy volí z více šablon).

Graf 33 | Procento základních škol, které si zvolily danou šablonu

Zdroj: Šablony OP VVV

Pozn.: Popisky hodnot nižších než 7 % nejsou zobrazeny; součet škol může být vyšší než 100 % (školy volí z více šablon)

E. Rovný přístup a efektivní podpora pro všechny žáky bez rozdílu

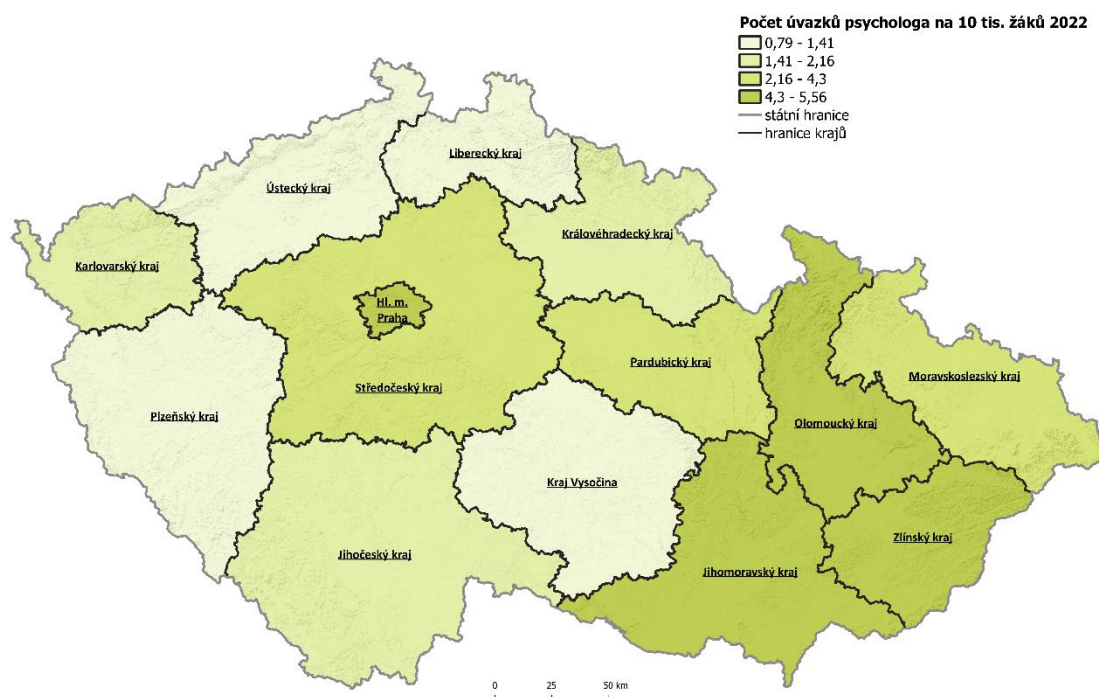
Rovný přístup a efektivní podpora pro všechny žáky bez rozdílu představuje základní princip spravedlivého vzdělávání. Každý žák, bez ohledu na své schopnosti, socioekonomické zázemí, etnický původ nebo jakékoliv jiné rozdíly, by měl mít stejnou možnost získat kvalitní vzdělání a plně se rozvíjet. Rovnost ve vzdělání znamená vytvoření podmínek, ve kterých budou všechny potřeby a individuální rozdíly žáků respektovány a adresovány.

A právě podpůrné profese, jako jsou školní psychologové a speciální pedagogové, hrají klíčovou roli v poskytování podpory a pomoci žákům, kteří se potýkají s různými vzdělávacími a emocionálními překážkami. Školní psychologové mají za úkol poskytovat psychologickou podporu žákům s různými emocionálními problémy a potřebami. Pomoc se může věnovat duševnímu zdraví, sociálním vztahům, učení a chování. Dále školní psychologové provádějí psychologická hodnocení žáků, která mohou zahrnovat testování inteligence, emocionálního a akademického vývoje a dalších oblastí, které ovlivňují školní výkon. Na základě těchto hodnocení mohou navrhnout vhodné intervence a podporu, jako je například individuální terapie, skupinová terapie nebo podpora rodiny. Mezinárodní studie navíc dokázaly, že vyšší podíl školních psychologů je pozitivně asociován s lepšími výsledky žáků a zmírňováním negativního efektu nižšího socioekonomického statusu žáka (López, Cárdenas & Gonzáles, 2021).

Speciální pedagogové se zaměřují na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a pracují na vytváření individuálních vzdělávacích plánů (IVP), které jsou přizpůsobeny potřebám konkrétních žáků. Tyto plány zahrnují různé strategie a techniky, které mají žákům pomoci překonat různé výzvy, jako jsou například poruchy učení (dyslexie, dysgrafie), ADHD nebo poruchy autistického spektra. Speciální pedagog také úzce spolupracuje s vedením školy, pedagogy, a zákonnými zástupci a spolupracuje jak se školskými poradenskými zařízeními, tak se zdravotnickými, sociálními či dalšími službami. Speciální pedagogové jsou pro školská řazení doporučováni také v mezinárodních studiích, které říkají, že speciální pedagogika pomáhá dětem s poruchami učení k lepším výsledkům. Zároveň platí, že čím dříve je speciální pedagogika zahájena, tím lepších akademických výsledků žák dosahuje (Hanushek, Kain & Rikvin, 2002; Hurwitz et al., 2019; Schwartz, Hopkins, & Stiefel, 2021).

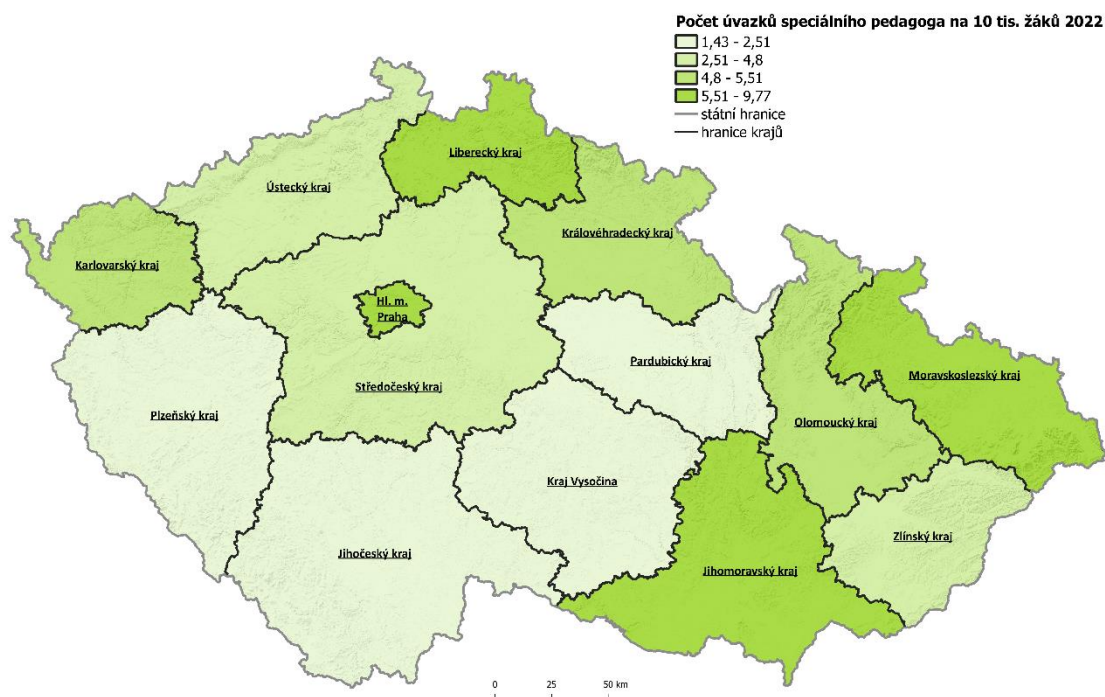
Školních psychologů a speciálních pedagogických pracovníků je méně v těch regionech, které se vyznačují nižší kvalitou života, nižším počtem vysokých škol a nižší mírou urbanizace (České školství v mapách, 2022). V takových oblastech mívají školní psychologové a speciální pedagogové na starost více žáků než v oblastech, kde jsou hodnoty zmiňovaných proměnných vyšší. Problém lze nalézt hlavně v oblastech vzdálenějších od hlavních krajských měst. Plzeňský kraj má spolu s Ústeckým krajem, Krajem Vysočina a Libereckým krajem nejnižší počet úvazků školního psychologa na 10 tis. žáků v republice. Zároveň je v Plzeňském kraji také nejnižší počet úvazků speciálního pedagoga. Opět se ale jedná o agregovaná data a je možné, že hodnoty se liší mezi oblastí města Plzně a okrajovými částmi kraje. Školní psychologové a speciální pedagogové jsou přitom důležitou součástí kvalitního školství.

Mapa 22 | Počet úvazků psychologa na 10 tis. žáků 2022

Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

Mapa 23 | Počet úvazků speciálního pedagoga na 10 tis. žáků 2022

Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

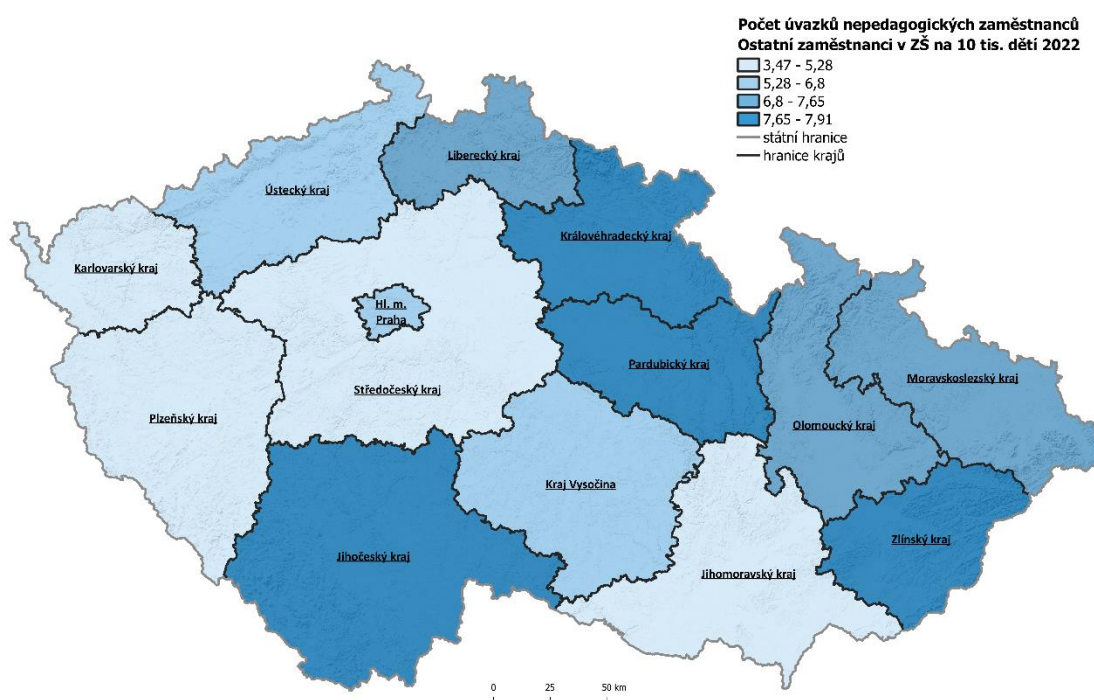
Nepedagogičtí pracovníci v rámci školství jsou zaměstnanci školy, kteří nevykonávají funkci učitele nebo výchovného poradce. K této skupině pracovníků mohou patřit mezi jinými administrativní pracovníci, kuchaři, údržbáři, knihovníci atd. Nepedagogičtí zaměstnanci mají důležité úkoly, například organizují a řídí administrativní záležitosti, zajišťují fungování provozu školy, spravují dokumentaci a

evidence, řídí ekonomické a finanční záležitosti a vykonávají technické a údržbářské práce. Dalším úkolem nepedagogických pracovníků je poskytování stravovacích služeb, jako je vaření jídel pro žáky a zaměstnance školy a celková organizace stravování.

Nepedagogičtí pracovníci jsou nezbytnými členy týmu a hrají klíčovou roli v zajištění hladkého chodu školy a vytvoření prostředí, ve kterém mohou učitelé a žáci úspěšně fungovat. Jejich příspěvek a spolupráce s ostatními zaměstnanci školy jsou nezbytné pro dosažení vysoké kvality vzdělávání pro žáky.

Největší počty nepedagogických pracovníků v ZŠ jsou v kraji Pardubickém, Královéhradeckém, Zlínském a Jihočeském. Nízké počty nepedagogických pracovníků lze pozorovat v mapě 24 v rámci základních škol v kraji Středočeském, Plzeňském a Karlovarském.

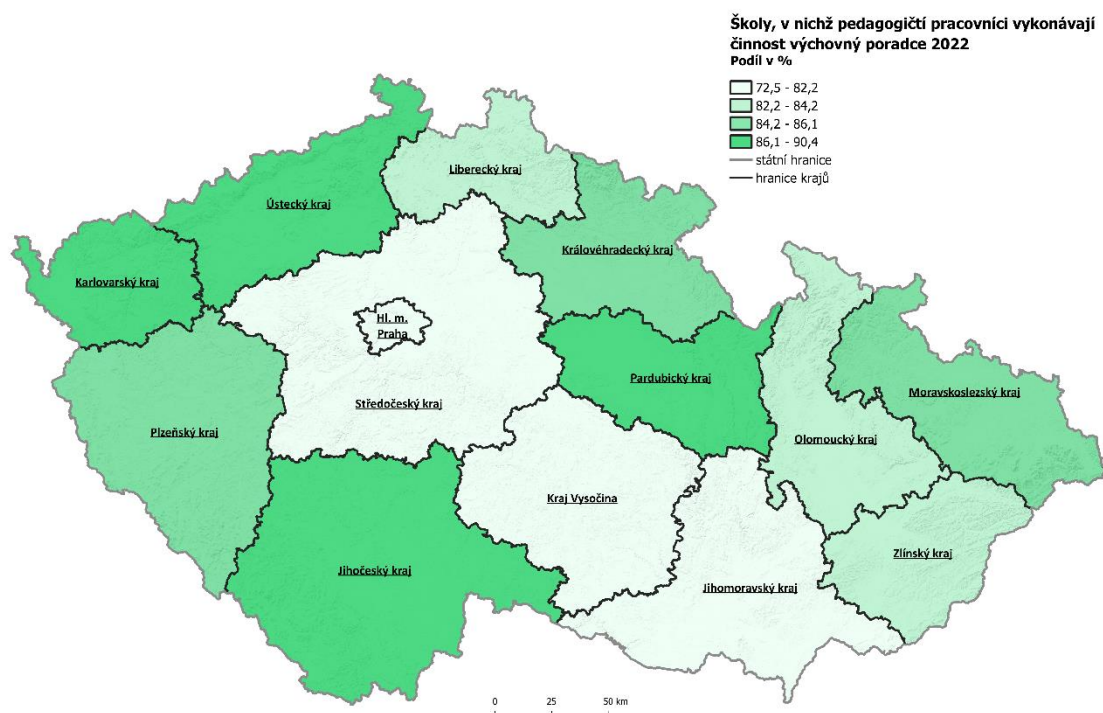
Mapa 24 | Počet úvazků nepedagogických zaměstnanců na ZŠ (na 10. tis dětí 2022)

Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

Ve sledovaném Plzeňském kraji je mírně nadprůměrný počet pedagogických pracovníků vykonávajících činnost výchovného poradce. Nejméně jich pak můžeme najít v Praze, Středočeském kraji, Jihomoravském kraji a Kraji Vysočina.

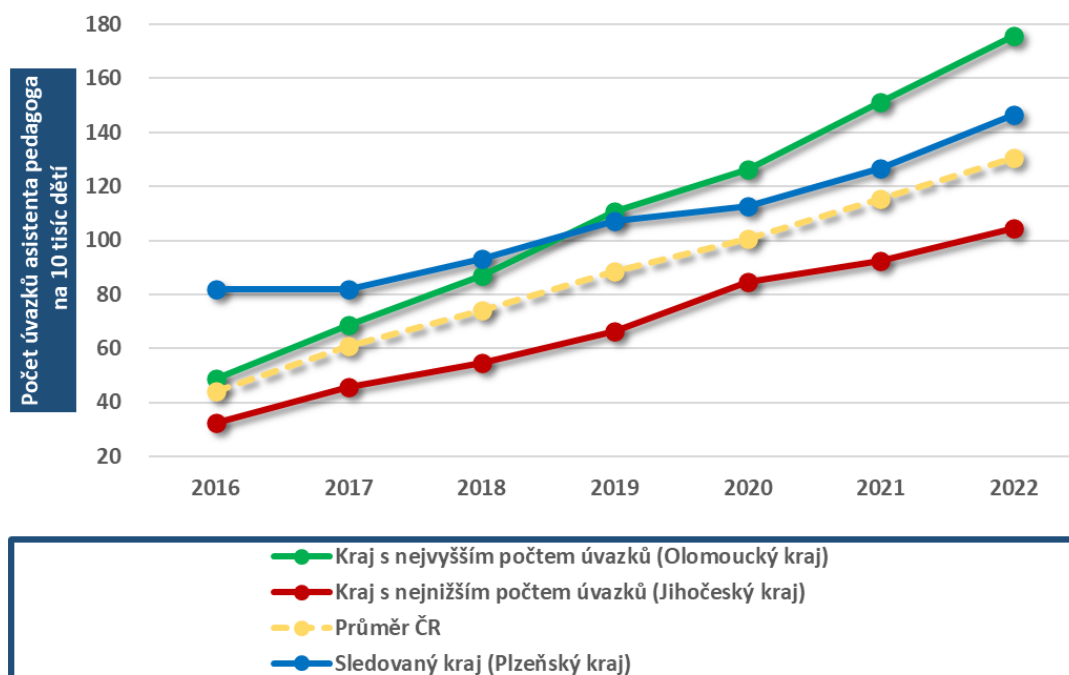
Mapa 25 | Školy, v nichž pedagogičtí pracovníci vykonávají činnost výchovný poradce 2022

Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

Další dva grafy 34 a 35 vyobrazují počet úvazků asistenta pedagoga v MŠ a ZŠ na 10 tisíc dětí/žáků. V obou případech vidíme velký nárůst těchto pozic. V Plzeňském kraji je mírně nadprůměrný počet těchto pracovníků v MŠ a v zásadě průměrný počet na ZŠ. V případě základních škol také vidíme velký skok mezi roky 2020 a 2021, kdy výrazně přibylo asistentů pedagoga na ZŠ. Role asistenta pedagoga je velice důležitá. Mezi jeho hlavní úkoly patří přímá výchovná a vzdělávací činnost u dětí/žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, individuální i skupinová podpora dětí/žáků při přípravě na výuku, pomoc dětem/žákům se zdravotním handicapem a pomoc při komunikaci mezi dětmi/žáky a učiteli, stejně jako mezi učiteli a zákonnými zástupci. Studie dokazují, že přítomnost asistenta na ZŠ, která je vhodně zacílena na individuálního žáka, popřípadě skupinu žáků se specifickými potřebami, napomáhá jeho/jejich akademickým výsledkům (Farrell et al., 2010).

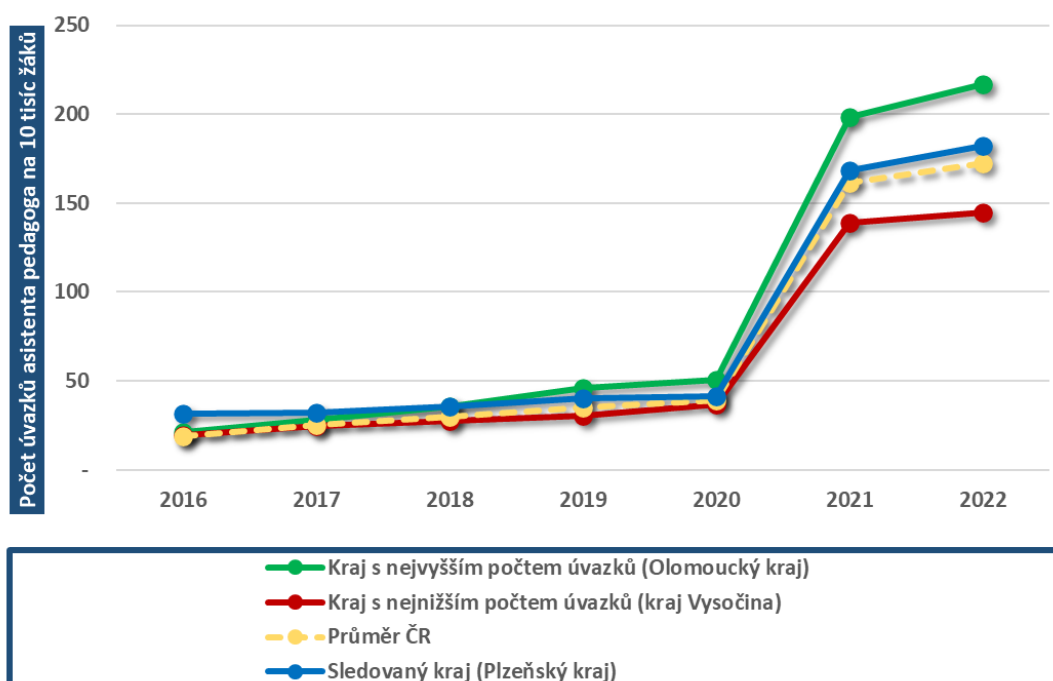
Graf 34 | Počet úvazků asistenta pedagoga v MŠ na 10 tisíc dětí

Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

Pozn.: Osa Y nezobrazena na hodnotě 0 pro názornější vizualizaci rozdílů mezi kraji a meziroční změny.

Graf 35 | Počet úvazků asistenta pedagoga v ZŠ na 10 tisíc žáků

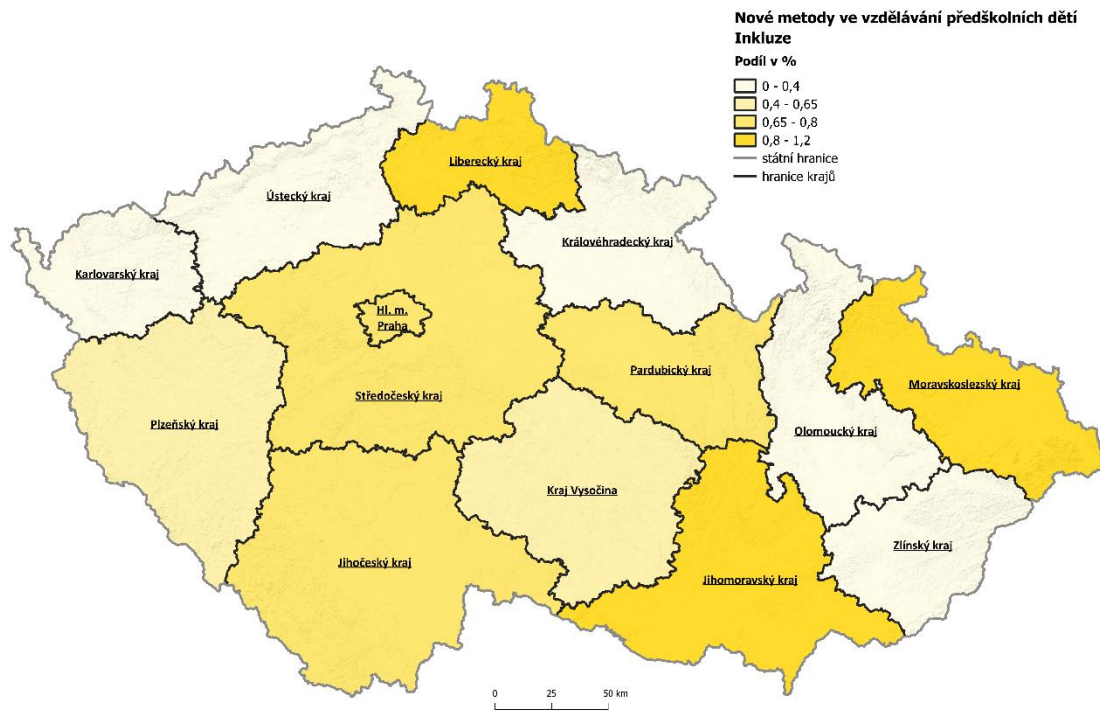

Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

Poslední mapou této kapitoly je mapa vyobrazující podíl mateřských škol v krajích, které si vybraly šablonu věnující se inkluzi. Podíly jsou ve všech krajích skutečně nízké, proto nelze mapu interpretovat jako rozdíly mezi kraji. Tato šablona je určena především pro pedagogy, kteří jsou s její pomocí vzdělávání v oblasti inkluze. V praxi se může jednat o semináře věnující se vlivu pedagoga na klima třídy, metody práce s dětmi s poruchami učení či ADHD), práce s dětmi s tělesným postižením, práce

s žáky z odlišného kulturního prostředí a další. Ve sledovaném Plzeňském kraji si tuto šablonu vybral nižší průměr MŠ.

Mapa 26 | Nové metody v PV – inkluze

Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

F. Prevence a ústavní výchovná péče

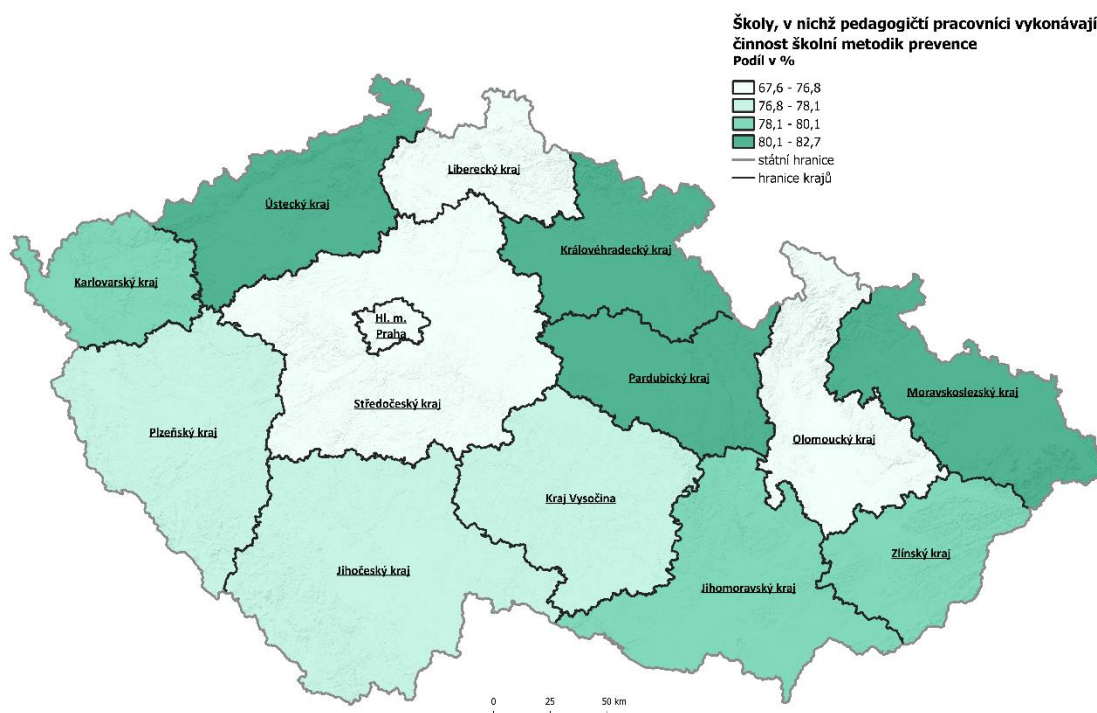
Prevence a ústavní výchovná péče hrají důležitou roli v ochraně a podpoře dětí a mládeže v České republice. Prevence se zaměřuje na identifikaci a omezení rizikových faktorů, které mohou ohrozit vývoj dětí.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy popsalo v [Národní strategii primární prevence rizikového chování dětí a mládeže 2019–2027](#) problematiku primární prevence ve školách a školských zařízeních. Konkrétní formy rizikového chování a prevence jim věnovaná jsou blíže popsány v metodických doporučeních ministerstva. Stěžejním partnerem ve školách při preventivních aktivitách či v případě řešení rizikového chování jsou školní metodici prevence, kteří zde působí podle § 7 Vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských pracovištích, ve znění pozdějších předpisů. Vyhláška zároveň definuje činnost školního poradenského pracoviště, včetně pozic, které na tomto pracovišti působí. Zároveň definuje standardní činnosti školního metodika prevence. Metodik prevence zpracovává preventivní program školy, dále metodicky vede pedagogické pracovníky školy a koordinuje preventivní aktivity školy.

Dle [Tematické zprávy ČŠI](#) většina škol (ZŠ a SŠ) naplňuje formální požadavky v oblasti prevence rizikového chování, tj. má zpracovaný preventivní program, obsazenu pozici školního metodika prevence a tuto problematiku má obsaženu ve strategických dokumentech školy. Dle této zprávy pouze 49 % metodiků na ZŠ a 66 % metodiků prevence na SŠ absolvovalo kvalifikační studium pro školní metodiky prevence. Ve většině případů je tato pozice kumulována s dalšími odbornými pozicemi ve škole – např. s třídním učitelem, výchovným poradcem, ředitelem školy, zástupcem ředitele školy apod.

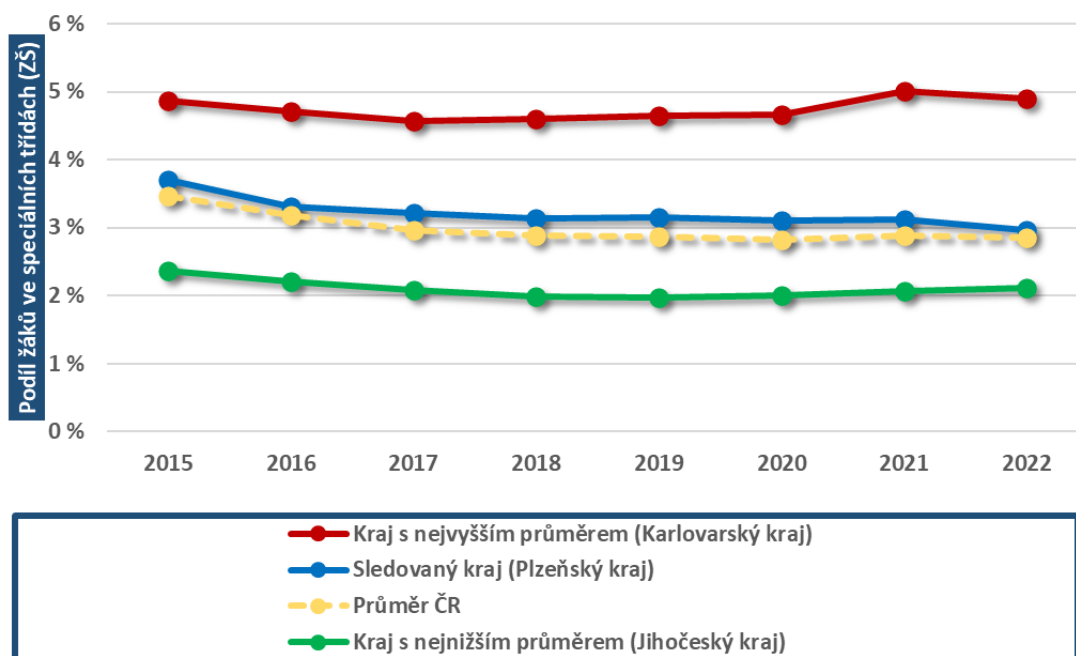
Plzeňský kraj patří ke krajům, kde můžeme najít menší průměrný podíl škol, v nichž pedagogičtí pracovníci vykonávají činnost školního metodika prevence. Tento průměr ale nedosahuje nejnižších pozorovaných hodnot v mapě 27. Zároveň je Plzeňský kraj regionem s průměrným podílem žáků (okolo 3 %) ve speciálních třídách ZŠ (graf 36). Situace se přitom od roku 2016 téměř nemění.

Mapa 27 | Školy, v nichž pedagogičtí pracovníci vykonávají činnost školní metodik prevence 2022

Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

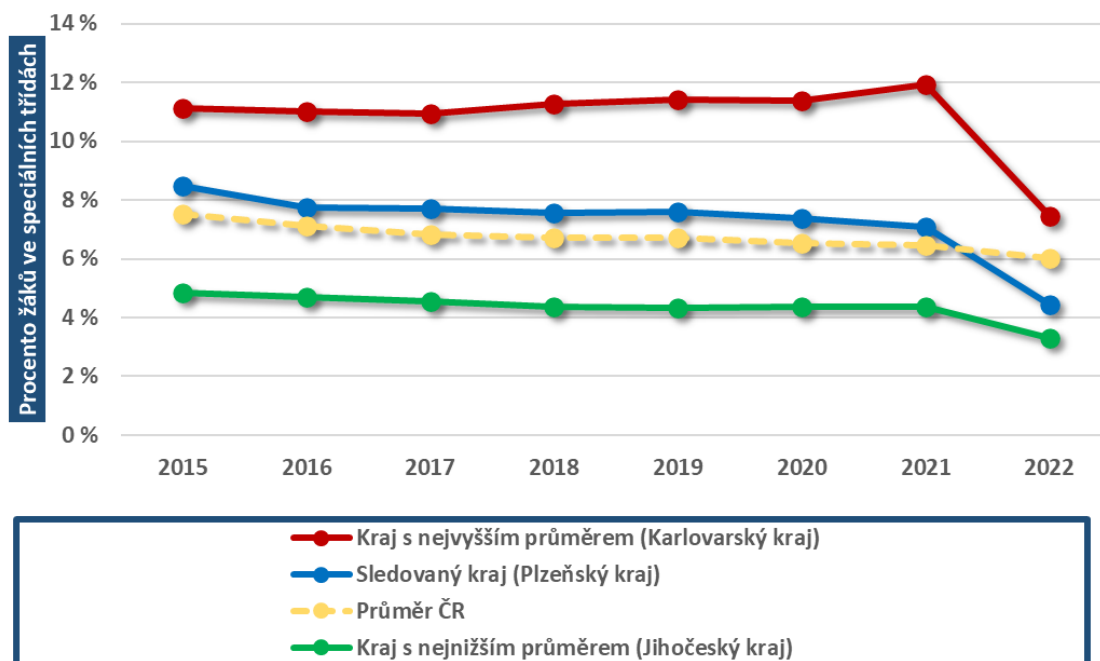
Graf 36 | Podíl žáků ve speciálních třídách ZŠ zřízených dle § 16, odst. 9 školského zákona

Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

Podíl žáků ve speciálních třídách je v SŠ obecně vyšší, než je tomu u ZŠ. Plzeňský kraj byl i v tomto případě dlouhodobě nad celorepublikovým průměrem. Až v roce 2022 se hodnota v tomto kraji skokově propadla pod hodnotu celorepublikového průměru.

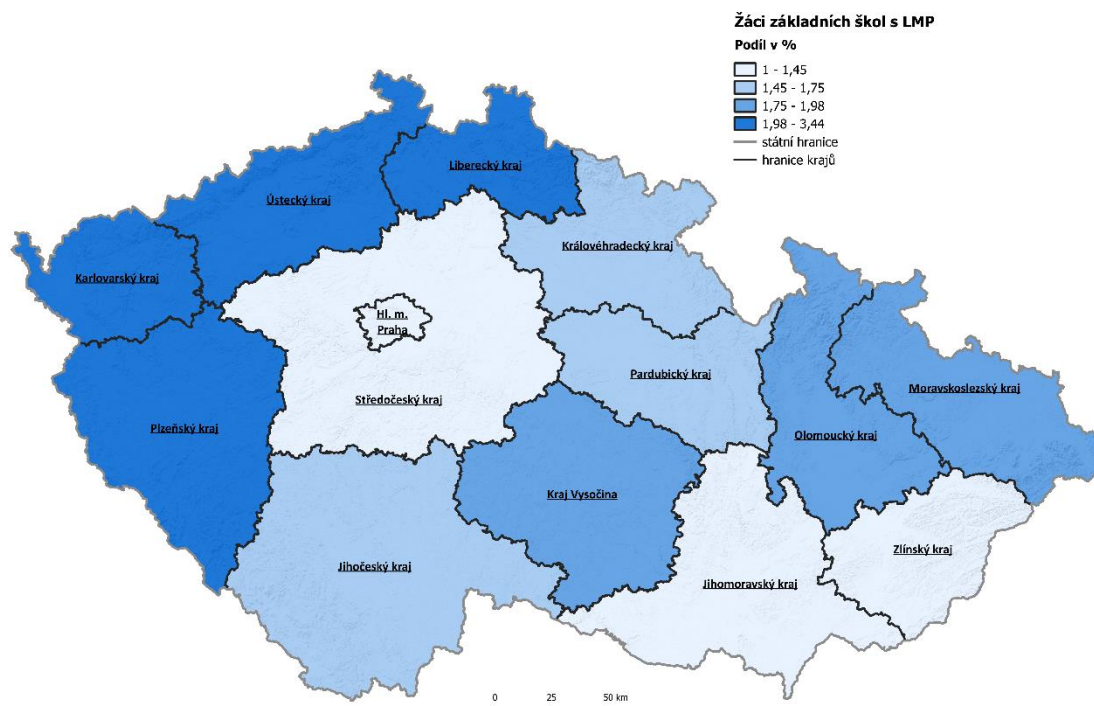
Graf 37 | Podíl žáků ve speciálních třídách SŠ zřizovaných dle § 16, odst. 9 školského zákona

Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

Mapa 28 pak dokresluje celkový obrázek, kdy vidíme, že nejvyšší podíl žáků s lehkým mentálním postižením můžeme najít v kraji Plzeňském, Karlovarském kraji, kraji Ústeckém a Libereckém. Nejnižších podílů dosahuje Praha, Středočeský kraj, Jihočeský a Zlínský kraj.

Mapa 28 | Podíl žáků s lehkým mentálním postižením (LMP) na ZŠ

Zdroj: Monitorovací rámec MŠMT

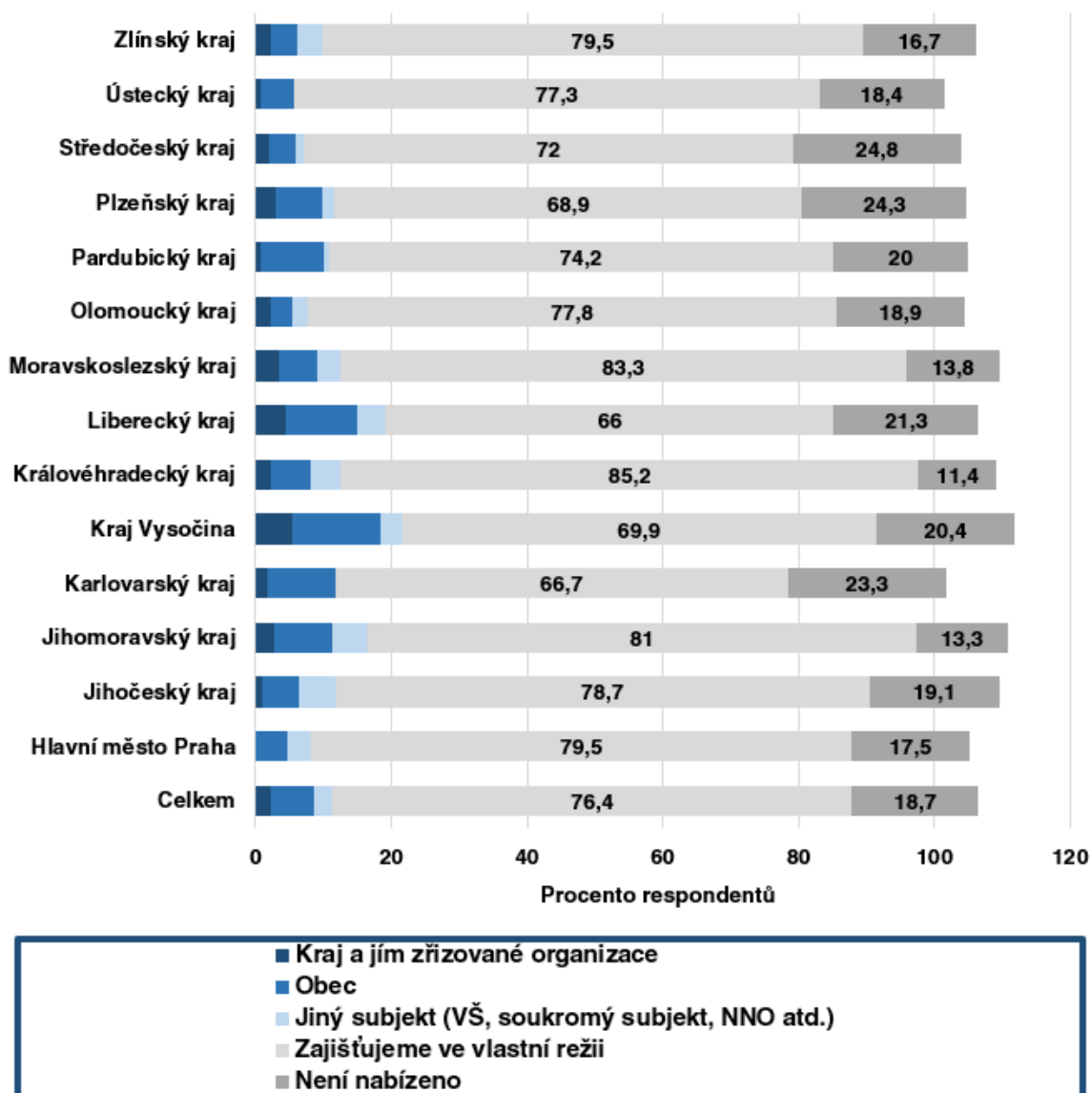
G. Systémová podpora a řízení škol

Ukazuje se, že některým ředitelům a učitelům škol ve všech stupních vzdělávání chybí větší opora ze strany zřizovatelů škol (např. pro další vzdělávání, pro řešení problémů zejména ve strukturálně postižených regionech atd). Řešením může být např. lepší spolupráce obcí a koordinace ze strany krajů či nabízení dalších forem podpory školám, zejm. u nepedagogických činností.

Tato problematika byla částečně zkoumána i v rámci plošného dotazníkového šetření na školách a vybraných školských zařízeních, které proběhlo v listopadu a prosinci roku 2022, a to s poměrně vysokou návratností, která v průměru přesáhla 80 %. Toto šetření bylo součástí výzkumného projektu, který pro MŠMT realizovalo konsorcium PAQ a STEM přes Technologickou agenturu ČR. Součástí dotazníků byla i otázka zjišťující jaké služby si školy zajišťují ve vlastní režii a jaké služby jim nabízí kraje a jimi zřizované organizace, obce či jiné subjekty, přičemž respondenti mohli označit i více možností.

Jednou ze sledovaných oblastí byla i podpora škol při vyhlašování výběrových řízení pro pedagogické i nepedagogické pracovníky. U této otázky ve všech krajích většina dotazovaných základních škol uvedla, že si je zajišťují ve vlastní režii. V Plzeňském kraji byl podíl takových základních škol o něco nižší (68,9 %) zatímco celorepublikově to byly více než tři čtvrtiny škol (76,4 %). Podporu ze strany obcí deklarovalo okolo 6,5 % ZŠ, což se shoduje s republikovým průměrem. O něco méně podpory pak získávají ZŠ ze strany kraje. Je však třeba brát v úvahu, že školy mohly současně označit více odpovědí (např. zajišťování ve vlastní režii i od obce) a celkový procentuální součet tak přesahoval 100 %.

Graf 38 | Podpora při vyhlášení výběrového řízení pro pedagogické i nepedagogické pracovníky (ZŠ)

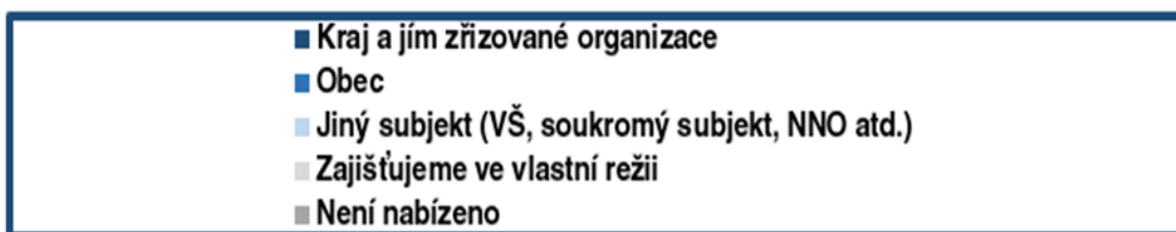
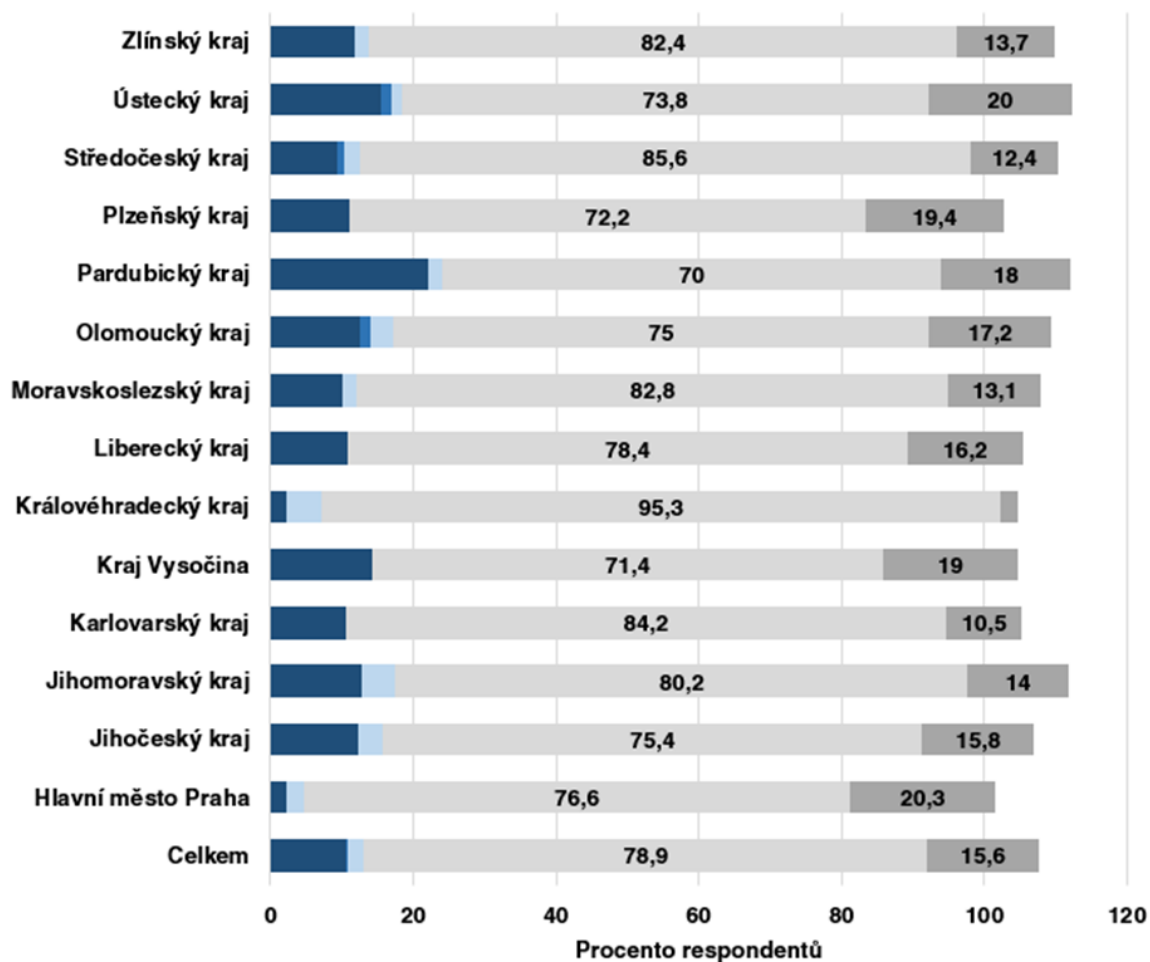

Pozn.: Možnost více odpovědí, součet může být více jak 100 %, N=1809.

Zdroj dat: Projekt TIRDMSMT015MT06 „Vytvoření souborů nástrojů určených ke zjišťování potřeb regionálního školství“.

Totožná otázka byla položena i v dotazníku pro střední školy, přičemž i jejich ředitelé uváděli, že vyhlášení výběrových řízení zajišťují ve vlastní režii. V tomto případě zůstává podíl takových škol v Plzeňském kraji nižší (72,2 %), než byl celorepublikový průměr (78,9 %). Situace ohledně podpory ze strany obcí a krajů je u SŠ vzhledem ke zřizovatelské roli krajů logicky opačná než u ZŠ. Středním školám tedy více nabízely podporu kraje a jimi zřizované organizace, zatímco podpora v této věci ze strany obcí nebyla prakticky žádná (tuto možnost označili ředitelé škol pouze v Olomouckém, Středočeském a Ústeckém kraji, a to v rozmezí 1–1,6 %).

Graf 39 | Podpora při vyhlášení výběrového řízení pro pedagogické i nepedagogické pracovníky (SŠ)

Pozn.: Možnost více odpovědí, součet může být více jak 100 %. N=874.

H. Vzdělávání v celoživotní perspektivě

Celoživotní vzdělávání se stává nevyhnutelným požadavkem na jedince v dynamicky se měnícím světě. Další vzdělávání představuje způsob pro vyrovnání současných a budoucích společenských, ekonomických a environmentálních změn včetně transformace profesí. Proto je podstatné člověku umožnit kdykoliv do systému učení znovu vstoupit (MŠMT, 2020).

Střední školy jsou podporovány ke své proměně jako center celoživotního učení v krajích. Ty mají nejen učit žáky v rámci počátečního vzdělávání, ale mají nabízet i nejrůznější formy dalšího vzdělávání pro dospělé. Nabídnutá podpora školám při odstraňování identifikovaných překážek umožní přistupovat ke vzdělání v celoživotní perspektivě.

H.1 Aktivity SŠ v oblasti celoživotního vzdělávání (NPI ČR)

Následující informace jsou výstupem dotazníkových šetření, která probíhala v období 2015–2021. Cílem šetření, které proběhlo v období listopad 2015–leden 2016, bylo zmapování aktuální situace škol a jejich potřeb v rámci oblastí vymezených operačním programem Výzkum, vývoj a vzdělávání. Cílem následného šetření, které proběhlo v období říjen–prosinec 2018, bylo jednak zmapování aktuální situace škol a jejich potřeb a dále vyhodnocení posunu, který se na školách udál, od období prvního šetření realizovaného v období listopad 2015–leden 2016 v rámci oblastí vymezených operačním programem Výzkum, vývoj a vzdělávání od období prvního dotazníkového šetření. Cílem závěrečného šetření realizovaného v období březen–květen 2021 bylo opět zmapování situace škol a jejich potřeb a vyhodnocení posunu, který na školách proběhl od období prvního a druhého šetření.

V rámci šetření byla sledována situace v oblastech kariérového poradenství, spolupráce škol a firem, dalšího vzdělávání poskytovaného sítěmi škol v krajích, polytechnického vzdělávání, podpory kompetencí k podnikavosti, společného vzdělávání a infrastruktury školy. Mezi další sledované oblasti byly zařazeny oblasti ICT, jazykové vzdělávání a rozvoj čtenářské a matematické gramotnosti.

Sběr dat se uskutečnil v rámci šetření formou internetového dotazování (CASI – computer-assisted self-interviewing). Osloveny byly všechny SŠ a VOŠ v celé ČR, tedy 1310 škol. Z těchto škol se Národnímu pedagogickému institutu České republiky vrátilo 1254 kompletně vyplněných dotazníků, návratnost dotazníků se tedy v tomto šetření pohybuje na úrovni 96 %.

V rámci rozvoje škol jako center celoživotního učení střední a vyšší odborné školy v Plzeňském kraji nejčastěji realizují další vzdělávání pedagogů a zájmové vzdělání pro veřejnost. Třetina škol organizuje odborné vzdělávání pro zaměstnavatele. Více než čtvrtina škol realizuje rekvalifikace a téměř čtvrtina škol vzdělávání v oblasti ICT dovedností. Část škol pak realizuje vzdělávání seniorů a zkoušky podle zákona 179/2006 Sb. v platném znění a část nabízí i přípravu na vykonání zkoušky podle NSK. Oproti předchozím vlnám se u většiny realizovaných aktivit mírně snížil podíl aktivních škol.

V souvislosti s překážkami, které omezují rozvoj celoživotního učení, školy nejčastěji naráží na malý zájem dospělých o další vzdělávání. Více než třetina škol se potýká s nedostatkem finančních prostředků pro pracovníka, který by zaštiťoval oblast dalšího vzdělávání na škole, s malým zájem pedagogů o výuku v programech dalšího vzdělávání, s administrativou spojenou se získáním akreditace rekvalifikací a s malým zájem zaměstnavatelů o další vzdělávání. Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny překážek k alespoň mírnému poklesu škol, který se s nimi potýká. Nejvíce se zlepšila situace u nedostatku finančních prostředků pro pracovníka, který by zaštiťoval další vzdělávání.

V oblasti celoživotního učení by školy v Plzeňském kraji nejvíce ocenily finance na kvalitní materiál. Téměř polovina škol by ocenila zapojení odborníků z mimoškolního prostředí jako lektorů a přípravu pedagogických pracovníků jako lektorů dalšího vzdělávání. Více než třetina škol by pak ocenila zlepšení

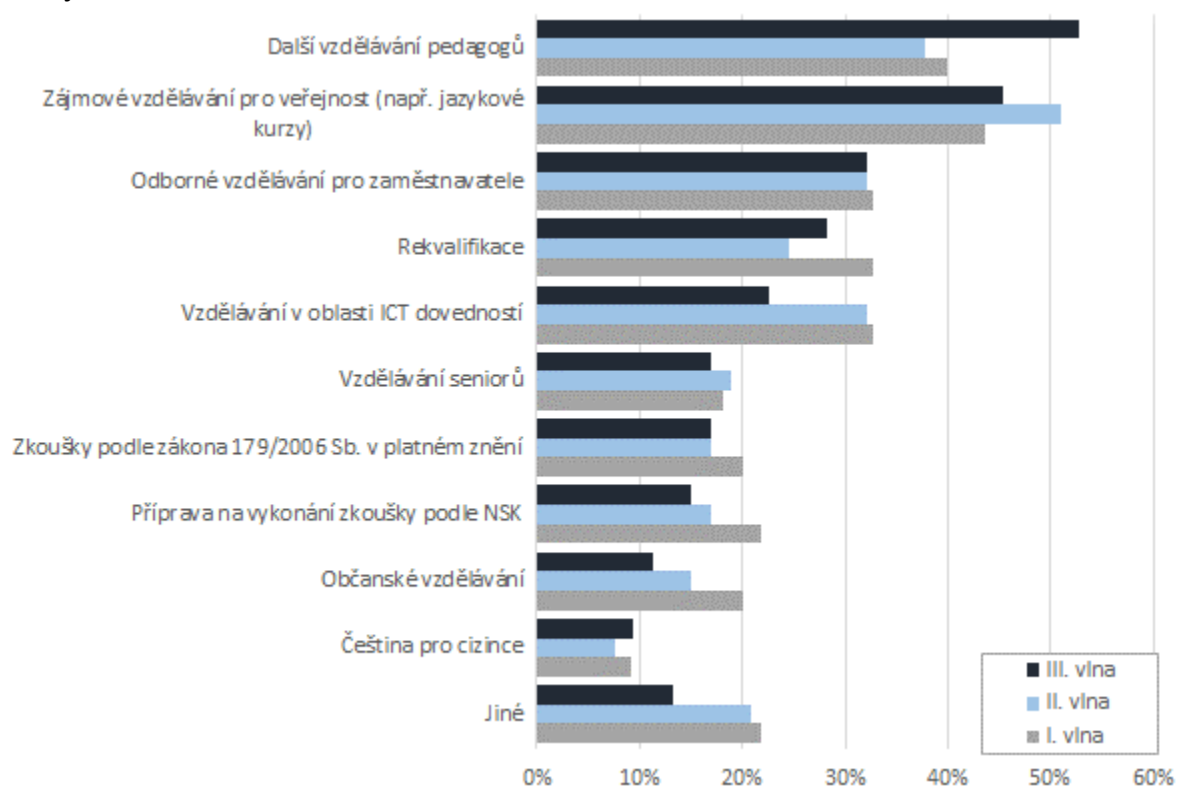
ICT školy po kvalitativní či kvantitativní stránce, zlepšení vybavení učeben teoretické výuky, zlepšení vybavení dílen pro odborný výcvik a rekvalifikace pro úřady práce bez výběrového řízení. Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny opatření k poklesu jejich potřebnosti.

H.2 Aktivity, které školy realizují v rámci rozvoje celoživotního učení

V rámci rozvoje škol jako center celoživotního učení střední a vyšší odborné školy nejčastěji realizují další vzdělávání pedagogů (53 %). 45 % škol realizuje zájmové vzdělání pro veřejnost. Třetina škol organizuje odborné vzdělávání pro zaměstnavatele (32 %). 28 % škol realizuje rekvalifikace a 23 % škol vzdělávání v oblasti ICT dovedností. 17 % škol pak realizuje vzdělávání seniorů a zkoušky podle zákona 179/2006 Sb. v platném znění a 15 % škol nabízí přípravu na vykonání zkoušky podle NSK.

Oproti předchozím vlnám šetření se u většiny realizovaných aktivit mírně snížil podíl aktivních škol. K nejvyššímu poklesu došlo u vzdělávání v oblasti ICT dovedností (pokles o 10 p. b. vůči I. vlně šetření). Mírně vzrostl podíl škol zabývajících se dalším vzděláváním pedagogů (nárůst o 13 p. b. vůči I. vlně šetření).

Graf 40 | Činnosti, na kterých se školy v rámci rozvoje škol jako center celoživotního učení aktivně podílejí

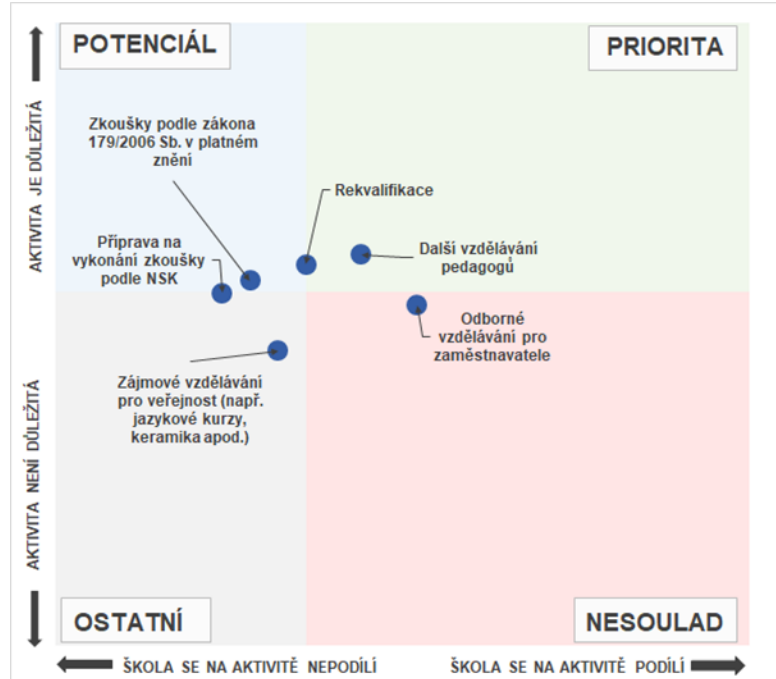
Zdroj: <https://archiv-nuv.npi.cz/p-kap/analiza-potreb-skol-podzim-221.html>

H.3 Důležitost nejčastěji zmiňovaných aktivit na vybraných typech škol

Střední odborná učiliště z výše uvedených aktivit v oblasti celoživotního učení nejčastěji organizují odborné vzdělávání pro zaměstnavatele (52 %). Více než dvě pětiny středních odborných učilišť realizují další vzdělávání pedagogů (44 %). Více než třetina škol realizuje rekvalifikace (36 %) a 32 % škol se věnuje zájmovému vzdělávání pro veřejnost (např. jazykové kurzy, keramika apod.). Více než čtvrtina škol pak realizuje zkoušky podle zákona 179/2006 Sb. v platném znění (28 %) a 24 % škol připravují na vykonání zkoušky podle NSK.

Pokud bychom v souvislosti s realizovanými aktivitami měli zohlednit jejich důležitost, prioritou pro střední odborná učiliště je další vzdělávání pedagogů a rekvalifikace. Tyto aktivity realizuje vysoký podíl SOU, který jim přisuzuje také nadprůměrnou důležitost.

Schéma 7 | Aktivity, na nichž se SOU podílejí, a jejich důležitost

Zdroj: <https://archiv-nuv.npi.cz/p-kap/analyza-potreb-skol-podzim-221.html>

Odborné vzdělávání pro zaměstnavatele realizuje nejvyšší podíl učilišť. Nicméně této aktivitě přiřkládají učiliště spíše podprůměrnou důležitost, a proto pro učiliště představuje určitý nesoulad.

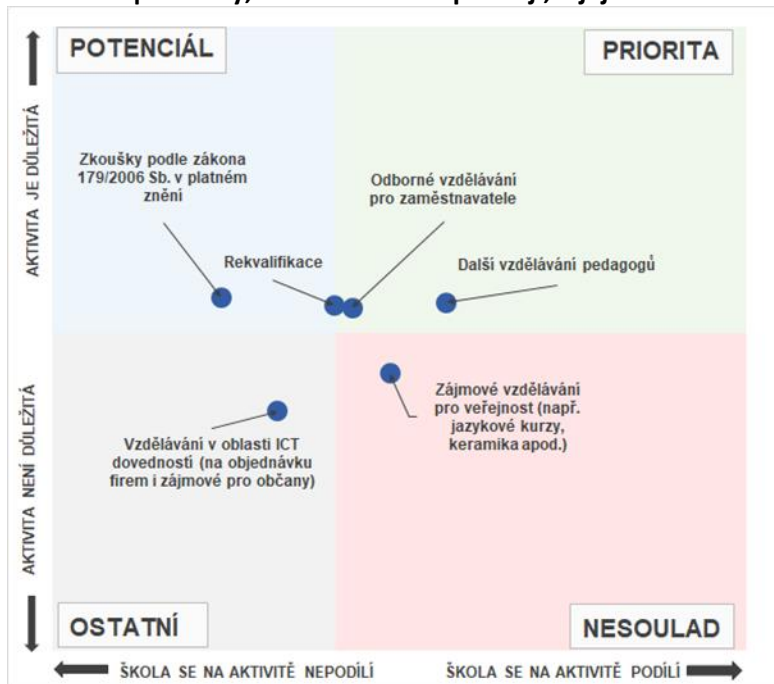
Potenciál pro rozvoj škol jako center celoživotního učení představují aktivity v podobě umožnění zkoušek podle zákona 179/2006 Sb. v platném znění a příprava na vykonání zkoušky podle NSK. Tyto aktivity realizuje nižší podíl škol než aktivity prioritní, ale školy jim přiřkládají nadprůměrně vysokou důležitost.

Střední odborné školy v oblasti celoživotního učení nejčastěji realizují další vzdělávání pedagogů (57 %) a zájmové vzdělávání pro veřejnost (49 %). Více než dvě pětiny škol organizují odborné vzdělávání pro zaměstnavatele (43 %) a rekvalifikace (41 %). Téměř třetina škol pořádá vzdělávání v oblasti ICT dovedností (na objednávku firem i zájmové pro občany) (32 %) a téměř čtvrtina škol realizuje zkoušky podle zákona 179/2006 Sb. (24 %).

Prioritou v oblasti celoživotního učení je pro SOŠ další vzdělávání pedagogů, odborné vzdělávání pro zaměstnavatele a do jisté míry také realizace rekvalifikací. Tyto aktivity realizuje vysoký podíl škol, který je považuje za důležité.

Zájmové vzdělávání pro veřejnost vykonává téměř poloviční podíl škol, ale je mu přisuzována nižší důležitost než aktivitám prioritním. Z tohoto důvodu se ocitá v tzv. nesouladu. Potenciál pro podporu celoživotního učení představují zkoušky podle zákona 179/2006 Sb. Ty realizuje nižší podíl škol než aktivity prioritní, ale je jim přisuzována nadprůměrně vysoká důležitost.

Schéma 8 | Aktivity, na nichž se SOŠ podílejí, a jejich důležitost

Zdroj: <https://archiv-nuv.npi.cz/p-kap/analiza-potreb-skol-podzim-221.html>

Gymnázia nejsou v rámci rozvoje škol jako center celoživotního učení příliš aktivní. Nejvíce gymnázií realizuje další vzdělávání pro pedagogy (60 %). Téměř polovina škol se věnuje zájmovému vzdělávání pro veřejnost (47 %). Necelá třetina gymnázií uvedla jiný důvod, kde se nejčastěji vyjadřovala ve smyslu, že se celoživotním učením nezabývá (27 %). Celkem 20 % gymnázií organizuje vzdělávání seniorů a vzdělávání v oblasti ICT dovedností.

Schéma 9 | Aktivity, na nichž se gymnázia podílejí, a jejich důležitost

Zdroj: <https://archiv-nuv.npi.cz/p-kap/analiza-potreb-skol-podzim-221.html>

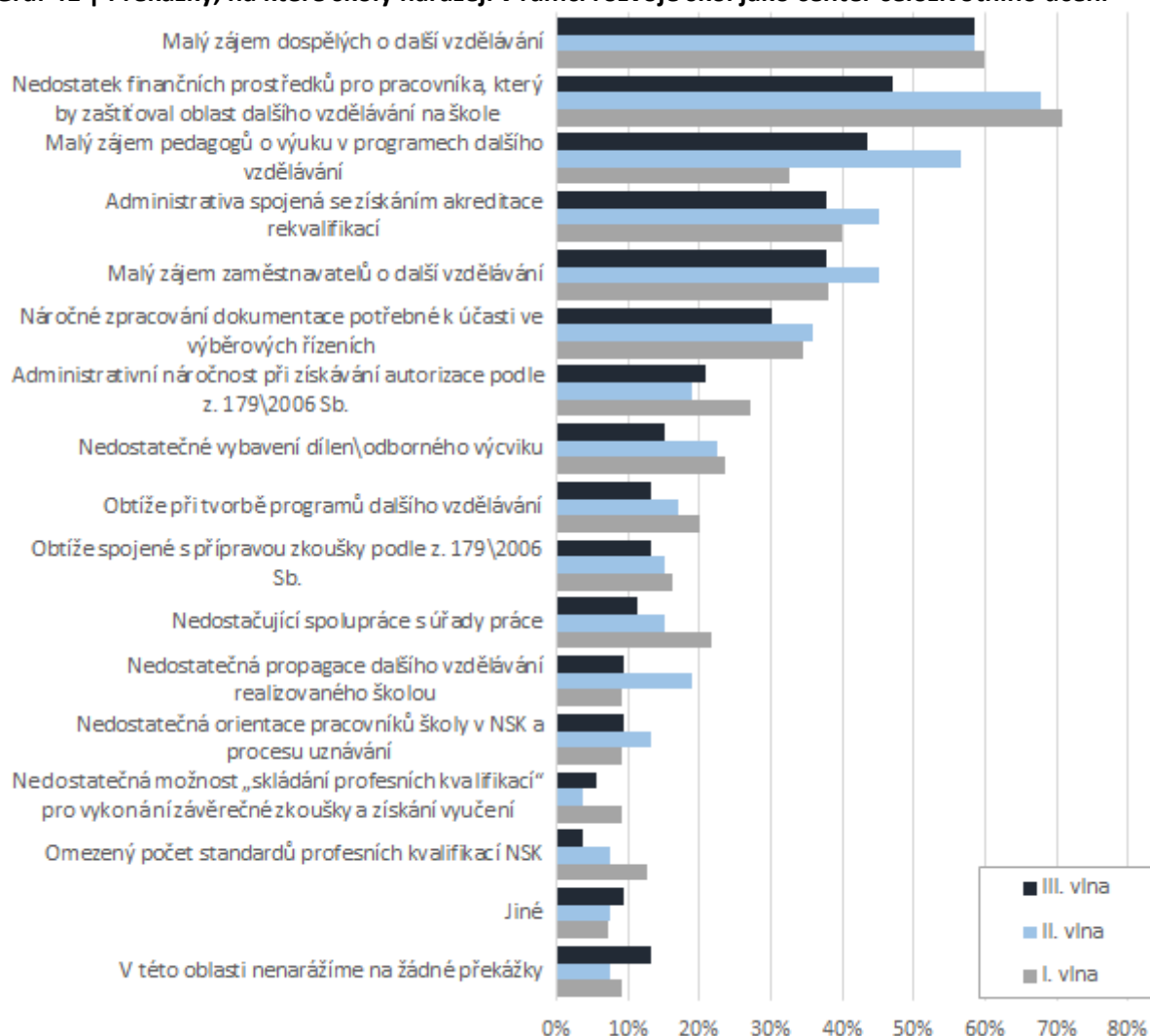
Prioritou je pro gymnázia další vzdělávání pedagogů a do jisté míry také zájmové vzdělávání pro veřejnost. Jedná se aktivity, které realizuje nejvyšší část gymnázií a zároveň jim přisuzují nadprůměrný

význam. Vzdělávání seniorů představuje pro gymnázia v oblasti celoživotního učení potenciál. Tuto aktivitu realizuje pětina gymnázií, ale je jí přisouzena nadprůměrně vysoká důležitost.

H.4 Překážky, na které školy naráží v rámci rozvoje celoživotního učení

V souvislosti s překážkami, které omezují rozvoj celoživotního učení, školy nejčastěji naráží na malý zájem dospělých o další vzdělávání (58 %). Více než třetina škol se potýká s nedostatkem finančních prostředků pro pracovníka, který by zaštiťoval oblast dalšího vzdělávání na škole (47 %), s malým zájem pedagogů o výuku v programech dalšího vzdělávání (43 %), s administrativou spojenou se získáním akreditace rekvalifikací (38 %) a s malým zájem zaměstnavatelů o další vzdělávání (38 %). Celkem 30 % škol se potýká s náročným zpracováním dokumentace potřebné k účasti ve výběrových řízeních a 21 % škol naráží na administrativní náročnost při získávání autorizace podle z. 179\2006 Sb. Na další překážky naráží méně než 20 % škol a 13 % škol naráží na žádné překážky.

Graf 41 | Překážky, na které školy narážejí v rámci rozvoje škol jako center celoživotního učení

Zdroj: <https://archiv-nuv.npi.cz/p-kap/analiza-potreb-skol-podzim-221.html>

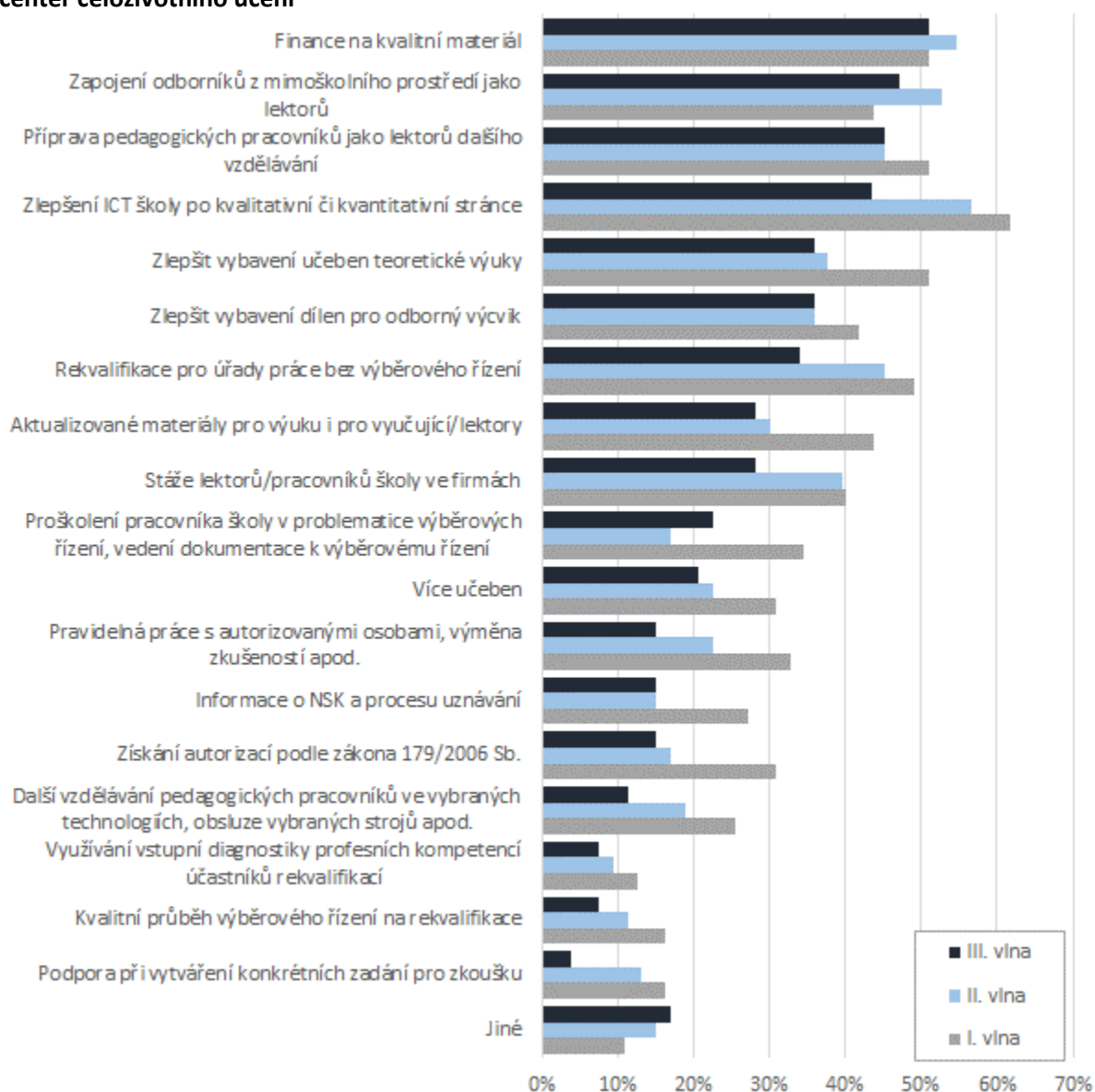
Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny překážek k alespoň mírnému poklesu škol, který se s nimi potýká. Nejvíce se zlepšila situace u nedostatku finančních prostředků pro pracovníka, který by zaštiťoval další vzdělávání (pokles o 24 p. b. vůči I. vlně šetření). Nárůst je naopak patrný u malého zájmu pedagogů o výuku v programech dalšího vzdělávání (nárůst o 11 p. b. vůči I. vlně šetření).

H.5 Opatření pro zlepšení realizace rozvoje celoživotního učení

V oblasti celoživotního učení by školy v Plzeňském kraji nejvíce ocenily finance na kvalitní materiál (51 %). Téměř polovina škol by ocenila zapojení odborníků z mimoškolního prostředí jako lektorů (47 %) a přípravu pedagogických pracovníků jako lektorů dalšího vzdělávání (45 %). Více než třetina škol by pak ocenila zlepšení ICT školy po kvalitativní či kvantitativní stránce (43 %), zlepšení vybavení učeben teoretické výuky (36 %), zlepšení vybavení dílen pro odborný výcvik (36 %) a rekvalifikace pro úřady práce bez výběrového řízení (34 %).

V nejmenší míře naopak školy uváděly potřebu podpory při vytváření konkrétních zadání pro zkoušku (4 %), kvalitního průběhu výběrového řízení na rekvalifikace (8 %) a využívání vstupní diagnostiky profesních kompetencí účastníků rekvalifikací (8 %).

Graf 42 | Opatření, která by pomohla školám k dosažení zvoleného cíle v rámci rozvoje škol jako center celoživotního učení

Zdroj: <https://archiv-nuv.npi.cz/p-kap/analyza-potreb-skol-podzim-221.html>

Oproti předchozím vlnám šetření došlo u většiny opatření k poklesu jejich potřeby. K nejvyššímu poklesu došlo u potřeby zlepšení ICT školy po kvalitativní či kvantitativní stránce (pokles o 18 p. b. vůči

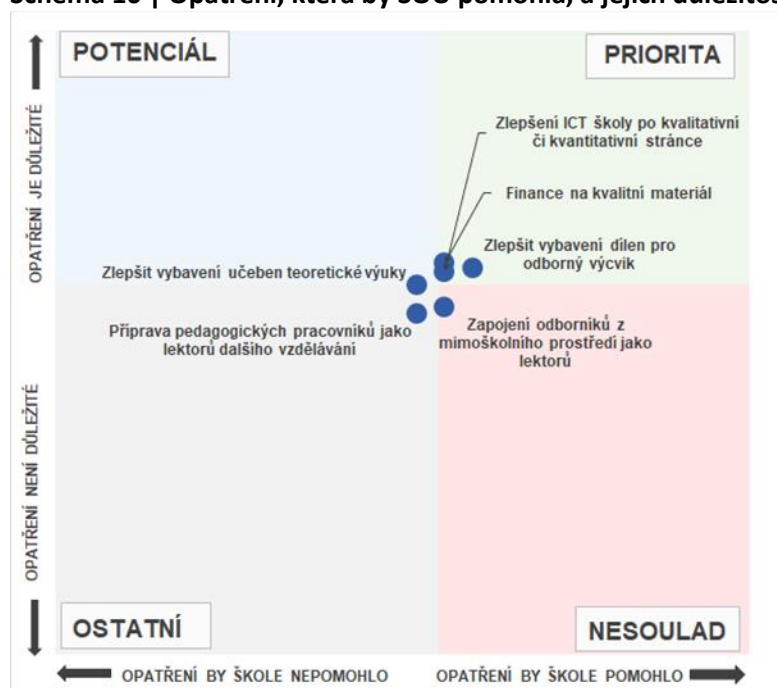
I. vlně šetření) a pravidelné práce s autorizovanými osobami, výměna zkušeností apod. (pokles o 18 p. b. vůči I. vlně šetření). V období všech třech vln šetření se situace téměř nezměnila u potřeby financí na kvalitní materiál a od první vlny šetření došlo k poklesu téměř na původní hodnotu v případě zapojení odborníků z mimoškolního prostředí jako lektorů.

H.6 Důležitost nejčastěji zmiňovaných opatření na vybraných typech škol

Střední odborná učiliště uvedla, že by jim v rozvoji škol jako center celoživotního učení nejvíce pomohlo zlepšení vybavení dílen pro odborný výcvik (60 %). Více než polovina učilišť dále uvedla, že by jim pomohly finance na kvalitní materiál (56 %), zlepšení ICT školy (56 %), zapojení odborníků z mimoškolního prostředí jako lektorů (56 %) a dále příprava pedagogických pracovníků jako lektorů dalšího vzdělávání (52 %) a zlepšení vybavení učeben teoretické výuky (52 %).

Pokud bychom v souvislosti s navrhovanými opatřeními pro rozvoj dalšího vzdělávání zohlednili také jejich důležitost, představuje priority středních odborných učilišť zlepšení vybavení dílen pro odborný výcvik, finance na kvalitní materiál a zlepšení ICT školy po kvalitativní či kvantitativní stránce. Tato opatření zmiňují školy nejčastěji a zároveň je ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnotí jako nejdůležitější.

Schéma 10 | Opatření, která by SOU pomohla, a jejich důležitost

Zdroj: <https://archiv-nuv.npi.cz/p-kap/analyza-potreb-skol-podzim-221.html>

Zapojení odborníků z mimoškolního prostředí jako lektorů by pomohlo vysokému podílu učilišť, ale učiliště je považují za podprůměrně důležitá opatření.

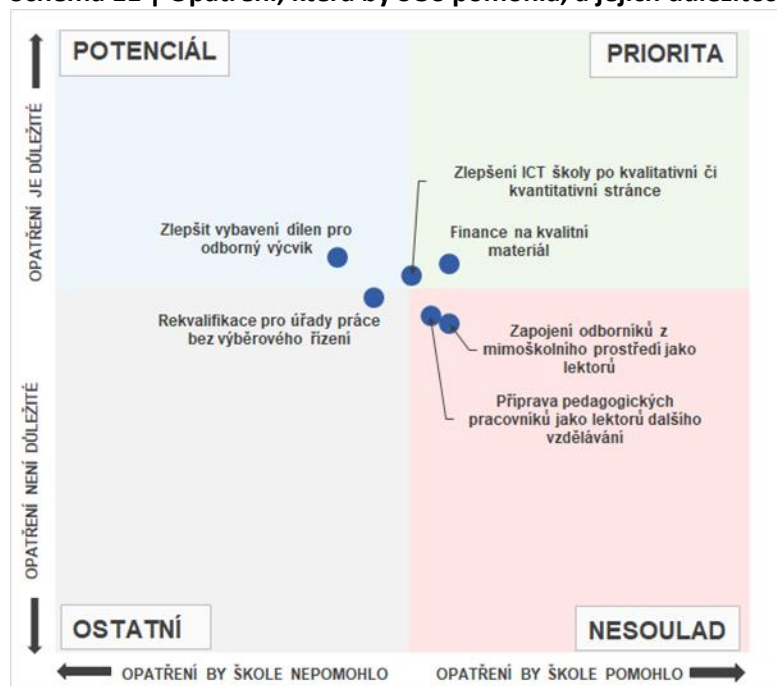
Zlepšení vybavení učeben teoretické výuky vyžaduje nižší podíl středních odborných učilišť než opatření prioritní, tomuto opatření je však přisuzována vysoká důležitost. Z tohoto důvodu pro školy představuje potenciál v oblasti celoživotního učení.

Příprava pedagogických pracovníků jako lektorů dalšího vzdělávání je ze sledovaných opatření považována za nejméně důležitou.

Střední odborné školy by nejvíce ocenily finance na kvalitní materiál a zapojení odborníků z mimoškolního prostředí jako lektorů (shodně 57 %). Více než polovině škol by pomohla příprava pedagogických pracovníků jako lektorů dalšího vzdělávání (54 %) a zlepšení ICT školy po kvalitativní či kvantitativní stránce (51 %). Necelá polovina škol se vyslovila pro rekvalifikace pro úřady práce bez výběrového řízení (46 %) a pro zlepšení vybavení dílen pro odborný výcvik (41 %).

Z hlediska důležitosti jednotlivých opatření rozvoje škol jako center celoživotního učení představují největší priority finance na kvalitní materiál a zlepšení ICT školy. Tato opatření školy zmiňovaly nejčastěji a zároveň je ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnotily jako velice důležitá.

Schéma 11 | Opatření, která by SOŠ pomohla, a jejich důležitost

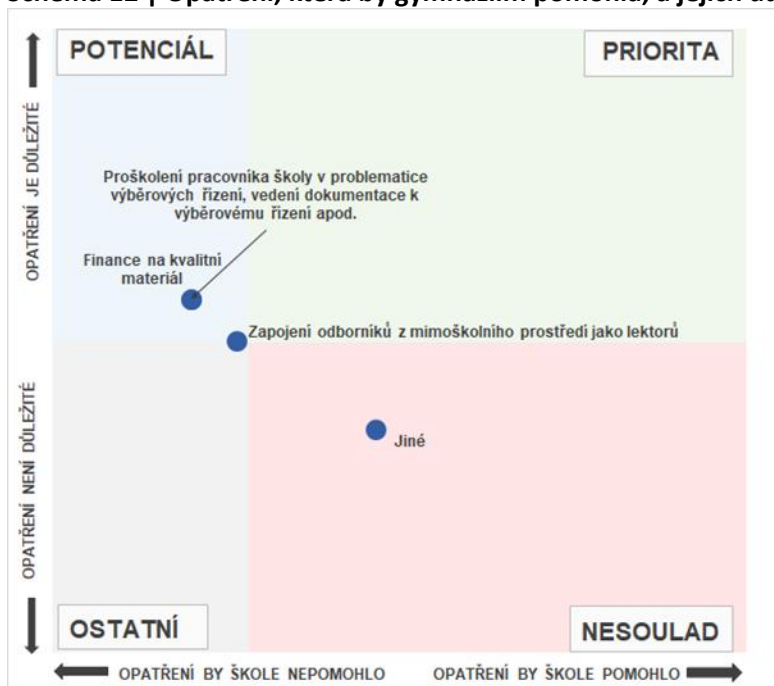
Zdroj: <https://archiv-nuv.npi.cz/p-kap/analiza-potreb-skol-podzim-221.html>

Zapojení odborníků z mimoškolního prostředí jako lektorů a přípravu pedagogických pracovníků jako lektorů dalšího vzdělávání by ocenil také vysoký podíl škol, ale přisouzená důležitost nabývá průměrných hodnot.

Zlepšení vybavení dílen by potřeboval nižší podíl škol než opatření prioritní. Střední odborné školy však tomuto opatření přisuzují nadprůměrnou důležitost, proto pro ně představuje potenciál pro rozvoj škol jako center celoživotního učení. Rekvalifikace pro úřady práce bez výběrového řízení se umístily těsně pod hranicí opatření s potenciálem.

Gymnázia by v rámci rozvoje škol jako center celoživotního učení nejvíce ocenila zapojení odborníků z mimoškolního prostředí jako lektorů (27 %) a dále pak finance na kvalitní materiál (20 %) a proškolení pracovníka školy v problematice výběrových řízení a vedení dokumentace k výběrovému řízení apod. (20 %). Téměř polovina gymnázií zvolila odpověď „jiné“, do které nejčastěji psala, že se dalším vzděláváním nezabývá.

Schéma 12 | Opatření, která by gymnáziím pomohla, a jejich důležitost

Zdroj: <https://archiv-nuv.npi.cz/p-kap/analyza-potreb-skol-podzim-221.html>

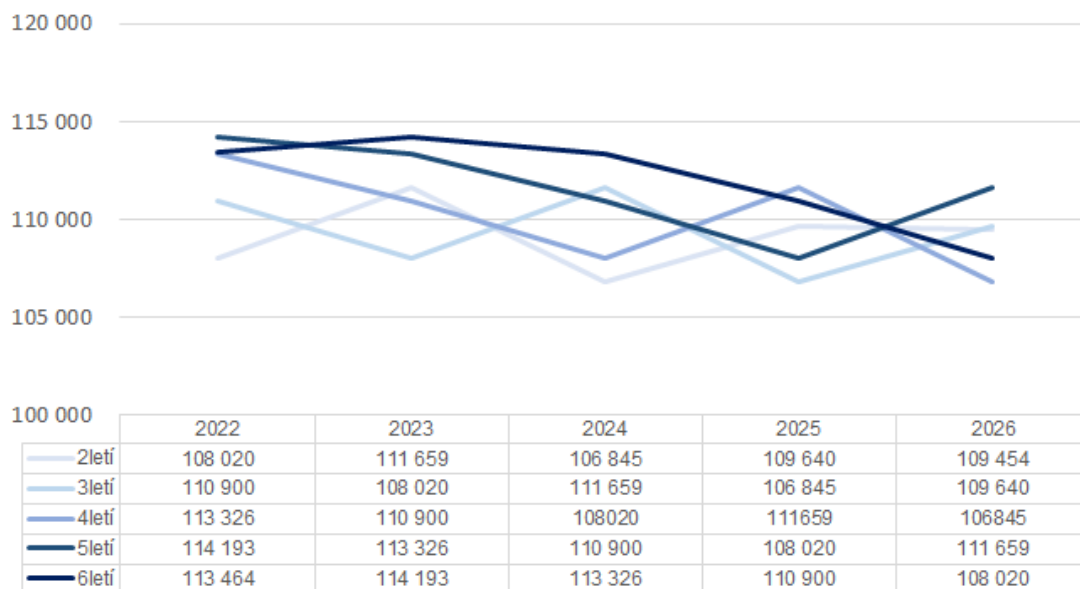
Při zohlednění důležitosti jednotlivých opatření pro rozvoj škol jako center celoživotního učení je potenciálem gymnázií hlavně proškolení pracovníka školy v problematice výběrových řízení a vedení dokumentace k výběrovému řízení apod. a finance na kvalitní materiál. Tato opatření jsou gymnáziím ve srovnání s ostatními sledovanými položkami hodnocena jako velice důležitá. Jistý potenciál představuje také zapojení odborníků z mimoškolního prostředí jako lektorů, které má lehce nadprůměrnou důležitost.

I. Strategie dalšího rozvoje sítě škol a školských zařízení

I.1 Výhled vývoje počtu dětí ve věku nástupu do mateřských škol

Z hlediska budoucího vývoje nově nastoupivších do mateřských škol je klíčový počet dětí ve věkových kategoriích, které mezi nově přijímanými do mateřských škol dominují.

Graf 43 | Výhled vývoje počtu dětí ve věku 2-6 let v České republice – mateřské školy

Zdroj: <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-184&NazevSeo=Demograficka-prognoza-Vyvoj-poctu-zaku-jako->

V kategorii dvouletých by počty na úrovni celé ČR měly mít kolísavý charakter. Zpočátku rostoucí tendence ukončí pokles v roce 2024 s následujícím nárůstem, který je očekáván počínaje rokem 2025 a ustálen do konce predikovaného období. Pokud se podíváme uceleně na predikované období, tak je očekáván mírný nárůst počtu dvouletých. Z regionálního hlediska nacházíme určité odlišnosti, ačkoli obecně definované trendy zůstávají.

V populaci tříletých by mělo docházet na celorepublikové úrovni k mírnému poklesu ve srovnání se začátkem predikovaného období, ačkoli v roce 2024 můžeme očekávat ojedinělý významnější nárůst počtu 3letých dětí. V roce 2025 začnou počty tříletých ve všech krajích opět v různé míře stagnovat s následným mírným navýšením v roce 2026. Pouze ve třech krajích může docházet na konci predikovaného období k nárůstu, a to v hlavním městě Praha, Olomouckém a Zlínském kraji. Průběh predikovaného období má na první pohled poměrně kolísavý charakter, ačkoli regionálně jsou některé kraje svým vývojem počtu tříletých poměrně stabilní. Například v Královéhradeckém kraji a v Kraji Vysočina může docházet v závěru predikovaného období pouze k minimálnímu posunu v řádu desítek dětí.

Populace čtyřletých by měla zaznamenat v roce 2022 významný pokles, který bude přetrvávat až do konce predikovaného období s ojedinělou výjimkou v roce 2025. Tento trend se projevuje ve všech krajích, s výjimkou hlavního města Praha, ve kterém dochází na konci predikovaného období k nárůstu. V hlavním městě Praha je očekávána střídavě rostoucí a klesající tendence. Naopak k nejvýraznějšímu poklesu by mělo docházet ve Středočeském a Plzeňském kraji po celé predikované období. V Ústeckém a Pardubickém kraji by mělo docházet k poklesu až od roku 2024.

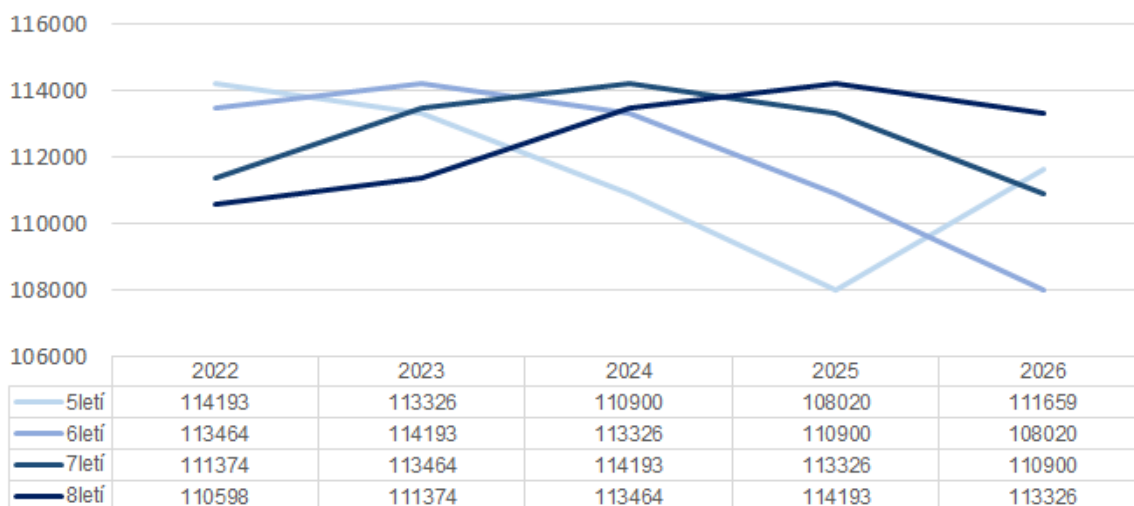
Kategorie pětiletých by měla celkově zaznamenat postupné snižování počtu dětí až do roku 2026, ve kterém by mohl nastat nárůst, ačkoli podle predikce bude počet pětiletých stále pod očekávanou hodnotou z roku 2022. Relativní nárůst na konci predikovaného období lze očekávat v hlavním městě Praha, v Kraji Vysočina a v Moravskoslezském kraji. Do roku 2025 by měly klesat hodnoty téměř ve všech regionech, výjimkou je Olomoucký a Zlínský kraj, ve kterých je očekávaný mírný nárůst už v roce 2025. V Pardubickém kraji je očekávána střídavě rostoucí a klesající tendence. V Libereckém a Ústeckém kraji je očekávána klesající tendence po celé sledované období.

Ve skupině šestiletých jsou predikované počty zpočátku stabilní s klesající tendencí od roku 2024. V Kraji Vysočina a v Pardubickém kraji je očekávána střídavě rostoucí a klesající tendence. V Libereckém kraji je očekávána klesající tendence po celé sledované období. Ve Zlínském a Olomouckém kraji by měla být klesající tendence narušena nárůstem v roce 2026.

I.2 Výhled vývoje počtu dětí ve věku nástupu do 1. ročníku ZŠ

Zatímco na úrovni celé České republiky budou mít celkové počty dětí ve věkových kategoriích relevantních pro období nástupu do 1. ročníku ZŠ v letech 2022 až 2024 rostoucí tendenci, v rámci jednotlivých věkových kategorií nebude vývoj počtu dětí jednotný. Opět je ale třeba zdůraznit, že tato analýza nezohledňuje například vliv migrace, a reálné počty se tak mohou více či méně odlišovat.

Graf 44 | Výhled vývoje počtu dětí ve věku 5-8 let v České republice

Zdroj: <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0184&NazevSeo=Demograficka-prognoza-Vyvoj-poctu-zaku-jako->

V populaci pětiletých by na celorepublikové úrovni měla růstová tendence vrcholit rokem 2022, s následným poklesem do roku 2025, který je doprovázen skokovým nárůstem v roce 2026, ačkoli i tak počty pětiletých nepřekročí počty v roce 2022. Z regionálního hlediska i zde nacházíme určité odlišnosti. K opačné tendenci může docházet v kraji Karlovarském, Libereckém a Olomouckém, kde by měly na konci predikovaného období klesat počty pětiletých dětí. V kraji Královéhradeckém a Zlínském by mohlo docházet k nárůstu pětiletých už v roce 2025. Téměř stabilní by mohl být vývoj počtu pětiletých v Moravskoslezském kraji, přičemž stabilní vývoj v tomto kraji se propisuje i do vývoje 6letých, 7letých i 8letých žáků.

V případě šestiletých by růst měl pokračovat i v roce 2023, ačkoli v následujících letech by měl růst stagnovat a dále významně klesat až do konce predikovaného období. Nicméně také tato kategorie vykazuje některé odchylky od celorepublikového vývoje. V Olomouckém a Zlínském kraji by měl nastat

na konci predikovaného období nárůst. Ve většině krajů je predikovaný postupný pokles počtu 6letých, výjimkou je Kraj Vysočina, ve kterém je predikován již na začátku menší počet 6letých žáků, dále by mělo dojít k přechodnému nárůstu a opětovnému poklesu.

Populace sedmiletých by měla zpočátku zaznamenat zvyšující se počty s následnou klesající tendencí zhruba od poloviny predikovaného období. Z regionálního hlediska jsou počty častěji proměnlivé než u předchozích věkových kategoriích, ačkoli celorepublikové trendy ve většině krajů přetrvávají. Počáteční hodnoty predikovaného období jsou téměř totožné s jeho koncem.

Celorepublikovou rostoucí tendenci 8letých žáků by mohl narušit mírný pokles v roce 2026. Pokles na konci predikovaného období je nejzřetelnější ve Středočeském, Karlovarském, Moravskoslezském a Ústeckém kraji.

Tabulka 6 | Očekávaný počet obyvatel ve věku 5 let

Kraj	5letí					
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
ČR	113 464	114 193	113 326	110 900	108 020	111 659
Hlavní město Praha	13 913	14 011	14 090	13 715	13 239	14 973
Středočeský kraj	16 760	17 078	16 284	15 735	14 787	15 370
Jihočeský kraj	6 772	6 905	6 761	6 617	6 517	6 688
Plzeňský kraj	6 039	6 108	6 093	5 990	5 772	5 943
Karlovarský kraj	2 781	2 644	2 656	2 721	2 612	2 595
Ústecký kraj	8 291	8 368	7 984	7 987	7 863	7 853
Liberecký kraj	4 901	4 724	4 650	4 592	4 496	4 385
Královéhradecký kraj	5 588	5 609	5 612	5 432	5 474	5 530
Pardubický kraj	5 627	5 387	5 537	5 627	5 387	5 413
Kraj Vysočina	5 270	5 375	5 327	5 433	5 267	5 514
Jihomoravský kraj	13 254	13 486	13 577	13 220	12 668	13 093
Olomoucký kraj	6 627	6 611	6 560	6 310	6 538	6 360
Zlínský kraj	5 797	6 018	6 021	5 664	5 758	6 019
Moravskoslezský kraj	11 844	11 869	12 174	11 857	11 642	11 923

Zdroj dat: ČSÚ

Tabulka 7 | Očekávaný počet obyvatel ve věku 6 let

Kraj	6letí					
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
ČR	111 374	113 464	114 193	113 326	110 900	108 020
Hlavní město Praha	13 782	13 913	14 011	14 090	13 715	13 239
Středočeský kraj	16 695	16 760	17 078	16 284	15 735	14 787
Jihočeský kraj	6 684	6 772	6 905	6 761	6 617	6 517
Plzeňský kraj	5 958	6 039	6 108	6 093	5 990	5 772
Karlovarský kraj	2 672	2 781	2 644	2 656	2 721	2 612
Ústecký kraj	8 247	8 291	8 368	7 984	7 987	7 863
Liberecký kraj	4 681	4 901	4 724	4 650	4 592	4 496
Královéhradecký kraj	5 498	5 588	5 609	5 612	5 432	5 474
Pardubický kraj	5 327	5 627	5 387	5 537	5 627	5 387
Kraj Vysočina	5 145	5 270	5 375	5 327	5 433	5 267
Jihomoravský kraj	12 867	13 254	13 486	13 577	13 220	12 668
Olomoucký kraj	6 428	6 627	6 611	6 560	6 310	6 538
Zlínský kraj	5 760	5 797	6 018	6 021	5 664	5 758
Moravskoslezský kraj	11 630	11 844	11 869	12 174	11 857	11 642

Zdroj dat: ČSÚ

Tabulka 8 | Očekávaný počet obyvatel ve věku 7 let

Kraj	7letí					
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
ČR	110 598	111 374	113 464	114 193	113 326	110 900
Hlavní město Praha	13 606	13 782	13 913	14 011	14 090	13 715
Středočeský kraj	16 695	16 695	16 760	17 078	16 284	15 735
Jihočeský kraj	6 539	6 684	6 772	6 905	6 761	6 617
Plzeňský kraj	5 804	5 958	6 039	6 108	6 093	5 990
Karlovarský kraj	2 666	2 672	2 781	2 644	2 656	2 721
Ústecký kraj	8 272	8 247	8 291	8 368	7 984	7 987
Liberecký kraj	4 431	4 681	4 901	4 724	4 650	4 592
Královéhradecký kraj	5 457	5 498	5 588	5 609	5 612	5 432
Pardubický kraj	5 406	5 327	5 627	5 387	5 537	5 627
Kraj Vysočina	5 290	5 145	5 270	5 375	5 327	5 433
Jihomoravský kraj	12 894	12 867	13 254	13 486	13 577	13 220
Olomoucký kraj	6 252	6 428	6 627	6 611	6 560	6 310
Zlínský kraj	5 560	5 760	5 797	6 018	6 021	5 664
Moravskoslezský kraj	11 726	11 630	11 844	11 869	12 174	11 857

Zdroj dat: ČSÚ

Tabulka 9 | Očekávaný počet obyvatel ve věku 8 let

Kraj	8letí					
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
ČR	107 919	110 598	111 374	113 464	114 193	113 326
Hlavní město Praha	13 121	13 606	13 782	13 913	14 011	14 090
Středočeský kraj	16 293	16 695	16 695	16 760	17 078	16 284
Jihočeský kraj	6 456	6 539	6 684	6 772	6 905	6 761
Plzeňský kraj	5 643	5 804	5 958	6 039	6 108	6 093
Karlovarský kraj	2 725	2 666	2 672	2 781	2 644	2 656
Ústecký kraj	8 017	8 272	8 247	8 291	8 368	7 984
Liberecký kraj	4 571	4 431	4 681	4 901	4 724	4 650
Královéhradecký kraj	5 421	5 457	5 498	5 588	5 609	5 612
Pardubický kraj	5 170	5 406	5 327	5 627	5 387	5 537
Kraj Vysočina	4 852	5 290	5 145	5 270	5 375	5 327
Jihomoravský kraj	12 473	12 894	12 867	13 254	13 486	13 577
Olomoucký kraj	6 238	6 252	6 428	6 627	6 611	6 560
Zlínský kraj	5 540	5 560	5 760	5 797	6 018	6 021
Moravskoslezský kraj	11 399	11 726	11 630	11 844	11 869	12 174

Zdroj dat: ČSÚ

I.3 Výhled vývoje počtu osob ve věku nástupu do 1. ročníku SŠ

V populaci 15letých je na úrovni celé ČR očekáván do roku 2023 nárůst počtu obyvatel, následovaný mírným poklesem trvajícím do roku 2029. Vývoj v jednotlivých krajích kopíruje s určitými odchylkami celorepublikový vývoj.

V případě 16letých by měl počet skokově narůstat do roku 2024 a následně relativně významně klesat až do roku 2029, od kterého by měly počty opět narůstat.

Počet 17letých by se měl zvyšovat do roku 2025 a následně klesat až do roku 2030.

V případě 18letých je očekáván nárůst počtu do roku 2027 a ve skupině 19letých do roku 2028. V případě populačního ročníku 20letých je očekáván postupný nárůst počtu až do roku 2029, poté by měl následovat pokles, který by měl být výraznější v roce 2031. V populaci 21letých by mělo docházet k postupnému nárůstu počtu až do roku 2030.

Tabulka 10 | Očekávaný počet obyvatel ve věku 15 let

Kraj	15letí										
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Česká republika	115 737	120 231	118 774	117 557	109 905	109 751	107 919	110 598	111 374	113 464	114 193
Hlavní město Praha	12 314	13 201	13 373	13 589	13 100	13 445	13 121	13 606	13 782	13 913	14 011
Středočeský kraj	16 671	17 648	17 487	17 544	16 906	16 568	16 293	16 695	16 695	16 760	17 078
Jihočeský kraj	7 041	7 273	7 142	7 015	6 455	6 704	6 456	6 539	6 684	6 772	6 905
Plzeňský kraj	6 251	6 522	6 535	6 339	5 765	5 951	5 643	5 804	5 958	6 039	6 108
Karlovarský kraj	3 229	3 276	3 263	3 104	2 814	2 696	2 725	2 666	2 672	2 781	2 644
Ústecký kraj	9 442	9 722	9 384	9 136	8 491	8 096	8 017	8 272	8 247	8 291	8 368
Liberecký kraj	5 011	5 266	5 202	5 098	4 631	4 567	4 571	4 431	4 681	4 901	4 724
Královéhradecký kraj	6 169	6 274	6 218	5 956	5 432	5 447	5 421	5 457	5 498	5 588	5 609
Pardubický kraj	5 761	5 874	5 740	5 779	5 393	5 457	5 170	5 406	5 327	5 627	5 387
Kraj Vysočina	5 457	5 613	5 423	5 367	5 060	5 171	4 852	5 290	5 145	5 270	5 375
Jihomoravský kraj	12 393	13 185	13 106	13 000	12 463	12 391	12 473	12 894	12 867	13 254	13 486
Olomoucký kraj	6 894	7 057	7 038	6 812	6 264	6 238	6 238	6 252	6 428	6 627	6 611
Zlínský kraj	6 122	6 296	6 052	6 110	5 612	5 510	5 540	5 560	5 760	5 797	6 018
Moravskoslezský kraj	12 982	13 024	12 811	12 708	11 519	11 510	11 399	11 726	11 630	11 844	11 869

Zdroj dat: ČSÚ

Tabulka 11 | Očekávaný počet obyvatel ve věku 16 let

Kraj	16letí										
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Česká republika	107 071	115 737	120 231	118 774	117 557	109 905	109 751	107 919	110 598	111 374	113 464
Hlavní město Praha	11 447	12 314	13 201	13 373	13 589	13 100	13 445	13 121	13 606	13 782	13 913
Středočeský kraj	15 268	16 671	17 648	17 487	17 544	16 906	16 568	16 293	16 695	16 695	16 760
Jihočeský kraj	6 467	7 041	7 273	7 142	7 015	6 455	6 704	6 456	6 539	6 684	6 772
Plzeňský kraj	5 949	6 251	6 522	6 535	6 339	5 765	5 951	5 643	5 804	5 958	6 039
Karlovarský kraj	3 044	3 229	3 276	3 263	3 104	2 814	2 696	2 725	2 666	2 672	2 781
Ústecký kraj	8 667	9 442	9 722	9 384	9 136	8 491	8 096	8 017	8 272	8 247	8 291
Liberecký kraj	4 478	5 011	5 266	5 202	5 098	4 631	4 567	4 571	4 431	4 681	4 901
Královéhradecký kraj	5 595	6 169	6 274	6 218	5 956	5 432	5 447	5 421	5 457	5 498	5 588
Pardubický kraj	5 362	5 761	5 874	5 740	5 779	5 393	5 457	5 170	5 406	5 327	5 627
Kraj Vysočina	5 130	5 457	5 613	5 423	5 367	5 060	5 171	4 852	5 290	5 145	5 270
Jihomoravský kraj	11 593	12 393	13 185	13 106	13 000	12 463	12 391	12 473	12 894	12 867	13 254
Olomoucký kraj	6 381	6 894	7 057	7 038	6 812	6 264	6 238	6 238	6 252	6 428	6 627
Zlínský kraj	5 663	6 122	6 296	6 052	6 110	5 612	5 510	5 540	5 560	5 760	5 797
Moravskoslezský kraj	12 027	12 982	13 024	12 811	12 708	11 519	11 510	11 399	11 726	11 630	11 844

Zdroj dat: ČSÚ

Tabulka 12 | Očekávaný počet obyvatel ve věku 17 let

Kraj	17letí										
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Česká republika	103 385	107 071	115 737	120 231	118 774	117 557	109 905	109 751	107 919	110 598	111 374
Hlavní město Praha	10 720	11 447	12 314	13 201	13 373	13 589	13 100	13 445	13 121	13 606	13 782
Středočeský kraj	14 738	15 268	16 671	17 648	17 487	17 544	16 906	16 568	16 293	16 695	16 695
Jihočeský kraj	6 266	6 467	7 041	7 273	7 142	7 015	6 455	6 704	6 456	6 539	6 684
Plzeňský kraj	5 668	5 949	6 251	6 522	6 535	6 339	5 765	5 951	5 643	5 804	5 958
Karlovarský kraj	2 778	3 044	3 229	3 276	3 263	3 104	2 814	2 696	2 725	2 666	2 672
Ústecký kraj	8 475	8 667	9 442	9 722	9 384	9 136	8 491	8 096	8 017	8 272	8 247
Liberecký kraj	4 280	4 478	5 011	5 266	5 202	5 098	4 631	4 567	4 571	4 431	4 681
Královéhradecký kraj	5 439	5 595	6 169	6 274	6 218	5 956	5 432	5 447	5 421	5 457	5 498
Pardubický kraj	5 033	5 362	5 761	5 874	5 740	5 779	5 393	5 457	5 170	5 406	5 327
Kraj Vysočina	5 117	5 130	5 457	5 613	5 423	5 367	5 060	5 171	4 852	5 290	5 145
Jihomoravský kraj	11 242	11 593	12 393	13 185	13 106	13 000	12 463	12 391	12 473	12 894	12 867
Olomoucký kraj	6 137	6 381	6 894	7 057	7 038	6 812	6 264	6 238	6 238	6 252	6 428
Zlínský kraj	5 698	5 663	6 122	6 296	6 052	6 110	5 612	5 510	5 540	5 560	5 760
Moravskoslezský kraj	11 794	12 027	12 982	13 024	12 811	12 708	11 519	11 510	11 399	11 726	11 630

Zdroj dat: ČSÚ

Tabulka 13 | Očekávaný počet obyvatel ve věku 18 let

Kraj	18letí										
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Česká republika	99 117	103 385	107 071	115 737	120 231	118 774	117 557	109 905	109 751	107 919	110 598
Hlavní město Praha	10 359	10 720	11 447	12 314	13 201	13 373	13 589	13 100	13 445	13 121	13 606
Středočeský kraj	13 786	14 738	15 268	16 671	17 648	17 487	17 544	16 906	16 568	16 293	16 695
Jihočeský kraj	6 136	6 266	6 467	7 041	7 273	7 142	7 015	6 455	6 704	6 456	6 539
Plzeňský kraj	5 242	5 668	5 949	6 251	6 522	6 535	6 339	5 765	5 951	5 643	5 804
Karlovarský kraj	2 668	2 778	3 044	3 229	3 276	3 263	3 104	2 814	2 696	2 725	2 666
Ústecký kraj	8 284	8 475	8 667	9 442	9 722	9 384	9 136	8 491	8 096	8 017	8 272
Liberecký kraj	4 313	4 280	4 478	5 011	5 266	5 202	5 098	4 631	4 567	4 571	4 431
Královéhradecký kraj	5 189	5 439	5 595	6 169	6 274	6 218	5 956	5 432	5 447	5 421	5 457
Pardubický kraj	4 957	5 033	5 362	5 761	5 874	5 740	5 779	5 393	5 457	5 170	5 406
Kraj Vysočina	4 817	5 117	5 130	5 457	5 613	5 423	5 367	5 060	5 171	4 852	5 290
Jihomoravský kraj	10 853	11 242	11 593	12 393	13 185	13 106	13 000	12 463	12 391	12 473	12 894
Olomoucký kraj	5 858	6 137	6 381	6 894	7 057	7 038	6 812	6 264	6 238	6 238	6 252
Zlínský kraj	5 283	5 698	5 663	6 122	6 296	6 052	6 110	5 612	5 510	5 540	5 560
Moravskoslezský kraj	11 372	11 794	12 027	12 982	13 024	12 811	12 708	11 519	11 510	11 399	11 726

Zdroj dat: ČSÚ

Tabulka 14 | Očekávaný počet obyvatel ve věku 19 let

Kraj	19letí										
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Česká republika	96 837	99 117	103 385	107 071	115 737	120 231	118 774	117 557	109 905	109 751	107 919
Hlavní město Praha	10 609	10 359	10 720	11 447	12 314	13 201	13 373	13 589	13 100	13 445	13 121
Středočeský kraj	13 052	13 786	14 738	15 268	16 671	17 648	17 487	17 544	16 906	16 568	16 293
Jihočeský kraj	5 902	6 136	6 266	6 467	7 041	7 273	7 142	7 015	6 455	6 704	6 456
Plzeňský kraj	5 138	5 242	5 668	5 949	6 251	6 522	6 535	6 339	5 765	5 951	5 643
Karlovarský kraj	2 689	2 668	2 778	3 044	3 229	3 276	3 263	3 104	2 814	2 696	2 725
Ústecký kraj	8 162	8 284	8 475	8 667	9 442	9 722	9 384	9 136	8 491	8 096	8 017
Liberecký kraj	4 072	4 313	4 280	4 478	5 011	5 266	5 202	5 098	4 631	4 567	4 571
Královéhradecký kraj	5 125	5 189	5 439	5 595	6 169	6 274	6 218	5 956	5 432	5 447	5 421
Pardubický kraj	4 815	4 957	5 033	5 362	5 761	5 874	5 740	5 779	5 393	5 457	5 170
Kraj Vysočina	4 754	4 817	5 117	5 130	5 457	5 613	5 423	5 367	5 060	5 171	4 852
Jihomoravský kraj	10 371	10 853	11 242	11 593	12 393	13 185	13 106	13 000	12 463	12 391	12 473
Olomoucký kraj	5 830	5 858	6 137	6 381	6 894	7 057	7 038	6 812	6 264	6 238	6 238
Zlínský kraj	5 212	5 283	5 698	5 663	6 122	6 296	6 052	6 110	5 612	5 510	5 540
Moravskoslezský kraj	11 106	11 372	11 794	12 027	12 982	13 024	12 811	12 708	11 519	11 510	11 399

Zdroj dat: ČSÚ

Tabulka 15 | Očekávaný počet obyvatel ve věku 20 let

Kraj	20letí										
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Česká republika	96 895	96 837	99 117	103 385	107 071	115 737	120 231	118 774	117 557	109 905	109 751
Hlavní město Praha	10 790	10 609	10 359	10 720	11 447	12 314	13 201	13 373	13 589	13 100	13 445
Středočeský kraj	12 947	13 052	13 786	14 738	15 268	16 671	17 648	17 487	17 544	16 906	16 568
Jihočeský kraj	5 975	5 902	6 136	6 266	6 467	7 041	7 273	7 142	7 015	6 455	6 704
Plzeňský kraj	5 212	5 138	5 242	5 668	5 949	6 251	6 522	6 535	6 339	5 765	5 951
Karlovarský kraj	2 766	2 689	2 668	2 778	3 044	3 229	3 276	3 263	3 104	2 814	2 696
Ústecký kraj	7 965	8 162	8 284	8 475	8 667	9 442	9 722	9 384	9 136	8 491	8 096
Liberecký kraj	4 123	4 072	4 313	4 280	4 478	5 011	5 266	5 202	5 098	4 631	4 567
Královéhradecký kraj	5 010	5 125	5 189	5 439	5 595	6 169	6 274	6 218	5 956	5 432	5 447
Pardubický kraj	4 851	4 815	4 957	5 033	5 362	5 761	5 874	5 740	5 779	5 393	5 457
Kraj Vysočina	4 714	4 754	4 817	5 117	5 130	5 457	5 613	5 423	5 367	5 060	5 171
Jihomoravský kraj	10 669	10 371	10 853	11 242	11 593	12 393	13 185	13 106	13 000	12 463	12 391
Olomoucký kraj	5 646	5 830	5 858	6 137	6 381	6 894	7 057	7 038	6 812	6 264	6 238
Zlínský kraj	5 226	5 212	5 283	5 698	5 663	6 122	6 296	6 052	6 110	5 612	5 540
Moravskoslezský kraj	11 001	11 106	11 372	11 794	12 027	12 982	13 024	12 811	12 708	11 519	11 510

Zdroj dat: ČSÚ

Tabulka 16 | Očekávaný počet obyvatel ve věku 21 let

Kraj	21letí										
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Česká republika	95 471	96 895	96 837	99 117	103 385	107 071	115 737	120 231	118 774	117 557	109 905
Hlavní město Praha	11 084	10 790	10 609	10 359	10 720	11 447	12 314	13 201	13 373	13 589	13 100
Středočeský kraj	12 465	12 947	13 052	13 786	14 738	15 268	16 671	17 648	17 487	17 544	16 906
Jihočeský kraj	5 778	5 975	5 902	6 136	6 266	6 467	7 041	7 273	7 142	7 015	6 455
Plzeňský kraj	5 127	5 212	5 138	5 242	5 668	5 949	6 251	6 522	6 535	6 339	5 765
Karlovarský kraj	2 711	2 766	2 689	2 668	2 778	3 044	3 229	3 276	3 263	3 104	2 814
Ústecký kraj	7 854	7 965	8 162	8 284	8 475	8 667	9 442	9 722	9 384	9 136	8 491
Liberecký kraj	4 037	4 123	4 072	4 313	4 280	4 478	5 011	5 266	5 202	5 098	4 631
Královéhradecký kraj	4 947	5 010	5 125	5 189	5 439	5 595	6 169	6 274	6 218	5 956	5 432
Pardubický kraj	4 696	4 851	4 815	4 957	5 033	5 362	5 761	5 874	5 740	5 779	5 393
Kraj Vysočina	4 553	4 714	4 754	4 817	5 117	5 130	5 457	5 613	5 423	5 367	5 060
Jihomoravský kraj	10 323	10 669	10 371	10 853	11 242	11 593	12 393	13 185	13 106	13 000	12 463
Olomoucký kraj	5 702	5 646	5 830	5 858	6 137	6 381	6 894	7 057	7 038	6 812	6 264
Zlínský kraj	5 263	5 226	5 212	5 283	5 698	5 663	6 122	6 296	6 052	6 110	5 612
Moravskoslezský kraj	10 931	11 001	11 106	11 372	11 794	12 027	12 982	13 024	12 811	12 708	11 519

Zdroj dat: ČSÚ

I.4 Vybrané základní údaje pro rok 2021 a 2020

Tabulka 17 | Vybrané základní údaje v letech 2021 a 2020

Ukazatel	Plzeňský kraj	Česká republika
Počet obyvatel k 31.12.2021	578 707	10 516 707
Průměrný věk obyvatel v roce 2021	43,1	42,8
Údaje o ekonomické aktivitě obyvatel ve věku 15-59 let		
Podíl ekonomicky aktivních obyvatel	79,9%	79,0%
Podíl ekonomicky aktivních mužů	87,0%	85,2%
Podíl ekonomicky aktivních žen	72,3%	72,5%
Míra nezaměstnanosti	3,3%	2,9%
Podíl dlouhodobě nezaměstnaných z nezaměstnaných	21,1%	30,2%
Makroekonomické údaje (rok 2020)		
Podíl kraje na tvorbě HDP	4,9%	-
HDP na 1 obyvatele (průměr ČR = 100 %)	87,9%	100,0%

Zdroj: ČSÚ; VŠPS

I.5 Struktura zaměstnanosti

Pro popsání struktury zaměstnanosti v Plzeňském kraji a její srovnání se strukturou zaměstnanosti v České republice jsou použity čtyři národní klasifikace, které vycházejí z mezinárodních klasifikací.

- Klasifikace zaměstnání CZ-ISCO je založena na dvou hlavních principech, a to na druhu pracovního místa a na úrovni dovedností. V tomto srovnání jsou z CZ-ISCO převzaty hlavní třídy profesí.
- Klasifikace ekonomických činností CZ-NACE dělí ekonomické činnosti tak, že každé ekonomicky aktivní jednotce přiřazuje kód NACE. Zde se využívá první úroveň klasifikace CZ-NACE, která se označuje alfabetským kódem.

- Klasifikace CZ-ISCE definuje postavení v zaměstnání. Pro účely zpracování tohoto shrnutí jsou z klasifikace převzaty skupiny, a to v podobě, ve které s nimi pracuje Český statistický úřad.
- CZ-ISCED je klasifikace vzdělání, která uspořádává vzdělávací programy a jejich odpovídající kvalifikace do vzdělávacích úrovní a oborů. V tomto přehledu jsou využity úrovně ISCED.

I.6 Shrnutí pro kraj

Rozložení zaměstnaných obyvatel podle hlavních tříd profesí není v rámci celé České republiky a Plzeňského kraje příliš odlišné. Nejzásadnější rozdíly v zastoupení jednotlivých tříd jsou patrné u tříd 2 Specialisté, 8 Obsluha strojů a zařízení, montéři a 7 Řemeslníci a opraváři. Třída 2 je relativně méně zastoupena v Plzeňském kraji (o 5,4 p. b.) a třída 8 a 7 je naopak méně zastoupena v celorepublikových hodnotách (o 2,7 p. b. třída 8 a o 2,2 p. b. profesní třída 7). (srovnání podle CZ-ISCO)

V rámci celé České republiky a Plzeňského kraje nenastávají ve většině odvětví zastoupení zaměstnaných příliš vysoké rozdíly. V České republice i v Plzeňském kraji je relativně nejčastěji zastoupeno odvětví C - Zpracovatelský průmysl (v České republice tvoří více než čtvrtinu celkové naplněnosti, v Plzeňském kraji přibližně třetinu). (srovnání podle CZ-NACE)

Velké rozdíly mezi Českou republikou a Plzeňským krajem se neprojevují ani ve srovnání rozložení ekonomicky aktivních osob podle postavení v zaměstnání. V obou případech tvoří zaměstnanci, včetně členů produkčních družstev více než čtyři pětiny ekonomicky aktivních osob. V České republice stejně jako v Plzeňském kraji jsou zaměstnanci častěji zaměstnáni ve službách než v průmyslu, i když je v Plzeňském kraji tento rozdíl méně výrazný. (srovnání podle CZ-ISCE)

Z porovnání obyvatel Plzeňského kraje a celé České republiky podle kategorie vzdělání vyplývá, že v Plzeňském kraji je relativně méně zaměstnaných obyvatel s vysokoškolským vzděláním (21,1 %) a relativně více zaměstnaných obyvatel se základním vzděláním (7,1 %). Zatímco v celé České republice je více než čtvrtina zaměstnaných s vysokoškolským vzděláním (27,1 %) a pouze 4,2 % se základním vzděláním. (srovnání podle CZ-ISCED)

I.7 Zastoupení profesních tříd v Plzeňském kraji – podle CZ-ISCO

Rozložení hlavních tříd profesí je v Plzeňském kraji a v rámci ČR relativně podobné. Nejzásadnější rozdíly v zastoupení jednotlivých tříd jsou patrné u tříd 2 Specialisté, 8 Obsluha strojů a zařízení, montéři a 7 Řemeslníci a opraváři. Třída 2 je relativně méně zastoupena v Plzeňském kraji (rozdíl 5,4 p. b.) a třída 8 a 7 je naopak méně zastoupena v celorepublikových hodnotách (o 2,7 p. b. v třídě 8 a o 2,2 p. b. v profesní třídě 7).

Při porovnání zastoupení mužů a žen v jednotlivých třídách profesí v Plzeňském kraji a v rámci celé ČR se opět projevují spíše podobné tendence.

Významnější rozdíl v zastoupení mužů i žen je v profesní třídě 8 Obsluha strojů a zařízení, montéři, ve které je v Plzeňském kraji celkově větší podíl pracovníků než v ČR (rozdíl u mužů 2,4 p. b., u žen 2,9 p. b.). Muži v Plzeňském kraji jsou také ve vyšším zastoupení v profesní třídě 7 Řemeslníci a opraváři ve srovnání se zastoupením v celorepublikových hodnotách (rozdíl 2,8 p. b.). Naopak jsou muži i ženy v Plzeňském kraji méně často zastoupeni ve třídě 2 Specialisté (rozdíl u mužů 4,9 p. b., rozdíl u žen 5,8 p. b.). Celkově jsou ženy v Plzeňském kraji nejčastěji zastoupeny ve třídě 5 Pracovníci ve službách a prodeji (20,9 %) a v celorepublikových hodnotách ve třídě 2 Specialisté (22,2 %). Muži v kraji i v ČR relativně nejvíce naplňují třídu 7 Řemeslníci a opraváři (27,5 % v Plzeňském kraji a 24,7 % v ČR).

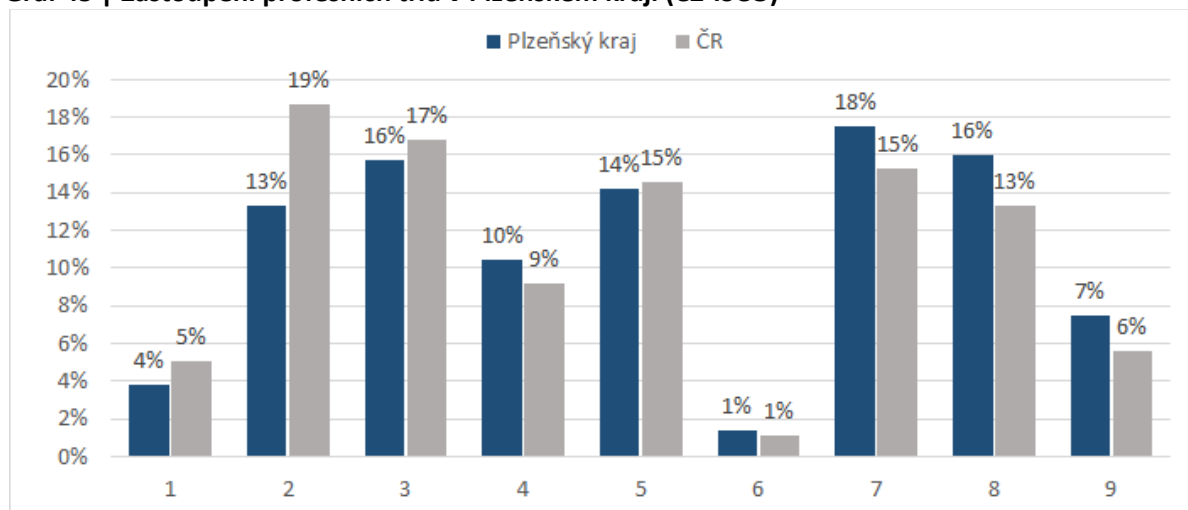
Tabulka 18 | Zastoupení profesních tříd v Plzeňském kraji (CZ-ISCO)

Hlavní třída profesí	Plzeňský kraj			Česká republika		
	Celkem	muži	ženy	Celkem	muži	ženy
1 Zákonnodárci a řídicí pracovníci	3,8%	5,1%	2,1%	5,1%	6,5%	3,3%
2 Specialisté	13,3%	11,0%	16,4%	18,7%	15,9%	22,2%
3 Techničtí a odborní pracovníci	15,7%	15,6%	15,8%	16,8%	17,2%	16,4%
4 Úředníci	10,4%	3,5%	19,6%	9,2%	3,5%	16,5%
5 Pracovníci ve službách a prodeji	14,2%	9,1%	20,9%	14,5%	8,7%	21,9%
6 Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství	1,4%	1,8%	0,9%	1,1%	1,4%	0,8%
7 Řemeslníci a opraváři	17,5%	27,5%	4,4%	15,3%	24,7%	3,4%
8 Obsluha strojů a zařízení, montéři	16,0%	20,0%	10,8%	13,3%	17,5%	7,9%
9 Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	7,5%	6,3%	9,0%	5,6%	4,1%	7,6%

Zdroj: ČSÚ; VŠPS 2021

Pozn.: Tučně jsou zvýrazněné profesní třídy s nejvyšším rozdílem naplněnosti mezi Plzeňským krajem a celou ČR

Graf 45 | Zastoupení profesních tříd v Plzeňském kraji (CZ-ISCO)

Zdroj: ČSÚ; VŠPS 2021

I.8 Zaměstnanost ve vybraných odvětvích v Plzeňském kraji – podle CZ-NACE

Rozložení podle klasifikace NACE je v Plzeňském kraji a v rámci celé ČR podobné. V obou případech je nejvíce zastoupeno odvětví C - Zpracovatelský průmysl (v Plzeňském kraji téměř třetina a v České republice více než čtvrtina z celku).

Tabulka 19 | Zaměstnanost v odvětvích v Plzeňském kraji (NACE-CZ)

Odvětví	Plzeňský kraj			Česká republika		
	Celkem	muži	ženy	Celkem	muži	ženy
A Zemědělství, lesnictví a rybářství	3,3%	4,6%	1,6%	2,5%	3,4%	1,5%
B Těžba a dobývání	0,8%	1,1%	0,4%	0,6%	0,9%	0,2%
C Zpracovatelský průmysl	32,3%	37,2%	25,9%	26,1%	31,1%	19,6%
D Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla	0,8%	0,9%	0,6%	1,1%	1,4%	0,7%
E Zásob. vodou; činnosti souvis. s odpady	1,3%	2,1%	-	1,2%	1,7%	0,6%
F Stavebnictví	8,0%	12,5%	2,1%	7,9%	12,8%	1,7%
G Velkoobchod a maloob.; opr. mot. vozidel	9,9%	8,3%	12,2%	11,1%	9,0%	13,7%
H Doprava a skladování	6,9%	8,6%	4,6%	6,0%	8,0%	3,5%
I Ubytování, stravování a pohostinství	2,6%	1,9%	3,6%	2,9%	2,3%	3,7%
J Informační a komunikační činnosti	2,2%	3,0%	1,0%	4,0%	5,6%	2,1%
K Peněžnictví a pojišťovnictví	1,3%	0,8%	2,0%	2,4%	1,9%	3,0%
L Činnosti v oblasti nemovitostí	0,6%	0,6%	0,6%	0,9%	0,9%	0,8%
M Profesionální, vědecké a technické činnosti	3,9%	3,8%	4,1%	5,1%	4,5%	5,7%
N Administrativní a podpůrné činnosti	2,2%	1,9%	2,7%	2,3%	2,2%	2,5%
O Veřejná správa a obrana; pov. soc. zabezp.	6,1%	5,5%	7,0%	6,6%	5,8%	7,5%
P Vzdělávání	6,4%	2,0%	12,1%	7,4%	3,0%	13,0%
Q Zdravotní a sociální péče	7,9%	3,1%	14,2%	7,7%	2,7%	14,1%
R Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	1,4%	1,0%	1,9%	1,7%	1,6%	1,8%
S Ostatní činnosti	1,5%	0,9%	2,2%	1,8%	0,9%	3,0%

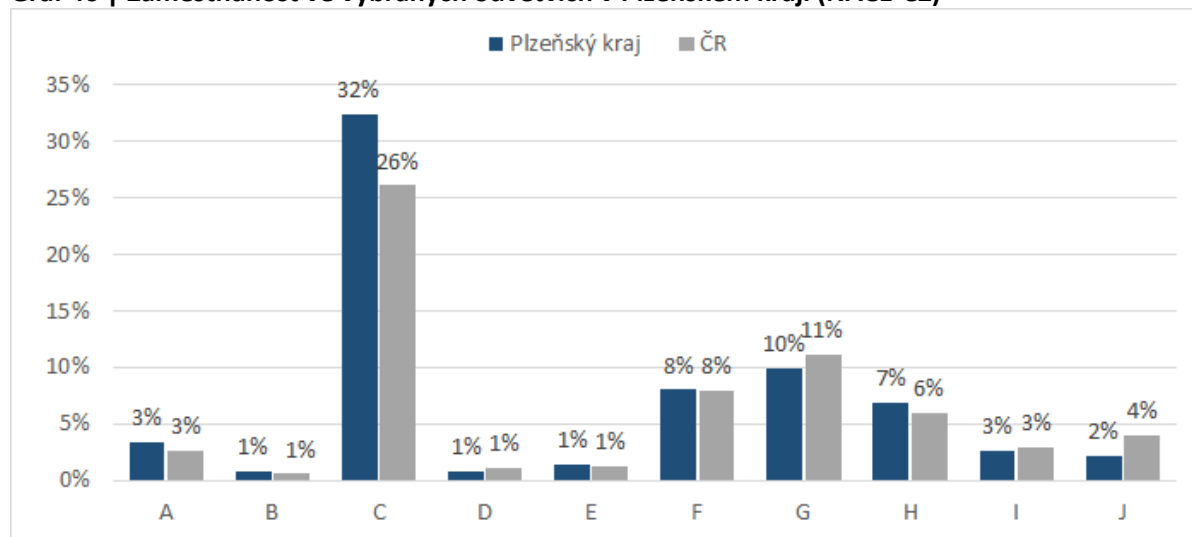
Zdroj: ČSÚ, VŠPS 2021

Pozn.: Tučně jsou zvýrazněna odvětví s nejvyšším rozdílem naplněnosti mezi Plzeňským krajem a celou ČR

Nejzásadnější rozdíly v naplněnosti jednotlivých odvětví v Plzeňském kraji a celé České republice ve většině odvětví nejsou příliš významné. Nejvyšší rozdíly jsou patrné v odvětví C – Zpracovatelský průmysl (o 6,3 p. b.) ve prospěch České republiky. Ve zbylých odvětvích jsou rozdíly v rozložení mezi Českou republikou a Plzeňským krajem nižší než 1,9 p. b.

Při porovnání zastoupení mužů a žen v Plzeňském kraji je zřejmé, že ženy jsou výrazně častěji zastoupeny v odvětví Q - Zdravotní a sociální péče (o 11,1 p. b.), P - Vzdělávání (o 10,1 p. b.) a v odvětví G – Velkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidel (o 3,9 p. b.). Muži naopak v Plzeňském kraji dominují v odvětvích C - Zpracovatelský průmysl (o 11,3 p. b.) a F - Stavebnictví (o 10,4 p. b.), a H - Doprava a skladování (o 4,1 p. b.). V celorepublikovém srovnání tyto trendy přetrvávají.

Graf 46 | Zaměstnanost ve vybraných odvětvích v Plzeňském kraji (NACE-CZ)

Zdroj: ČSÚ; VŠPS 2021

I.9 Struktura zaměstnaných podle postavení v zaměstnání v Plzeňském kraji – podle CZ-ISCE

Nejširší skupina lidí má v zaměstnání postavení zaměstnanec, včetně členů produkčních družstev. Celkem v Plzeňském kraji spadá do této kategorie 87,2 % zaměstnaných, přičemž v České republice je to 84,1 % zaměstnaných. Necelou polovinu zaměstnanců (45,8 %) v Plzeňském kraji tvoří zaměstnanci ve službách a podobně je to i v údajích za celou Českou republiku (50 %).

Druhou, i když výrazně méně početnou skupinou, jsou pracující na vlastní účet. Poměr pracujících na vlastní účet v Plzeňském kraji (10,4 %) a v rámci celé České republiky (12,8 %) je podobný. V rámci Plzeňského kraje i v celé České republice se častěji podniká ve službách. V ČR je podíl podnikajících ve službách více než dvakrát vyšší (8,5 %) než podnikajících v průmyslu (3,8 %). V Plzeňském kraji je rozdíl v podílech mezi podnikajícími v průmyslu (3,2 %) a ve službách (6,4 %) podobný.

Méně početná je skupina zaměstnavatelů, kterých je v Plzeňském kraji i v rámci celé České republiky kolem 2-3 %. Nejmenší skupinu tvoří pomáhající rodinní příslušníci, těch se v rámci Plzeňského kraje i v celé České republice vyskytuje necelé jedno procento.

Tabulka níže současně umožňuje srovnávat zastoupení mužů a žen v jednotlivých kategoriích zaměstnání. V rámci celé České republiky jsou ženy procentuálně více zastoupeny v kategorii zaměstnanců, včetně členů produkčních družstev, a to převážně ve službách. Zároveň relativně častěji spadají do kategorie pomáhající rodinní příslušníci. Muži jsou častěji zaměstnavateli a zároveň častěji pracují na vlastní účet. Tento trend v zastoupení postavení v zaměstnání podle pohlaví je aplikovatelný i na Plzeňský kraj.

Muži i ženy v Plzeňském kraji jsou relativně častěji zaměstnání jako zaměstnanci v průmyslu (muži 47,5 %, ženy 28,2 %) než v rámci celé České republiky (muži 40,3 %, ženy 21,9 %). Ženy jsou v Plzeňském kraji méně často zaměstnány ve službách (62,1 %) než v rámci celé České republiky (65,3 %).

Tabulka 20 | Struktura zaměstnaných podle postavení v zaměstnání v Plzeňském kraji (CZ-ISCE)

Postavení v zaměstnání	Plzeňský kraj			Česká republika		
	Celkem	muži	ženy	Celkem	muži	ženy
Zaměstnanci vč. členů produkčních družstev	87,2%	84,0%	91,4%	84,1%	80,7%	88,4%
z toho v průmyslu	39,2%	47,5%	28,2%	32,2%	40,3%	21,9%
z toho ve službách	45,8%	33,4%	62,1%	50,0%	38,0%	65,3%
Zaměstnavatelé	1,8%	2,5%	1,0%	2,7%	3,7%	1,5%
z toho v průmyslu	0,6%	0,9%	-	0,8%	1,3%	0,1%
z toho ve službách	1,1%	1,3%	0,8%	1,8%	2,2%	1,3%
Pracující na vlastní účet	10,4%	13,3%	6,5%	12,8%	15,4%	9,5%
z toho v průmyslu	3,2%	5,2%	0,6%	3,8%	6,3%	0,7%
z toho ve službách	6,4%	6,9%	5,7%	8,5%	8,4%	8,7%
Pomáhající rodinní příslušníci	0,6%	-	1,1%	0,4%	0,2%	0,7%

Zdroj: ČSÚ; VŠPS 2021

I.10 Vzdělanostní struktura zaměstnaných v Plzeňském kraji – podle CZ-ISCED

V Plzeňském kraji je nižší podíl zaměstnaných s vysokoškolským vzděláním (21,1 %) než v rámci celé České republiky (27,1 %). Naopak v kraji žije vyšší podíl zaměstnaných s dokončeným středním vzděláním bez maturity (33,7 %) oproti 31,7 % v celé České republice a se základním vzděláním (v kraji 7,1 %, v ČR 4,2 %). Zbýlá kategorie dokončeného vzdělání vykazuje podobné rozložení v ČR i v Plzeňském kraji.

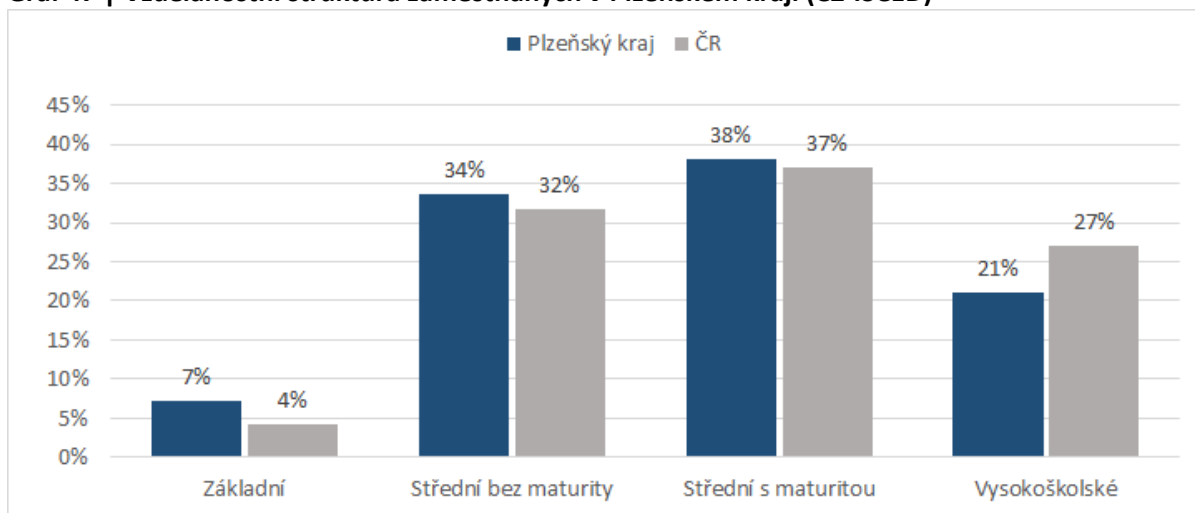
V zastoupení mužů a žen lze nalézt téměř u všech kategorií vzdělání významné rozdíly. Ženy nejčastěji absolvují střední vzdělání s maturitní zkouškou, a naopak muži nejčastěji ukončují své střední vzdělání bez maturity. Tento trend platí pro Plzeňský kraj i pro celou Českou republiku. Tento rozdíl je pravděpodobně spojený s celkovým rozložením profesní struktury České republiky, jelikož oborové a řemeslné profese jsou častěji vyučovány v rámci středního vzdělání, po jehož absolvování žák obdrží výuční list. Tyto profese jsou v České republice stále spíše mužskou doménou. Ženy mají současně častěji dokončené vysokoškolské vzdělání (rozdíl v kraji 5 p. b., v ČR 5,9 p. b.). Na druhou stranu mají ženy ve srovnání s muži v Plzeňském kraji častěji dokončené pouze základní vzdělání.

Tabulka 21 | Vzdělanostní struktura zaměstnaných v Plzeňském kraji (CZ-ISCED)

Dokončené vzdělání	Plzeňský kraj			Česká republika		
	Celkem	muži	ženy	Celkem	muži	ženy
Základní	7,1%	6,4%	8,0%	4,2%	4,0%	4,4%
Střední bez maturity	33,7%	40,0%	25,3%	31,7%	36,8%	25,1%
Střední s maturitou	38,1%	34,7%	42,7%	37,1%	34,8%	40,0%
Vysokoškolské	21,1%	18,9%	23,9%	27,1%	24,4%	30,4%

Zdroj: ČSÚ; VŠPS 2021

Graf 47 | Vzdělanostní struktura zaměstnaných v Plzeňském kraji (CZ-ISCED)

Zdroj: ČSÚ; VŠPS 2021

Zdroje

Borghans, L., Duckworth, A. L., Heckman, J. J. Ter & Weel, B. (2008). The economics and psychology of personality traits. *Journal of Human Resources*, 43(4), 972–1059.

Česká školní inspekce. (2022). České školství v mapách: Prostorová analýza podmínek, průběhu a výsledků předškolního, základního a středního vzdělávání. Dostupné z: https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/2022_p%C5%99%C3%ADlohy/Dokumenty/Ceske-skolstvi-v-mapach_everze.pdf.

Česká školní inspekce. (2022). Vybrané faktory ovlivňující vzdělávací výsledky žáků – Sekundární analýza TIMSS 2019. Dostupné z: <https://www.csicr.cz/cz/Aktuality/Vybrane-faktory-ovlivnujici-vzdelavaci-vysledky-za>.

Česká školní inspekce. (2021). Well-being žáků, třídní klima, používání ICT a vnímání role učitele – Sekundární analýza PISA 2018. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/2021_p%C5%99%C3%ADlohy/Dokumenty/Sekundarni-analyza-PISA-2018.pdf.

Česká školní inspekce. (2019). Role rodičů, učitelů a moderních technologií v rozvoji čtenářské gramotnosti žáků 4. tříd ZŠ v České republice – Sekundární analýza PIRLS 2016. Dostupné z: <https://www.csicr.cz/cz/Aktuality/Sekundarni-analyza-PIRLS>.

Český statistický úřad. (2023). Podíl nezaměstnaných osob v ČR a krajích – 2005-2022. https://www.czso.cz/csu/czso/cr_od_roku_1989_podil_nezamestnanych

Český statistický úřad. (2022). Trh práce v ČR – časové řady – 1993-2021. <https://www.czso.cz/csu/czso/trh-prace-v-cr-casove-rady-1993-2021>

Evropská komise. (2012, 10. únor). Education report warns of growing teacher shortages [Tisková zpráva]. Dostupné z https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/IP_12_121.

Farrell, P., Alborz, A., Howes, A., & Pearson, D. (2010). The impact of teaching assistants on improving pupils' academic achievement in mainstream schools: a review of the literature. *Educational Review*, 62(4), 435–448. doi:10.1080/00131911.2010.486476.

Hanushek, E. A., Kain, J. F., & Rivkin, S. G. (2002). Inferring program effects for special populations: Does special education raise achievement for students with disabilities? *Review of Economics and Statistics*, 84, 584–599.

Heckman, J. J. (2006). Skill formation and the economics of investing in disadvantaged children. *Science*, 5728, 1901–1902.

Hurwitz, S., Brea, P., Cohen, E. D., & Skiba, R. (2019). Special education and individualized academic growth: A longitudinal assessment of outcomes for students with disabilities. *American Educational Research Journal*, 20, 1–36.

Korbel, V., Prokop, D. (2021). Proč se lidé nehlásí ke studiu učitelství a jak to změnit? Srovnávací ministudie programu Učitel naživo a PAQ. *Učitel naživo, PAQ Research*. Dostupné z: <https://www.ucitelnazivo.cz/files/1875-proc-se-lide-nehlasi-ke-studiu-ucitelstvi-a-jak-to-zmenit.pdf>.

Kessels, C. C. (2010). The influence of induction programmes on beginning teachers' well-being and professional development (Doktorská práce). Leiden University Graduate School of Teaching.

López, V., Cárdenas, K., González, L. (2021). The Effect of School Psychologists and Social Workers on School Achievement and Failure: A National Multilevel Study in Chile. *Frontiers in Psychology*, 12, 1-21. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.639089>.

Murgaš, F., Klobučník, M. Municipalities and Regions as Good Places to Live: Index of Quality of Life in the Czech Republic. *Applied Research Quality Life* 11, 553–570 (2016). <https://doi.org/10.1007/s11482-014-9381-8>.

MŠMT. (2020). Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+. https://www.msmt.cz/uploads/Brozura_S2030_online_CZ.pdf.

MŠMT. (2023). Monitorovací rámec. Dostupné z: <https://www.edu.cz/kraje-od-msmt-dostaly-datove-sety-pro-pripravu-krajskych-dlouhodobych-zameru/>.

Národní pedagogický institut. (2021). Analýza potřeb škol – podzim 221. <https://archiv-nuv.npi.cz/p-kap/analiza-potreb-skol-podzim-221.html>

Národní pedagogický institut. (2023). Demografická prognóza: Vývoj počtu žáků jako aspekt plánování kapacit ve vzdělávání. <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-184&NazevSeo=Demograficka-prognoza-Vyvoj-poctu-zaku-jako->

Národní pedagogický institut. (2023). Nově přijatí žáci a absolventi. <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClankyAbsolventi/4003>

Národní pedagogický institut. (2023). Nezaměstnanost absolventů škol. <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClankyAbsolventi/4003>

Národní pedagogický institut. (2023). Struktura zaměstnanosti. <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClankyAbsolventi/4003>

Osakwe, R. N. (2009). The Effect of Early Childhood Education Experience on the Academic Performances of Primary School Children. *Studies on Home and Community Science*, 3(2), 143–147. doi:10.1080/09737189.2009.11885290

PAQ Research. (2021). Nerovnosti ve vzdělávání jako zdroj neefektivity. Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/nerovnosti-vevzd%C4%9Bl%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD-jakozdroj-neefektivity>.

PAQ Research, & STEM. (2023). Vytvoření souborů nástrojů určených ke zjišťování potřeb regionálního školství. <https://starfos.tacr.cz/cs/project/TIRDMSMT015MT06>

Prokešová, L. (2000). Učitel základní školy a jeho problémy při nástupu do praxe. In J. Kohnová, Učitel a jeho univerzitní vzdělávání na přelomu tisíciletí. Sborník referátů z mezinárodní konference (s. 205–209). Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta.

Shewbridge, C., et al. (2016), "The teaching workforce in the Czech Republic", in *OECD Reviews of School Resources: Czech Republic 2016*, OECD Publishing, Paris.

Schwartz, A. E., Hopkins, B. G., & Stiefel, L. (2021). The Effects of Special Education on the Academic Performance of Students with Learning Disabilities. *Journal of Policy Analysis and Management*, 40(2), 480–520. doi:10.1002/pam.22282

Vítečková, M. (2018). *Začínající učitel: jeho potřeby a uvádění do praxe*. Brno: Paido.

Dokument *Plzeňský kraj: Analytický podklad pro tvorbu dlouhodobého záměru v kraji* vznikl jako výstup systémového projektu Datově-analytická podpora pro hodnocení a řízení vzdělávací soustavy ČR, realizovaného v období 1. 3. 2023 – 31. 12. 2027. Je zaměřen na podporu rozvoje data-based politiky na MŠMT a vzdělávací politiky v ČR v souladu se Strategií 2030+. Má za cíl vytvářet podklady pro hodnocení kvality a efektivity vzdělávání a vzdělávací soustavy všech stupňů (MŠ, ZŠ, SŠ, VOŠ, VŠ) a pro přijímání efektivních vzdělávacích politik a intervencí na různých úrovních řízení vzdělávání a jeho realizaci zajišťuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Veškeré informace je nutno chápat v kontextu výstupů projektu.

Kolektiv autorů projektu Datově-analytická podpora pro hodnocení a řízení vzdělávací soustavy ČR, 2023

Materiál je pod licencí Creative Commons CC BY SA 4.0

Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

